

Sergejs Kruks

Jānis Juzefovičs

Elena Kikuste

Gusts Kikusts

Ziņas Latvijas televīzijās

LTV1, LTV7, TV3, LNT, TV5 un PBK

ziņu raidījumu satura analīze

2007. gada 16.-27. aprīlis

Nacionālās radio un televīzijas padomes pasūtījums

Rīga 2007

Saturs

1. Kopsavilkums	1
1.1. Metodoloģija	...
1.2. Galvenie rezultāti	2
2. Ziņu raidījumu raksturojums	7
2.1. Raidījumu maketi	...
2.2. Raidījumu auditorijas	...
3. Ziņu raidījumu satura tendences salīdzinājumā	12
3.1. Notikuma vieta	...
3.2. Temats	13
3.3. Sižeta tips	15
3.4. Ziņas izcelsme	18
3.5. Sižeta veids/žanrs	20
3.6. Avoti	22
3.7. Filmēšanas veidi	25
4. Ziņu raidījumu satura analīze	30
4.1. LTV1 <i>Panorāma</i>	...
4.2. LNT <i>Ziņas</i>	36
4.3. TV3 <i>Ziņas</i>	47
4.4. PBK <i>Latvijas laiks</i>	52
4.5. TV5 <i>Ziņu vakars</i>	59
4.6. LTV7 <i>Šodien. Ziņas</i>	61
5. Literatūra	65
6. Pielikumi	66
6.1. Kontentanalīzes kategorijas	...
6.2. Kontentanalīzes rezultātu tabulas	69
6.3. Video (sižetu ilustrācijas)	78

1. Kopsavilkums

1.1. Metodoloģija

Pētījumā ir iekļautas sešu televīziju vakara ziņu pārraides darbdiēnās no 16. līdz 27. aprīlim: valsts/sabiedriskās Latvijas televīzijas pirmās programmas (LTV1) raidījums *Panorāma* un otrās programmas LTV7 *Šodien. Ziņas* krievu valodā; komerciālo LNT un TV3 *Ziņas*, kā arī krievu komerciālā *Pirmā Baltijas kanāla* (PBK) raidījums *Latvijas laiks* un TV5 *Ziņu vakars*. LTV1, LNT un PBK rāda arī īsās ziņas subtitros, kuras mēs neanalizējam. LNT, TV5 un PBK ziņu raidījumu arhīvs ir pieejams internetā bez maksas, savukārt par LTV1 un LTV7 agrāko ziņu skatīšanos ir jāmaksā.

Aprīļa otrajā pusē Latvijā nebija notikumu, kuru aktualitāte un nozīmīgums izraisītu kādas tēmas neproporcionālu atspoguļojumu. Atgadījums, par kuru žurnālisti reportēja vairākas dienas pēc kārtas, bija meitenes pazušana Siguldas novadā. Latvijā turpinājās parakstu vākšana par referenduma organizēšanu. Ievēriību guva padomju karavīra pieminēkļa demontāža un masu nemieri Tallinā. Latvijas televīzijas pievērsa tam lielu uzmanību, sūtot speciālkorespondentu vai raidot citos kanālos iegūtos oriģinālos materiālus, sazinājās ar igauņu žurnālistiem pa telefonu. Tallinas notikumus redakcijas skatījās arī caur Latvijas politikas prizmu: žurnālisti un politiķi izteica hipotēzes par šāda notikumu scenārija iespējamību Rīgā ar Uzvaras pieminēkli. Tā kā Igaunijas ziņas tika saistītas ar vietējo kontekstu un tika atspoguļotas, izmantojot vietējo ziņu sižetu veidošanai raksturīgus paņēmienus, pētījumā tās esam iekļāvuši Latvijas ziņu kategorijā.

Citi ārzemju notikumi, kas risinājās šajās divās nedēļās, bija prezidenta vēlēšanas Francijā, politiskās krīzes turpinājums Ukrainā, Krievijas eksprezidenta B. Jeļcina nāve, studentu nogalināšana Virdžīnijas Tehniskajā universitātē ASV.

Satura analīzi veicām, vispirms kodējot raidījumus. Kontentanalīzē iegūtie dati tika korelēti tikai katra televīzijas kanāla ietvaros. Statistiskie dati par visiem sešiem ziņu raidījumiem kopā netika apkopoti, jo televīzijām ir atšķirīgi ziņu formāti, tiesiskais statuss (komerciālās un valsts/sabiedriskās), kā arī raidījuma valoda. Reprēzentējot rezultātus grafiski, esam ignorējuši statistiski retas kategorijas, lai neapgrūtinātu datu vizuālo uztveri. Rezultātu tabulās dažu kategoriju kopskaits var atšķirties no sižetu kopskaita, jo sižetiem varēja piešķirt nevienu vai vairāk nekā vienu vērtību. Šaubu

gadījumos četri kodētāji apmainījās viedokļiem, lai vienotos par kopīgu vērtējumu. Vislielākās grūtības bija ar filmēšanas veida noteikšanu pozīcijā „simbols” un „apliecinājums”. Šo kadru secības semiotiskā nošķiršana vēl prasa stingrāku metodoloģisku pamatojumu. Tāpēc datiem, kas ir prezentēti tabulās 19., 20. un 36., 37. ir informatīvs raksturs, tie ar ierobežojumiem ir izmantojami filmēšanas prakšu aprakstīšanai dažādos televīzijas kanālos.

Kodētāji izvēlējās raksturīgus sižetus, ar kuriem ilustrē ziņu žurnālistikas pozitīvās un negatīvās iezīmes katrā kanālā. Sižetu kvalitatīvā analīze iekļauj attēla un verbālā teksta un to mijiedarbības analīzi, vizuālās un verbālās tendenciozitātes gadījumu noteikšanu.

Turpmāk vispirms iepazīstināsim ar kontentanalīzes galvenajiem rezultātiem. Otrajā nodaļā aprakstīsim ziņu raidījumu maketus un analizēsim to reitingus. Trešajā nodaļā skaidrosim kontentanalīzes kategorijas un, balstoties pētījuma iegūtajā statistikā, detalizēti aplūkosim televīzijas ziņu žurnālistikas un raidījumu satura tendences. Ceturtajā nodaļā katru no sešiem ziņu raidījumiem analizēsim atsevišķi, pielietojot kvantitatīvās un kvalitatīvās pētniecības metodes. Pielikumā ir atrodamā kontentanalīzes kodēšanas kategoriju tabula un analīzes rezultātu tabulas, kā arī dažu analizēto sižetu teksti ar video kadriem.

1.2. Galvenie rezultāti

Visi raidījumi dod priekšroku politiskajām ziņām. LTV7 un LNT politiskā tematika izteikti dominē; LTV1 daudz raida tiesvedības ziņu, kas pastarpināti ir saistītas ar politisko diskursu, un atspoguļo sociālos jautājumus; PBK daudz uzmanības velta kultūrai un iedzīvotāju ikdienas rūpēm; TV3 raidījumā ir daudz ziņu par noziegumiem; TV5 kanāls ir vienīgais, kas raida ekonomikas ziņu bloku un skaitliski (bet ne hronometrāžas ziņā) ekonomikas informācija pat apsteidz politisko.

Arī ārzemju ziņās vairums ir politikas temati, izņemot TV5, kur ir īso ekonomikas jaunumu skaitlisks pārsvars. Komerciālā TV3 rāda daudz informācijas par noziegumiem, katastrofām un neaktuāliem atgadījumiem (*soft*), LNT – vieglās un noziegumu ziņas. PBK ārzemju ziņas raida tikai izņēmuma kārtā.

Politikas atspoguļošana ir paziņojumu, lēmumu, sēžu un citu runas notikumu reportēšana – dominē politiskā deklarācija kā sižeta tips. Analītisko materiālu ir maz un visvairāk tie ir redzami LTV1 un PBK. Ierindas indivīdi kā pilsoņi, t.i., kā aktīvi politikas veidotāji, biežāk ir parādīti krievu raidījumos. Latviešu raidījumos LTV1 par pilsoņu dzīvi stāsta nedaudz vairāk nekā LNT. LTV1, LNT un PBK rāda samēra daudz neaktuālās informācijas par kultūru, neparastajiem notikumiem (noziegumi, katastrofas, vieglās ziņas) un derīgo informāciju. Stāstot par norisēm ārvalstīs, redakcija galvenokārt atreferē politiskās deklarācijas un stāsta par neparastajiem atgadījumiem.

Visas redakcijas seko ziņu aģentūru un sabiedrisko attiecību speciālistu noteiktajai dienaskārtībai: vismazākais plānoto notikumu daudzums ir TV3 (58%), bet visvairāk LTV7 (78%). TV3 (pateicoties kriminālās informācijas blokam) un LTV1 operatīvi reaģē uz pēkšņiem atgadījumiem (30 un 18%). Žurnālisti necenšas problematizēt politiķu paziņojumus un lēmumus, lai saskatītu tajos likumsakarības, ietekmi uz pilsoņu dzīvi. Paši sižetu tematus visbiežāk ierosina *Panorāmas* un *Latvijas laika* žurnālisti (13 un 8%).

Vērtējot sižeta veidu/žanru, LTV7, LNT, TV3, LTV1 dod priekšroku korespondencei jeb paplašinātai ziņai, bet TV5 un PBK – vienkāršākam vidlasim. Analītiskus materiālus gatavo gandrīz tikai LTV1. Televīzijās ir samērā maz reportāžu. Žanra līderis ir TV5 (13%), kas veiksmīgi konkretizē politiskos paziņojumus, rādot ierindas indivīdu dzīves pieredzi. Labprāt reportāžas žanrā strādā LTV1 žurnālisti (8%). Ārzemju ziņas, kā likums, ir atspoguļotas vidlašos.

TV5 un PBK vienādā daudzumā intervē oficiālos avotus un darītājus, bet pārējos kanālos oficiālās personas ir vairākumā (50-61%). Ekspertu avotus biežāk izjautā krievu žurnālisti (11-16% avotu), kamēr raidījumos latviešu valodā visu avotu vidū ekspertu balsu ir vien 5-9%. LNT un PBK bieži izjautā tautas balsis („ielu intervijas” – 12-13% avotu). Vairāk nekā puse no visiem oficiālajiem avotiem ir Saeimas un valdības pārstāvji (53-65%). LTV1 šādu avotu ir 38%, bet, pateicoties lielam skaitam tiesvedības ziņu, bieži pie mikroфона tiek aicināti tiesībsargājošo iestāžu darbinieki (32% no visiem oficiālajiem avotiem).

Minētā institucionālā pārstāvniecība nodrošina valdošās koalīcijas partijām (TP, ZZS, LPP/LC, TB/LNNK) privilēģēto stāvokli partijisko avotu vidū – 75-93%. Bet

visvairāk kadrā visos kanālos parādās Tautas partijas biedri. Tikai PBK dod priekšroku apvienībai LPP/LC. Opozīcija (JL, SC, PCTVL) biežāk izsaka viedokli krievu kanālos PBK un LTV7 – 44 un 40%.

Vizuāli ziņas ir nabadzīgas. Parasti sižetus veido saskaņā ar šādu shēmu: runas notikuma filmējumi (sēžu zāle, tribīne, sarunu galds, cilvēki telpā un gaitenēs) un simboli, kas metaforiski apliecina apspriežamo tematu (garāmgājēji ir „sabiedrība”, daudz banknošu rokā ir „korupcija” vai „inflācija”) (skat. piemērus 5. un 8. video pielikumā). Tas korelē ar plānoto runas notikumu atspoguļojuma daudzumu. Vienmuļo simbolu daudzumu nosaka tas, ka žurnālisti stāsta par abstrakto problēmu apspriešanu sēdēs, bet nekonkretizē un neilustrē to ar konkrētiem piemēriem no ierindas indivīdu dzīves. Ārkārtīgi maz ir tādu kadru, kuros notiek darbība (esam tos nosaukuši par norises filmējumiem). TV3 šādus vizuāli saistošos skatus iekļauj, pateicoties kriminālajām ziņām; bet visveiksmīgāk *vizuālos* sižetus veido TV5 korespondenti – tās ir reportāžas. Tāpat TV3 un TV5 atlasa tādas ārzemju notikumus, kuros kadrā ir iekļauta kāda darbība: tie ir ne tikai noziegumi un terorakti, bet arī vērienīgās manifestācijas, parādes. Principā, nepieciešamība vizualizēt pārraides izraisa prasību pēc „negatīvajām” un vieglajām *soft* ziņām. Gandrīz visi kanāli rādīja, kā daži vīri kādā Austrālijas pilsētā tvarsta aizbēgušo govī. Šāda vizuāla satura sižeti, lai cik banāli tie arī būtu, padara dinamiskāku, skatāmāku raidījumu, kurā dominē politisko runas notikumu atstāstījumi. Dinamisks, krāšņs attēls ir viens no paņēmieniem skatītāju uzmanības noturēšanai.

Viena no svarīgākajām lietām, ko sagaida no mediju satura, ir brīva izteiksme. Taču jautājums par vārda brīvības kvalitātes noteikšanu ziņu raidījumu saturā ir sarežģīts. Ir grūti spriest, vai seši procenti analītisko sižetu ir pietiekami vai nē. Tas, par ko kontentanalīzes dati ļauj spriest, ir redakcijas „enerģija” vai aktivitāte, kas liecina par brīvības izmantošanas pakāpi. Redakcijas enerģija izpaužas vairākos veidos: viedokļa paušana, jo īpaši par pretrunīgiem tematiem; gatavība informēt par konfliktiem un strīdiem; proaktīvs darbs ar avotiem (t.i. nepaļauties uz sabiedrisko attiecību speciālistu sagatavotajiem materiāliem, nebūt glaimojošam, intervējot varas cilvēkus); fona informācijas un interpretācijas sniegšana līdzās faktiem (McQuail 2000). Ziņām ir jāstāsta par būtiskiem un nozīmīgiem vietējiem fenomeniem, pielietojot argumentētas stāstījuma formas un nodrošinot „mobilizējošo informāciju”, kas ļautu indivīdiem veidot

savus viedokļus (Lemert 1989). Daži pētnieki par vienu no brīvo mediju rādītājiem uzskata „neveiksminieku” aizstāvēšanas praksi (Entman 1989).

Mūsu pētījuma rezultāti neļauj apgalvot, ka televīzijas ziņu žurnālistika izmanto tai nodrošinātās vārda brīvības. Negatīvie rādītāji ir paļaušanās uz iepriekš ieplānotiem notikumiem, kuros žurnālisti iepazīstas ar notikumu un problēmu freimiem, kurus jau iepriekš ir sagatavojuši un formulējuši politiskās elites pārstāvji. Šie formulējumi netiek izaicināti, analizēti un konkretizēti ierindas pilsoņu pieredzē. Pētījuma nedēļās ziņas, piemēram, neanalizēja politiskās norises valstī, kam par iegānu kalpoja parakstu vākšana referendumu organizēšanai. Žurnālisti salīdzinoši maz uzmanības ir veltījuši skolotāju sociālajām aktivitātēm – 6000 skolotāju parakstītās peticijas iesniegšana valdībai. Skolotāju arodbiedrības priekšsēdētājas A. Harbacevičas intervija *Panorāmai* apliecina mediētās augšupejošās politiskās komunikācijas neveiksmi. Jautāta par arodorganizācijas pasivitāti, viņa atbildēja, ka valdība atteikusies no sarunām ar arodbiedrību, jo paši skolotāji nebija izrādījuši manāmu neapmierinātību ar izglītības politiku. Šis piemērs rāda, ka vienīgais uzticamais politiskās komunikācijas mehānisms, kas ir sociālo un profesionālo organizāciju rīcībā, ir masu protesta akciju rīkošana. Notikuma vērienīgums piesaista mediju uzmanību un tiek iekļauts politiskajā dienas kārtībā.

Televīzijas ziņu komunikācijas pretrunīgo dabu skaidro raidījuma pamatā esošais informācijas kontrakts – televīzijas redakcijas solījums skatītājam sniegt nopietnu un objektīvu informāciju par realitāti. Kontraktu izpildi ietekmē divas antagonistiskās prasības (Lochard, Soulages 1998: 110).

1. Ticamības prasība ir jebkuras žurnālista darbības stūrakmens. Tomēr to nepārtraukti apdraud paviršība un virspusība, ko izraisa paši ticamības un redakcijas kompetences kritēriji. Analizētajos raidījumos viens no šādiem kritērijiem ir videocitātu esamība sižetā. Politiskā elite ir vispieejamākie runātāji, kuru izteikumus žurnālisti vāc pašmērķīgi, nerēķinoties ar avota kompetences līmeni (piemēram, Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētājs formāli izklāsta juridisko normu, bet viņš nav spējīgs komentēt politisko situāciju, ko rada Valsts prezidentes ierosinātais referendums). Daudziem avotiem nav prasmju konkrēti un kodolīgi izteikt savu viedokli un lēmumu būtību. Laika

ierobežojums neļauj žurnālistiem meklēt citus avotus un izmantot papildus informācijas vākšanas metodes (dokumentu analīze, novērojums, eksperiments).

2. Atraktivitātes prasība, ko televīzijas nodrošina ar operativitāti un visuresmi, tā ir redakcijas spēja momentāni atsaukties uz notikušo. Žurnālisti labprāt reportē par amatpersonu sēdi, kas notika *pirms dažām stundām*, bet neizvirza dienaskārtībā problēmas, kas nav strikti lokalizējamas laikā un telpā un nepārkāpj publiskās redzamības sliekšni. Tā, piemēram, skolotāju atalgojums ir ziņa tad, ja ir iesniegta petīcija un jautājums ir izskatīts ministrijas sēdē. Vēl viens ticamības un kompetences kritērijs ir redakcijas spēja atspoguļot plašāku dienas notikumu ainu. Liels daudzums īsu ziņu noved pie paviršas un sadrumstalotas reportēšanas (īpaši TV3 gadījumā). Vairums analizēto televīziju ziņās dominē politisko deklarāciju atstāstījumi, kurus pavada vienveidīgie kadri. Raidījuma vizualizācijai, atraktivitātes sasniegšanai tajā iekļauj skatāmās „negatīvās” un neaktuālās vieglās ziņas.

2. Ziņu raidījumu raksturojums

2.1. Raidījumu maketi

Seši Latvijas televīziju kanāli darbdienu vakaros raida trīs izlaidumus latviešu un trīs krievu valodā. To vidējais garums svārstās no 19 min. (LTV7) līdz 45 min. (LTV1) (1. tabula). Raidījumiem ir dažādi maketi. Komerciālais TV3 auditorijas piesaistīšanai iekļauj dramatiskus video sižetus par noziegumiem, bet LNT tiem velta atsevišķu raidījumu pēc ziņām, plkst. 20:45. Krievu TV5 vienīgais piedāvā īso ekonomikas ziņu bloku. Vienīgi LTV1 ziņu redakcija gatavo aktuālo tiešraides interviju ar nosaukumu *Satversmes 100. pants*. Visos raidījumos ir ārzemju, sporta (izņemot PBK) un laika ziņu bloki. PBK *Latvijas laiks* ir Krievijas *Pirmā kanāla* Maskavā gatavotās ziņu programmas *Laiks* turpinājums, tāpēc Rīgas redakcija nepiedāvā ārzemju un sporta ziņas.

Visdinamiskākais ir TV3 raidījums – tas spēj parādīt 17 ziņu. Sižeti šeit ir gandrīz par pusminūti īsāki nekā citos kanālos un arī viena kadra ilgums ir par vienu sekundi mazāks nekā LNT. Nesen izveidotais krievu vakara ziņu raidījums kanālā TV5 ir aizguvis no Krievijas komerciālās televīzijas NTV Latvijas žurnālistikai neraksturīgu dinamisku pasniegšanas manieri, konkretizējot ziņas ierindas pilsoņu pieredzē. Sižeti šeit ir visspraigākie – vidējais kadra ilgums ir tikai 5,5 sek.

2.2. Raidījumu auditorijas

Ziņu raidījumi ir programmu smaguma centri. Saskaņā ar *TNS Latvia TV Metri* datiem nedēļā no 16. līdz 20. aprīlim katrā latviešu kanālā ziņas vēroja ceturtdaļa tā brīža skatītāju. Krievu ziņām nav tik lielas auditorijas. Raidījumi netiek plānoti pret konkurentiem, bet izskan ēterā secīgi, pārklājoties dažiem segmentiem. TV3 sāk raidīt ziņas plkst. 19:45 pēc neaktuālo sadzīves jaunumu programmas *Bez tabu laiks*. LNT ziņas sākās plkst. 20:00 un 20:30 ēterā ir LTV1 *Panorāma*. Pirmais izlaidums krievu valodā *Šodien. Ziņas* ir plkst. 19:00 kanālā LTV7, 19:30 turpina TV5 *Ziņu vakars*, bet pēc 20:30 vietējās ziņas *Latvijas laiks* raida Pirmais Baltijas Kanāls.

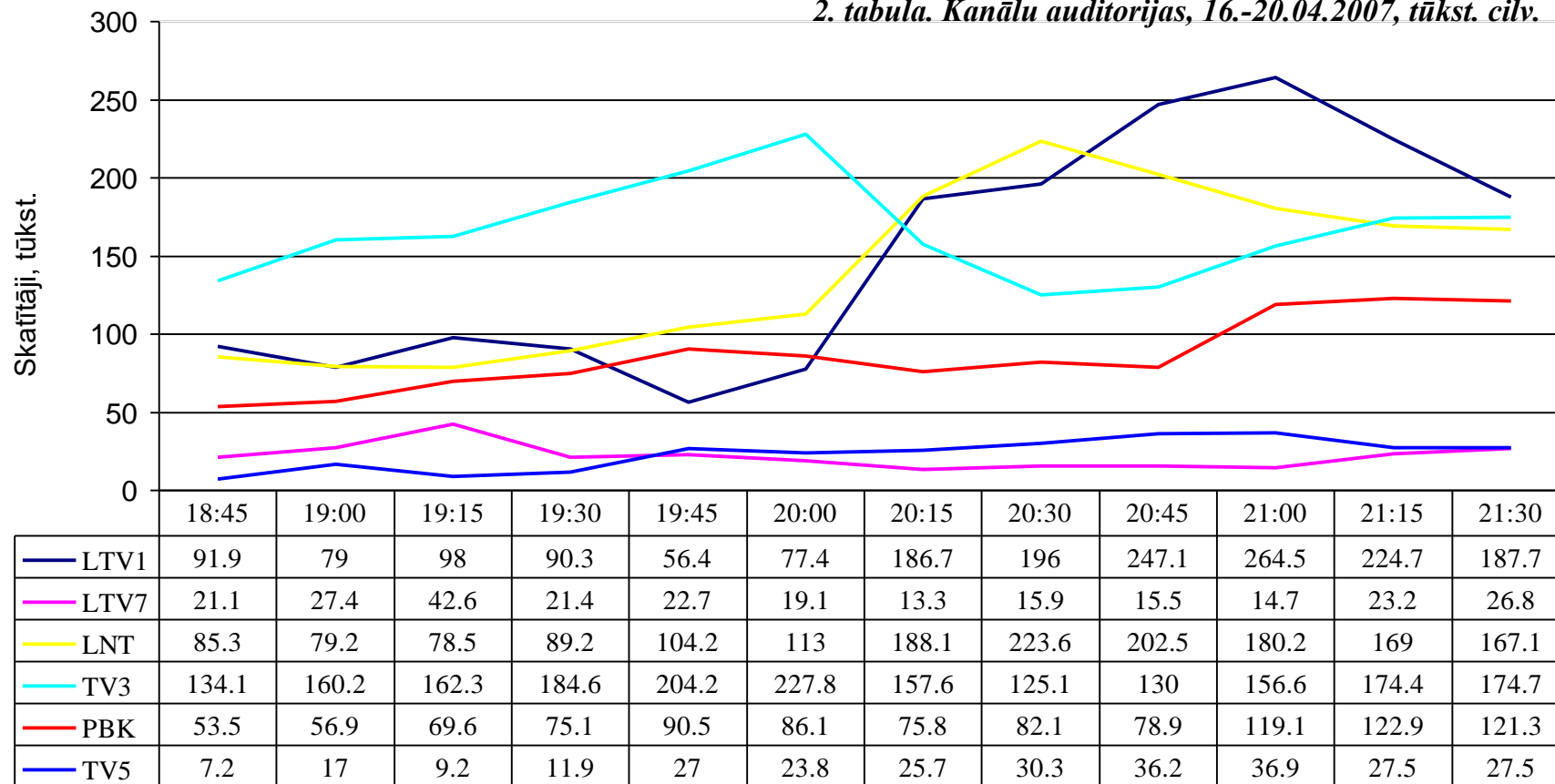
Lielākās auditorijas daļas dienas garumā kanāli savāc tieši ziņu laikā. TV3 veiksmīgāk spēj piesaistīt tos skatītājus, kas atgriežas mājās, un turpmāk kanāla reitings pieaug, pateicoties sadzīves un vieglo (*soft*) ziņu raidījumam *Bez tabu laiks*. Sekojošā

1. tabula. Latvijas televīziju ziņu raidījumi

2007. gada 16.-20. un 23.-27. aprīlis

Kanāls	LTV1	LNT	TV3	LTV7	TV5	PBK
Raidījuma hronometrāža	50:00	40:00	30:00	19:00 (14 līdz 24)	30:00	21:35
Ziņu garums (bez sporta, laika, līdiem, reklāmas)	29:40	23:20	21:30	13:30	17:00	20:00
Latvijas ziņu skaits	113	82	108	49	72	98
Ārzemju ziņu skaits	35	57	68	27	61	4
Latvijas ziņu garums	247:00	171:58	168:40	110:45	112:00	196:20
Ārzemju ziņu garums	50:00	61:22	47:00	22:30	59:00	7:21
Vidējais Latvijas ziņu skaits raidījumā	11,3	8,2	10,8	4,9	7,2	9,8
Vidējais ārzemju ziņas skaits raidījumā	3,5	5,7	6,8	2,7	6,1	0,4
Vidējais Latvijas ziņas ilgums	2:11	2:06	1:34	2:15	1:33	2:00
Vidējais ārzemju ziņas ilgums	1:26	1:05	0:41	0:50	0:58	1:50
Vidējais kadra ilgums sižetā	0:06	0:07	0:06	0:07	0:05,5	0:07,4
Pirmās ziņas temats	4 politika 3 tiesvedība 1 noziegumi 1 sociālie 1 ekoloģija	6 politika 2 noziegumi 1 makroekon 1 cits	7 politika 2 noziegumi 1 ekonomika	8 politika 1 tiesa 1 <i>soft</i>	4 politika 3 sociālie 3 noziegumi	9 politika 1 makroekon

2. tabula. Kanālu auditorijas, 16.-20.04.2007, tūkst. cilv.

Avots: TNS Latvia TV Metri.

galvenā ziņu raidījuma reitings ir 10,3%. Teju trešdaļa cilvēku, kas skatās televīziju šajā stundā, izvēlas kanālu TV3, uz pusi pārsniedzot galvenā konkurenta LNT skatītāju daļu. Tomēr nesagaidot ziņu otro pusi plkst. 20:00 skatītāji no TV3 pārslēdzās uz LNT ziņām vai LTV1 seriālu. Šajā pusstundā LNT ziņu reitings sasniedz atzīmi 10,1%, bet pakāpeniski samazinās pēc plkst. 20:30, kad līderos izvirzās LTV1 *Panorāma* ar reitingu 12% (tabulas 2-5).

3. tabula. Auditorijas daļas, 16.04.-20.04.2007, procenti

	LTV1	LTV7	LNT	TV3	PBK	TV5	3+	REN TV
18:30-18:45	16	3.7	14.8	23.3	9.3	1.3	3.7	2.9
18:45-19:00	13	4.5	13.1	26.4	9.4	2.8	4.1	2.9
19:00-19:15	15	6.5	12	24.8	10.6	1.4	4.6	1.4
19:15-19:30	13.3	3.1	13.1	27.1	11	1.8	5.2	0.9
19:30-19:45	7.9	3.2	14.6	28.7	12.7	3.8	5.7	0.4
19:45-20:00	9.9	2.4	14.4	29.1	11	3	9.2	0.7
20:00-20:15	21.2	1.5	21.3	17.9	8.6	2.9	11.2	0.9
20:15-20:30	21.5	1.7	24.5	13.7	9	3.3	12.5	0.8
20:30-20:45	26	1.6	21.3	13.7	8.3	3.8	11.4	1.1
20:45-21:00	27.4	1.5	18.7	16.2	12.3	3.8	6	1.1
21:00-21:15	23.3	2.4	17.5	18.1	12.7	2.9	5.8	1.7
21:15-21:30	20	2.8	17.8	18.6	12.9	2.9	5.3	1.6

Avots: TNS Latvia TV Metri.

Ziņu laiks ir izcelts.

Ziņām neizdodas saglabāt tik pat lielu auditorijas interesi par raidījuma otrās daļas segmentiem, ja tie pārklājas ar cita kanāla ziņu pirmo daļu. TV3 skatītāji nesagaida izvērsto reportāžu, kriminālās ziņas, sportu un laika prognozi, pārslēdzoties uz LNT un LTV1. No LNT savukārt auditorija aiziet vēl turpinoties sporta ziņām un konkurencē ar LTV1 nepalīdz arī sekojošais kriminālās informācijas apkopojums *Degpunktā*. LTV1 auditorija arī noskatās pamata ziņu bloku līdz plkst. 21 un mazāk interesējas par interviju *Satversmes 100. pants*, sportu un laika ziņām.

Krievu ziņas LTV7 nespēj ieinteresēt mērķa auditoriju: šajā laika sprīdī auditorijas pieaugums attiecībā pret nelielo kanāla skatītāju skaitu ir ievērojams, taču reitings ir tikai 1,9%. Auditorijas orientēšanos šajā programmā apgrūtinā mainīgs raidījuma sākuma laiks, kas ir atkarīgs no sporta translācijām. TV5 krievu ziņu reitings ir

1,2%. PBK kanālā auditorija labprāt skatās vietējo *Latvijas laiku*, bet par Maskavas *Laiku* interese ir mazāka – reitingi attiecīgi 5,6 un 3,7%.

4. tabula. Auditorija, 16.04.-20.04.2007, tūkst. cilv.

	LTV1	LTV7	LNT	TV3	PBK	TV5	3+	REN TV
18:30 - 18:45	91.9	21.1	85.3	134.1	53.5	7.2	21.2	16.9
18:45 - 19:00	79	27.4	79.2	160.2	56.9	17	24.9	17.8
19:00 - 19:15	98	42.6	78.5	162.3	69.6	9.2	30.1	8.9
19:15 - 19:30	90.3	21.4	89.2	184.6	75.1	11.9	35.6	6.1
19:30 - 19:45	56.4	22.7	104.2	204.2	90.5	27	40.3	3.2
19:45 - 20:00	77.4	19.1	113	227.8	86.1	23.8	72.3	5.2
20:00 - 20:15	186.7	13.3	188.1	157.6	75.8	25.7	98.8	7.9
20:15 - 20:30	196	15.9	223.6	125.1	82.1	30.3	114.5	7.8
20:30 - 20:45	247.1	15.5	202.5	130	78.9	36.2	108.5	10.3
20:45 - 21:00	264.5	14.7	180.2	156.6	119.1	36.9	57.5	10.4
21:00 - 21:15	224.7	23.2	169	174.4	122.9	27.5	55.7	16.5
21:15 - 21:30	187.7	26.8	167.1	174.7	121.3	27.5	49.8	14.7

Avots: TNS Latvia TV Metri.

Visi iedzīvotāji vecāki par 4 gadiem.

Ziņu laiks ir izcelts.

5. tabula. Reitingi, 16.04.-20.04.2007, procenti

	LTV1	LTV7	LNT	TV3	PBK	TV5	3+	REN TV
18:30 - 18:45	4.2	1	3.9	6.1	2.4	0.3	1	0.8
18:45 - 19:00	3.6	1.2	3.6	7.2	2.6	0.8	1.1	0.8
19:00 - 19:15	4.4	1.9	3.5	7.3	3.1	0.4	1.4	0.4
19:15 - 19:30	4.1	1	4	8.3	3.4	0.5	1.6	0.3
19:30 - 19:45	2.6	1	4.7	9.2	4.1	1.2	1.8	0.1
19:45 - 20:00	3.5	0.9	5.1	10.3	3.9	1.1	3.3	0.2
20:00 - 20:15	8.4	0.6	8.5	7.1	3.4	1.2	4.5	0.4
20:15 - 20:30	8.9	0.7	10.1	5.7	3.7	1.4	5.2	0.4
20:30 - 20:45	11.2	0.7	9.2	5.9	3.6	1.6	4.9	0.5
20:45 - 21:00	12	0.7	8.1	7.1	5.4	1.7	2.6	0.5
21:00 - 21:15	10.2	1	7.6	7.9	5.6	1.2	2.5	0.7
21:15 - 21:30	8.5	1.2	7.6	7.9	5.5	1.2	2.3	0.7

Avots: TNS Latvia TV Metri.

Visi iedzīvotāji vecāki par 4 gadiem.

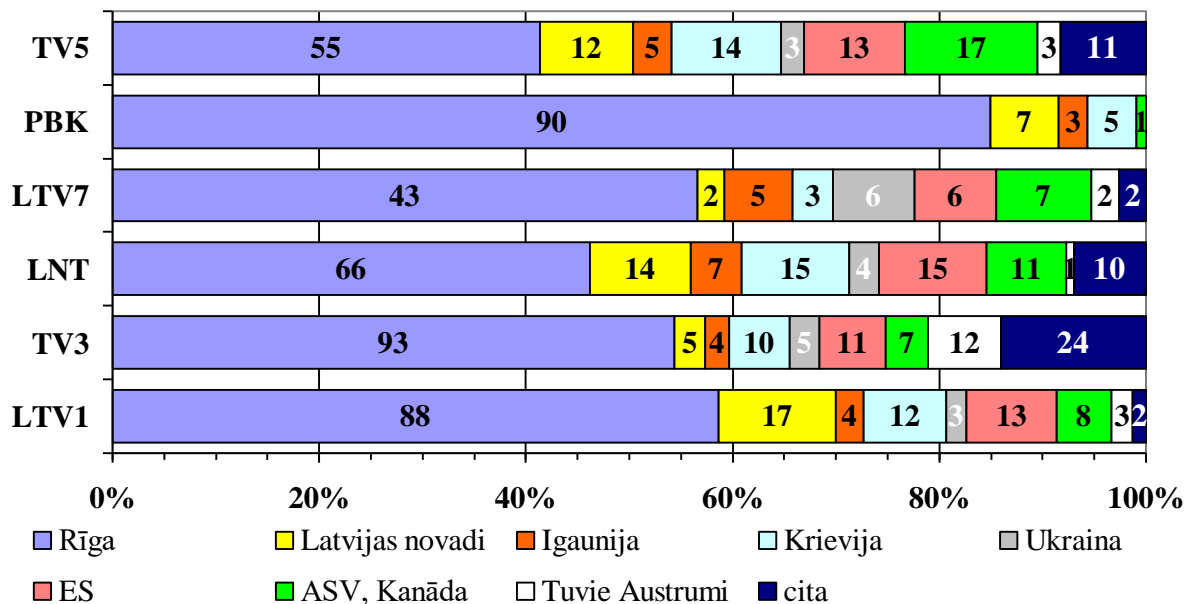
Ziņu laiks ir izcelts.

3. Ziņu raidījumu satura tendences salīdzinājumā

3.1. Notikumu vieta

Latvijas televīzijām ir raksturīga orientācija uz informāciju, kas ir tapusi Rīgā, ko skaidro arī plānoto runas notikumu dominēšana (6. un 23. tabula). Reģioni ir maz pārstāvēti un nav iekļauti politiskajā aktualitātē. LTV1 tie ir stāstījumi par noziegumiem, tiesvedības procesiem, amatpersonu braucieniem un vieglās (*soft*) ziņas. Ārpus Rīgas tapusi informācija TV3 raidījumā skar meitenes pazušanas gadījumu Inčukalnā. Vietējās Daugavpils televīzijas žurnālisti piedāvā neaktuālās reportāžas krievu ziņām LTV7. Salīdzinoši lielu novadu informācijas daudzumu TV5 raidījumos nodrošina īsas ekonomikas ziņas par *Ventspils naftu*. Tomēr TV5 žurnālisti veido arī reportāžas, izbraucot no Rīgas. PBK no Latgales raida neaktuālās vieglās ziņas un informāciju par ikdienas sociālajiem jautājumiem.

6. tabula. Sižeta izcelsmes vieta

Visas televīzijas atspoguļoja notikumus Tallinā. Turpmāk pētījumā šos sižetus iztīrīsim Latvijas ziņu kontekstā, jo informācija bija cieši saistīta ar norisēm Latvijā. Citas ārzemju prioritātes ir atšķirīgas. LTV1 un LNT biežāk runā par Krieviju un ES,

TV5 tāpat un vēl par Ziemeļameriku, LTV7 par Ukrainu, ES un Ziemeļameriku, TV3 par „trešās pasaules” un Tuvo Austrumu valstīm, kuras nodrošina ziņas kategorijā neparastais (dabas katastrofas, terorakti). PBK ārzemju ziņas neraida.

3.2. Temats

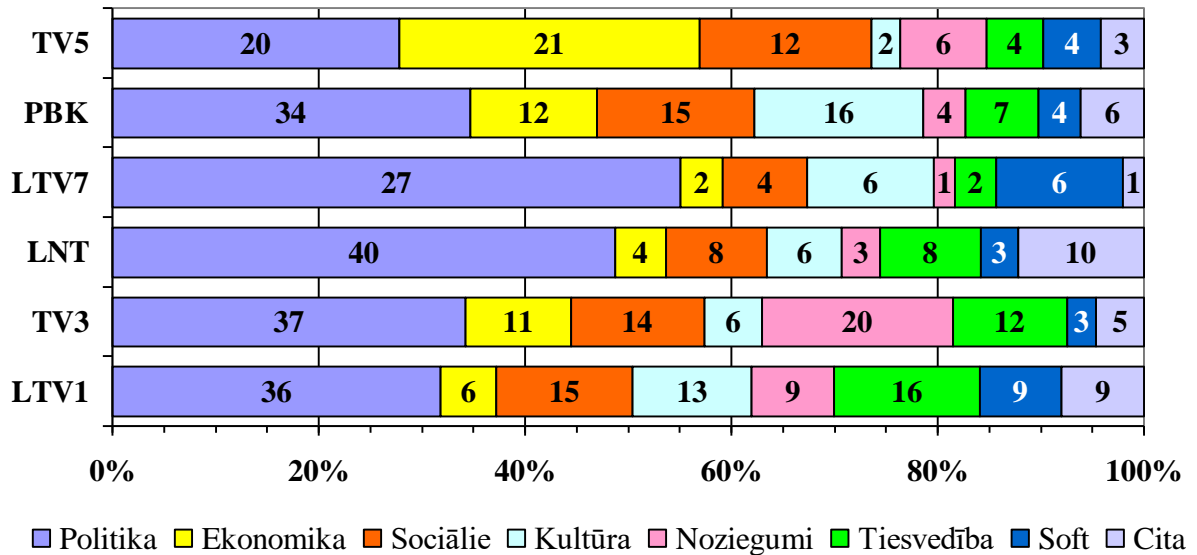
Izņemot TV5, visos kanālos dominē politiskā tematika. Ļoti niecīgā daudzumā ir sižeti par mikroekonomikas norisēm Latvijā – LTV1, LNT un TV3 desmit dienu laikā parādīja pa vienam šādam sižetam. Makroekonomikas temati ir plaši pārstāvētas TV5 ekonomisko ziņu blokā, kā arī PBK un TV3 raidījumos. Visi kanāli daudz maz līdzīgi (8-17%) stāsta par sociāliem jautājumiem – medicīna, izglītība, publiskie pakalpojumi. Kultūras tematikai – pirmizrādes, viesizrādes, izstāžu atklāšana u.tml. – vairāk uzmanības velta krievu kanāli PBK un LTV7, kā arī LTV1. Pārējos kanālos šādu ziņu bija uz pusi mazāk.

Mediju pētnieki plaši lieto jēdzienu *soft* ziņas, tomēr tam nav vispārpieņemtas definīcijas. Parasti tās uzskata par pārpalikumu – viss, kas nav aktuālā *hard news*. Dalījums pēc pasniegšanas stila saskata vieglajā ziņā personifikāciju un tuvības, nevis institucionālā aspekta izcelšanu. Trešā pieeja klasifikācijas pamatā liek publiskās politikas komponentus. Vieglajām ziņām tādi nepiemīt, bet stāstījumu raksturo emocionalitāte, vienkārša cilvēciska ieinteresētība un uzsvars uz dramatiskiem notikumiem, tādiem kā noziegumi un nelaimes gadījumi (Baum 2002).

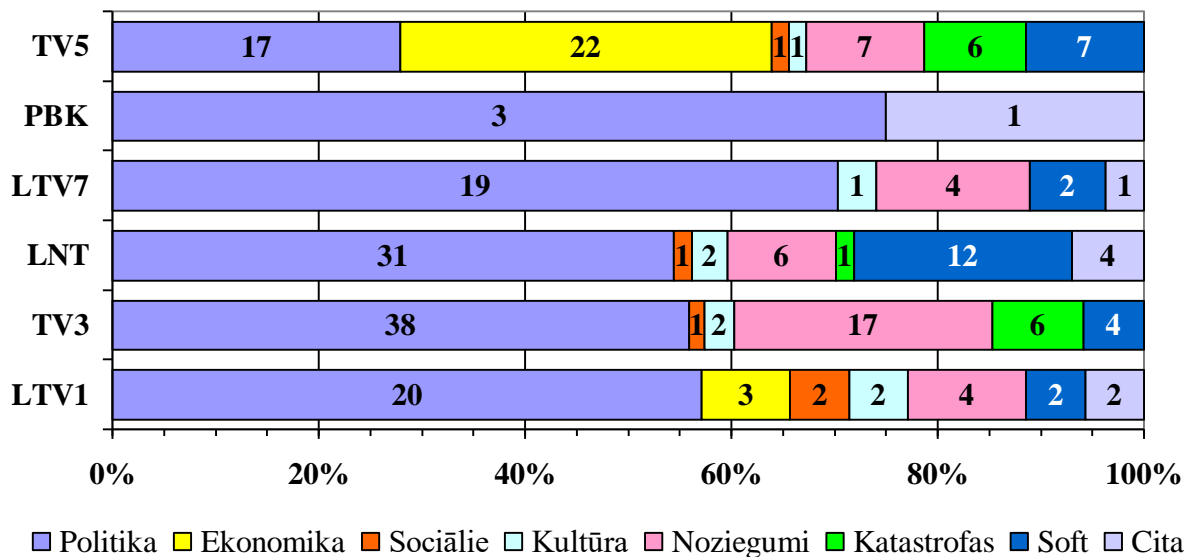
Pētījumā pieturamies pie pēdējās definīcijas, taču esam izšķīruši „sliktās” ziņas – noziegumi, dabas un tehnogēnās katastrofas – un „vieglās” ziņas burtiskā nozīmē – stāstījumi par neparastiem atgadījumiem cilvēku un dzīvnieku dzīvē. Kopīgs visiem šajās kategorijās ietvertajiem sižetiem ir tas, ka žurnālisti tos nepasniedza publiskās politikas vai sociālo seku kontekstā. Lielākoties šie sižeti kalpo tam, lai ar emocijām palielinātu raidījuma atraktivitāti. Jāpiebilst, ka attiecībā uz *soft* ziņām televīzijām ir atšķirīga politika. LNT „sliktās” ziņas iekļauj atsevišķā ikdienas vakara raidījumā *Degpunktā*. TV3 pirms *Ziņām* raida programmu *Bez tabu laiks*, kuru veido „vieglie” sižeti par neparastiem atgadījumiem cilvēku dzīvē. Līdzīgas ievirzes raidījums *Tautas kontrole* kādreiz bija iekļauts LTV1 *Panorāmā*, bet tagad šādi neaktuālie sižeti biežāk izskan novadu ziņās plkst. 18. *Panorāmā* šādā stilistikā ir veidoti sižeti par kultūras norisēm un dzīvniekiem. Krievu kanālos LTV7 un PBK „vieglo” ziņu funkciju pilda neaktuālās ziņas par izstādēm

un citiem kultūras pasākumiem. Tikai TV5 tuvojas komerctelevīzijas „vieglo” ziņu definīcijai, veidojot oriģinālās reportāžas par ierindas iedzīvotāju ikdienas dzīvi. Lai arī šajos sižetos ir vairāk akcentēti publiskās politikas aspekti nekā *Bez tabu laikā*, raidījuma vadītāji pasniedz materiālu draudzīgā manierē, mazinot distanci ar skatītāju.

7. tabula. Sižetu temati, Latvijas ziņas

8. tabula. Sižetu temati, ārzemju ziņas

Par noziegumiem izteikti vairāk stāsta TV3 (19% sižetu). Šīs vizuālās ziņas ir domātas tam, lai padarītu raidījumu dinamiskāku un emocionāli atraktīvāku.

Kā atsevišķu kategoriju esam izdalījuši tiesvedības notikumus – informācija par tiesas sēdēm un spriedumiem, advokātu un prokuratūras paziņojumi. No kategorijas „noziegumi” šīs ziņas atšķiras ar emocionālās vizuālās komponentes trūkumu – tie ir administratīvie vai ekonomiskie pārkāpumi. Un tiem ir publiskās politikas komponente. Stāstot par to, kā Latvijas Pirmās partijas politiķa Dz.Jaundžeikara dēls ir pārkāpis ceļu satiksmes noteikumus un vilcinājis tiesvedību, žurnālisti norādīja uz politiskās elites izpratni par pilsoņu vienlīdzību likuma priekšā. Tiesvedība pret Ventspils mēru A.Lembergu skar arī politikas un ekonomikas tematus, tomēr šajos gadījumos ziņu pamatā bija tiesas pieņemtie lēmumi, nevis notikuma politiskā analīze.

Ārzemju ziņu blokos situācija ir līdzīga. Dominē politikas ziņas, bet TV5 – ekonomika. TV3 raidījuma atraktivitāti palielina ar daudzajām sliktajām un vieglajām ziņām (kopā 40% ārzemju sižetu). Līdzīgu praksi piekopj TV5 un LNT (32 un 34%). LTV1 piedāvā daudzveidīgāku ārzemju tematu klāstu.

3.3. Sižeta tips

Šajā kategorijā noskaidrojam ziņu žurnālistikas funkcionēšanu publiskajā sfērā: vai tā kalpo par pilsoniskās sabiedrības resursu, dodot iespēju pilsoņu grupām paust viedokli, vērtēt valsts varas institūciju izskatāmos vai pieņemtos lēmumus. Kategorija parāda arī to, vai žurnālisti ir aktīvi informācijas meklētāji, nosakot savu dienaskārtību, vai arī tikai atstāsta notikuma faktu.

Politiskās dzīves kategorijas attiecas uz valsts varas institūcijām. Ir iespējami trīs ziņu veidi:

deklarācija: politiķu lēmumu, notikuma valsts institūcijā atstāstījums,

problematizācija: politisko notikumu proaktīvs atspoguļojums, savas dienas kārtības veidošana,

analīze vai skaidrojums: politisko notikumu izvērtēšana.

Pilsoņu dzīve ir atspoguļota divos ziņu paveidos:

varas izaicinājums un prasības,

analīze, skaidrojums

Ziņu raidījumu nobeigumā izskan sižeti par nepolitiskiem tematiem: kultūra, zinātne, sports. Sports šajā gadījumā ir visiem skatītājiem adresētie sižeti ārpus sporta informācijas bloka. Ziņas var sniegt derīgu informāciju par medicīnas, sociālajiem jautājumiem, ekonomiku – visu, ko skatītāji var izmantot ikdienas dzīvē. Viens no būtiskiem informācijas raidījumu uzdevumiem ir piesaistīt auditorijas uzmanību, ko var panākt ar emocionāliem uzmanības piesaistīšanas paņēmieniem. To vidū ir ziņas neparastums, notikuma redzamais mērogs, vizuāls pārsteigums. Šīm prasībām lielākoties atbilst apakškategorijas „neparastais” ziņas: noziegumi, katastrofas, kuriozi, atgadījumi ar slavenībām.

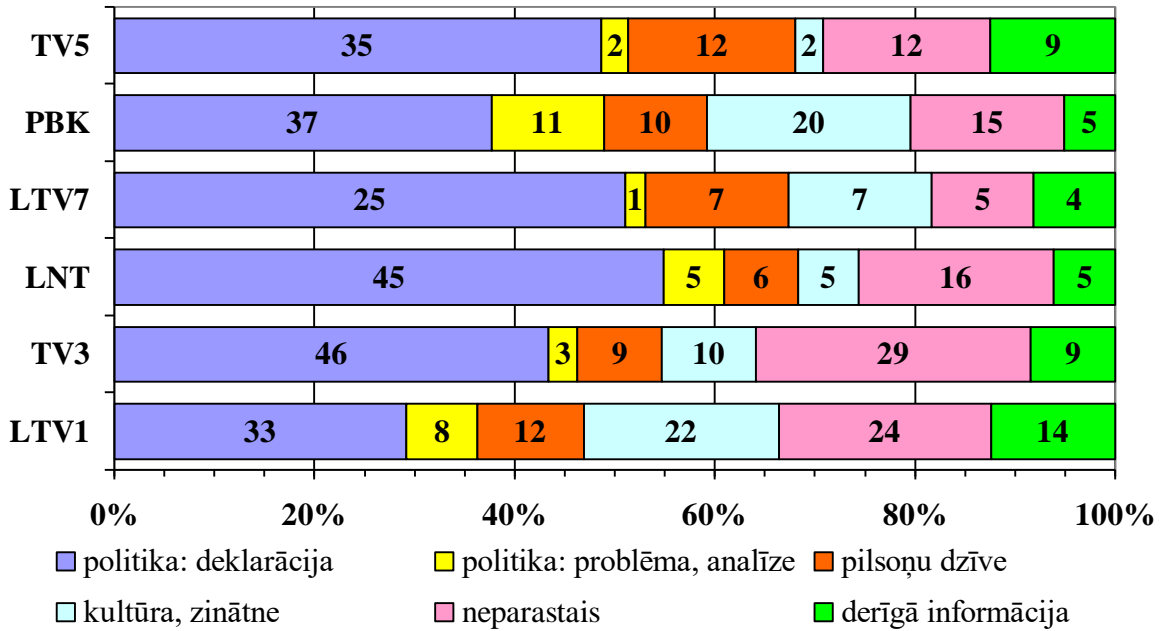
Kā redzams grafikā, visos raidījumos dominē divu kategoriju informācija: politiskā un kultūra/neparastais. Žurnālisti atstāsta politiķu paziņojumus, tomēr ļoti maz analizē politiskajā sfērā notiekošo. Kontentanalīzes rezultāti rāda, ka ziņu raidījumos ir dota priekšroka vertikālai lejupejošai komunikācijai, kur pilsoniskās sabiedrības locekļiem ir maz iespēju paust savu viedokli un izvirzīt jautājumus publiskajā dienaskārtībā. Tie gadījumi, kad pilsoniskās sabiedrības grupas ienāk publiskajā sfērā ar saviem paziņojumiem (6000 skolotāju parakstītā petīcija valdībai, pētījuma par iecietību prezentācija), tiek atspoguļoti tikai kā runas notikumi, t.i. žurnālisti reportē par pašu paziņošanas faktu.

Parakstu vākšana par referendumu sarīkošanu izraisīja tikai fakta ziņas – atskaiti par savākto parakstu daudzumu un politiķu paziņojumus. Pēc būtības referendumu gatavošana ir pilsoniskās sabiedrības komunikācija ar politisko eliti, taču ziņās notikums pārtapa par politiskās elites iekšējo komunikāciju. TV3 un LTV7 meklēja viedokļus par referendumu tikai Saeimas deputātu vidū. Žurnālisti nav veidojuši problēmsižetus par politiskās kultūras, Saeimas un valdības, parlamenta pozīcijas un opozīcijas attiecībām, par politisko atbildību.

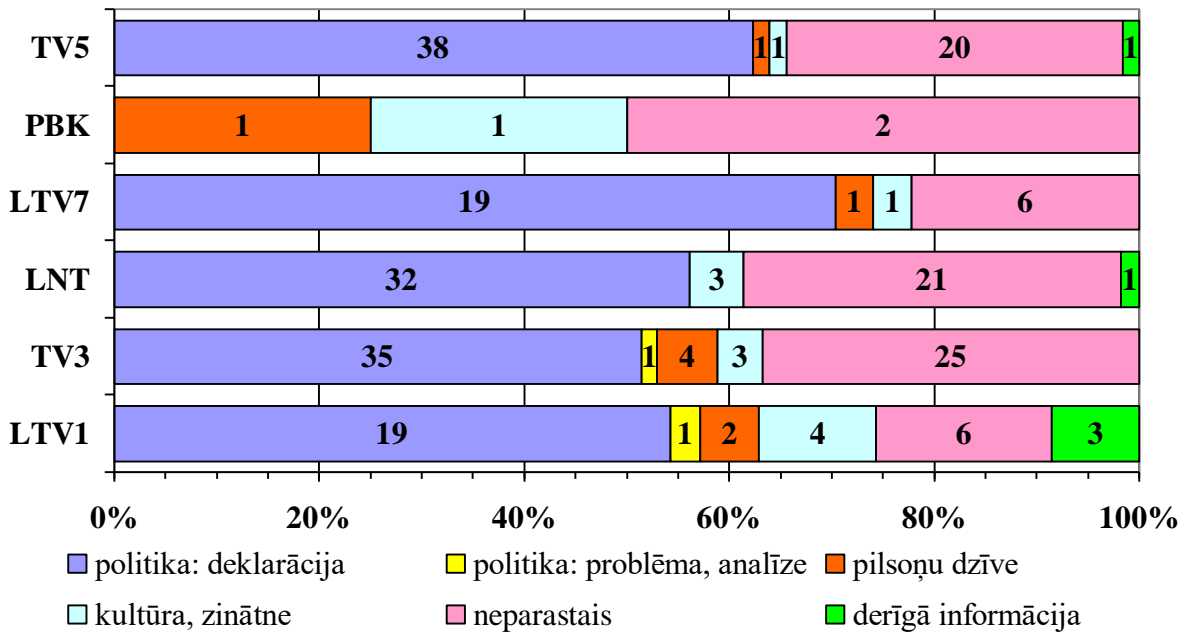
Kopumā jāsecina, ka ziņu redakcijas izvairās konkretizēt nosauktās problēmas, sniegt piemērus, detalizēti analizēt.

Ārzemju bloki ir relatīvi lielākie kategorijas “neparastais” ziņu pienesēji. Šo sižetu uzdevums ir daudzveidot vizuāli vienmuļas iekšzemes politiskās ziņas. Arī šajos blokos žurnālisti izvairās no izvērstajiem analītiskajiem sižetiem.

9. tabula. Sižeta tips, Latvijas ziņas

10. tabula. Sižeta tips, ārzemju ziņas

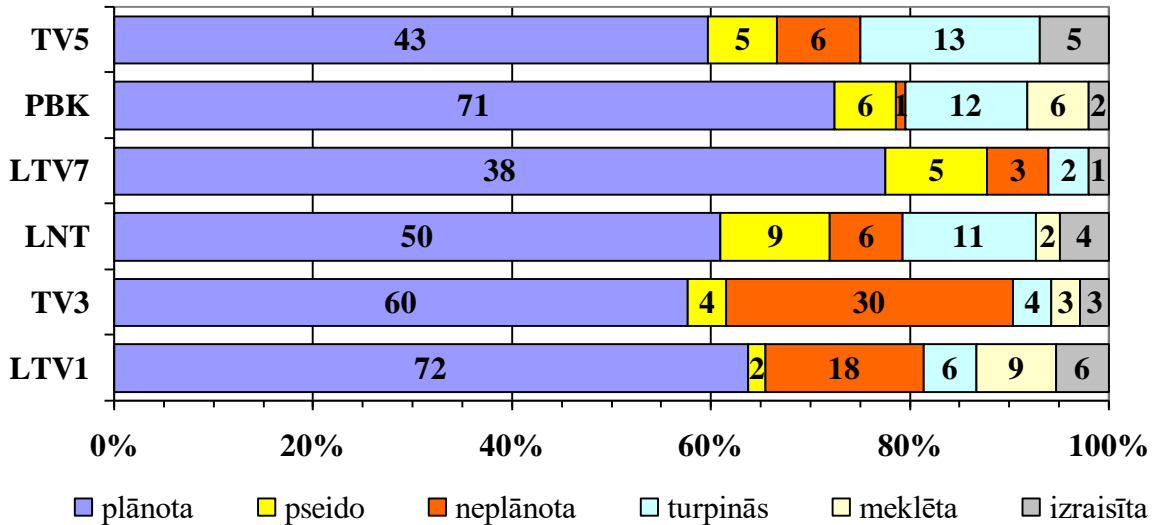

3.4. Ziņas izcelsme

Kategorijā „ziņas izcelsme” noskaidrojam, kā žurnālisti ir piekļuvuši notikumam vai informācijai, kas likta sižeta pamatā. Milzīgs īpatsvars ir plānotām ziņām, kas visbiežāk ir runas notikumi, tādi kā sēdes, sanāksmes, preses konferences, pētījumu rezultātu prezentācijas, semināri, konferences. Televīzijas redakciju darbinieki uzzina par tiem savlaicīgi ar ziņu aģentūru un sabiedrisko attiecību dienestu izsūtīto notikumu kalendāru starpniecību. Informācija ir redakcijas rīcībā jau no paša rīta, kas ļauj plānot vakara ziņu izlaiduma saturu un sūtīt žurnālistus uz filmēšanas vietām. No 72 sižetiem, kas LTV1 ir kodēti kā "plānotie", tikai 7 notikumi nebija minēti aģentūras BNS ziņu lentē. Taču notikumu būtība – koncerts, pirmizrāde, balvu pasniegšana, žurnāla publikācija, Starptautiskā valūtas fonda paziņojums – apliecina, ka informāciju par tiem izplatīja vai nu citas aģentūras, vai arī preses dienesti. Pseidonotikumi arī ir iepriekš plānoti, bet atšķirībā no minētajiem runas notikumiem tie ir speciāli domāti žurnālistu uzmanības piesaistīšanai. Ievērojot televīzijas specifiku, pseidonotikumu organizētāji rada žurnālistiem arī tādas filmēšanas iespējas, kas sižetu padara vizuāli saistošāku. Neplānotās ziņas ir negaidītie notikumi, galvenokārt negadījumi – dabas un tehnogēnās katastrofas, noziegumi. Visvairāk neplānoto sižetu ir TV3 (29%) pateicoties kriminālajai informācijai, kas atšķirībā no LNT ir iekļauta ziņu raidījumā, nevis veido atsevišķu pārraidi (LNT – *Degpunktā* plkst. 20:45). Turpinājuma notikumi ir tādi, kas izvēršas laikā. Auditorijas interesi un mediju uzmanību ir radījis pirmais notikuma pieminējums un turpmāko atspoguļojumu var plānot savlaicīgi, rēķinoties ar auditorijas interesi un notikuma svarīgumu. Laikposmā, kad ir veikts šis pētījums, šādas ziņas skāra politisko krīzi Ukrainā, vēlēšanas Francijā, studentu nošaušanu ASV universitātē, pieminekļa demontāžu Tallinā, bet Latvijā – meitenes pazušanu Inčukalnā.

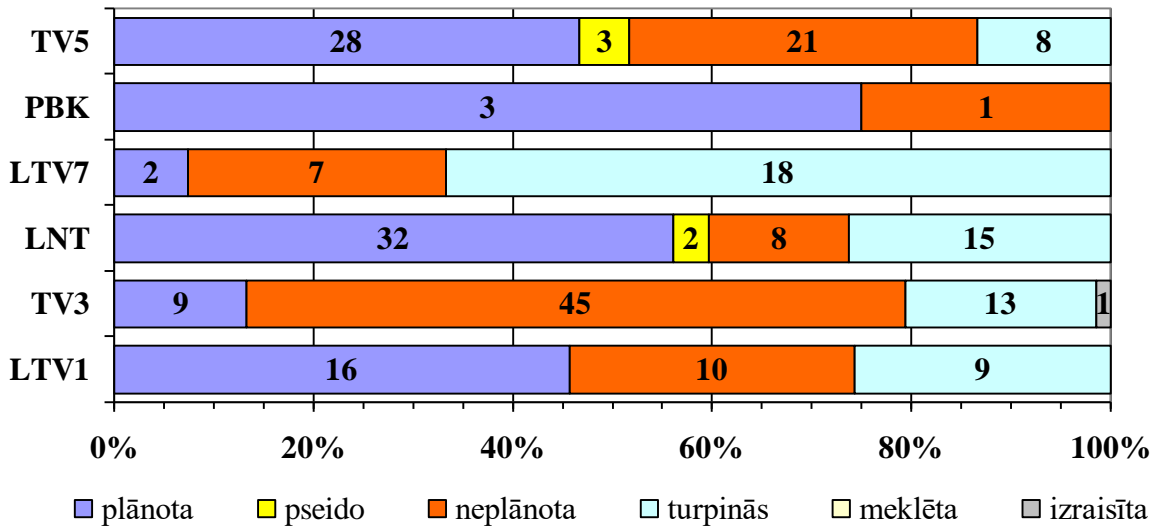
Kā redzams grafikā, televīzijas žurnālisti nelabprāt veido savus oriģinālos sižetus, par kuriem nebūtu runājuši politiķi vai ziņu aģentūras. Raidījumos ir maz meklētās (žurnālistiskā izmeklēšana, pētījums, komentārs, analīze) un izraisītās informācijas (aptaujas un intervijas, kas atklāj jaunas problēmas, kas nav iekļautas plānotajā dienaskārtībā). Visbiežāk oriģinālos sižetus veido LTV1 un TV5 žurnālisti (14 un 7%). Šajos sižetos ierindas pilsoņiem kā sociālo grupu pārstāvjiem ir iespējas paust savas rūpes, kuru atrisināšana prasa sabiedrības uzmanību.

11. tabula. Ziņas izcelsme, Latvijas ziņas

Ārzemju ziņās arī dominē plānotie notikumi – parasti sanāksmes, no kurām gaida būtiskus politiskus lēmumus. Salīdzinājumā ar pašmāju ziņām šajā blokā vairāk stāsta par neplānotiem notikumiem. Tas ir skaidrojams ar starptautisko video ziņu aģentūru tehniskajām spējām ātrāk fiksēt notiekošo. Salīdzinoši daudz ir turpinājuma notikumu, kas liecina par to, ka redakcijas regulāri seko aktuālajām norisēm.

12. tabula. Ziņas izcelsme, ārzemju ziņas

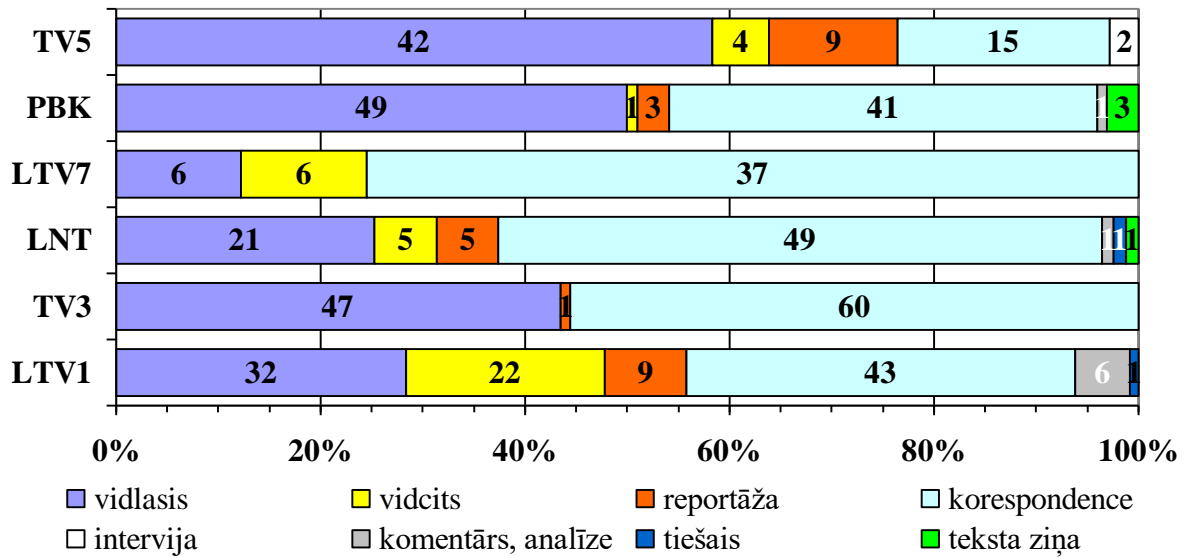
3.5. Sižeta veids/žanrs

Reportāžā nozīmīga ir žurnālista klātbūtne filmēšanas vietā – viņš izzina realitāti, stāsta par redzēto, eksperimentē kameras priekšā. Tas viss rada jaunu informāciju, kas neizriet tikai no teiktā, ko nevarētu izlasīt īsajā aģentūras atskaitē. Visveiksmīgākie žanra piemēri ir sastopami TV5 kanālā (13% no visiem sižetiem). Reportieri atklāj jaunas tēmas, viņu klātbūtne kadrā šajā vietā un laikā ir attaisnota, jo viņi rāda ilustrācijas, kas izvēršas skatītāju acu priekšā.

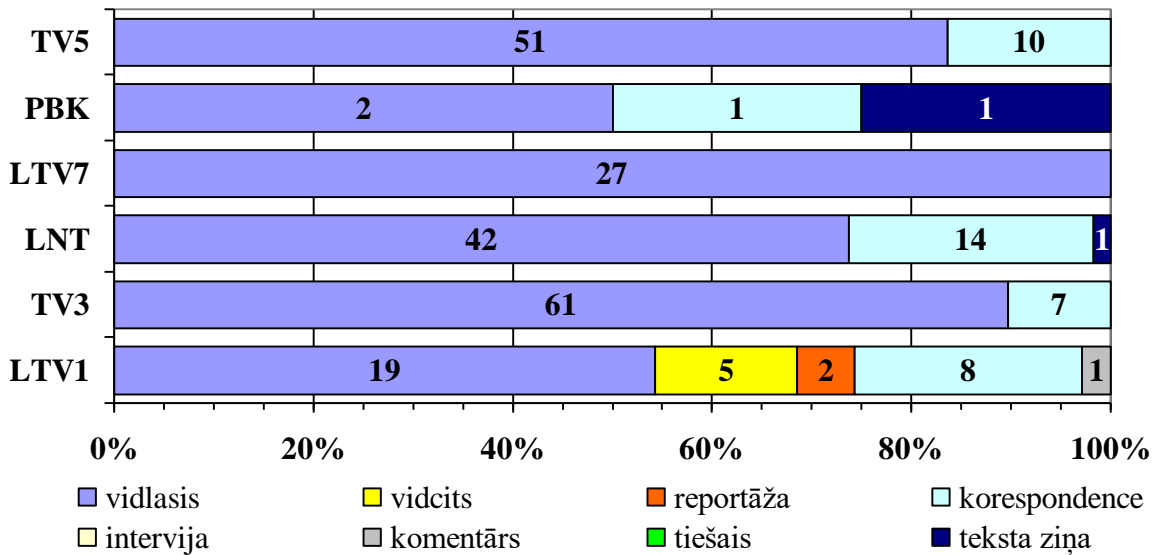
Lai arī Latvijas televīziju žurnālisti bieži dodas izbraukumos un paši parādās kadrā, lielākoties viņu sižeti bija kategorizēti kā korespondences, nevis kā reportāžas. Korespondenci vēl var dēvēt par paplašināto ziņu. Žurnālisti atkārtoti vispārējo informāciju, atskaitās par notikuma faktu un iekļauj dažus citātus. Bet korespondence nav klātbūtnes efekta un realitātes izpēte, kas padarītu ziņu par vienreizējo, skatāmo televīzijas sižetu. Procentuāli korespondence ir dominējošais žanrs, atspoguļojot Latvijas ziņas; bet ārzemju ziņas lielākoties ir parādītas vidlašos. Šis žanrs ir otrajā vietā; to veido diktora teksts (lasa diktors studijā vai žurnālists ierakstā) un video kadri. Vidcits jeb video citāts ir nofilmēts avota izteikums. Visvairāk tādu ir LTV7 ziņās (12%). Turpmāk parādīsim, ka tas liecina par aizraušanos ar viena avota ziņām. Žurnālisti izmanto iespēju filmēt avotu, kurš ir nejauši sastapts, veidojot sižetu par citu tēmu (piemēram, intervijas ar politiķiem, kas ir sastapti Saeimā).

Televīzijas neizmanto intervijas žanru, raidījumos nav viedokļu sadursmes un jaunas informācijas radīšanas, sarunas biedriem apspriežot kādu tematu. Intervija kā metode ir izmantota korespondencēs vai vidcitos faktoloģiskās informācijas un attieksmes noskaidrošanai. Tehnoloģiski sižetu veidošana intervijas žanrā prasa ieguldīt mazāk laika, tomēr šajā gadījumā žurnālistam ir nepieciešamas analītiskās prasmes. LTV1 ziņu redakcija ir vienīgā, kas veido analītiskus materiālus (komentārs).

13. tabula. Sižeta veids/žanrs, Latvijas ziņas

14. tabula. Sižeta veids/žanrs, ārzemju ziņas

Ārzemju ziņu bloki tiek veidoti uz starptautisko video ziņu aģentūru piedāvātā materiāla pamata. Pastāvīgais ārzemju korespondents ir tikai LTV1 (Briselē). Latvijai nozīmīgu norišu gadījumā ārvalstīs tos atspoguļo LTV1 speciālie korespondenti. Pētījuma nedēļā tāds strādāja Tallinā, tomēr metodoloģisku apsvērumu dēļ šo sižetu statistiku bijām iekļāvuši Latvijas ziņu kategorijā. Izplatītākais ārzemju ziņu

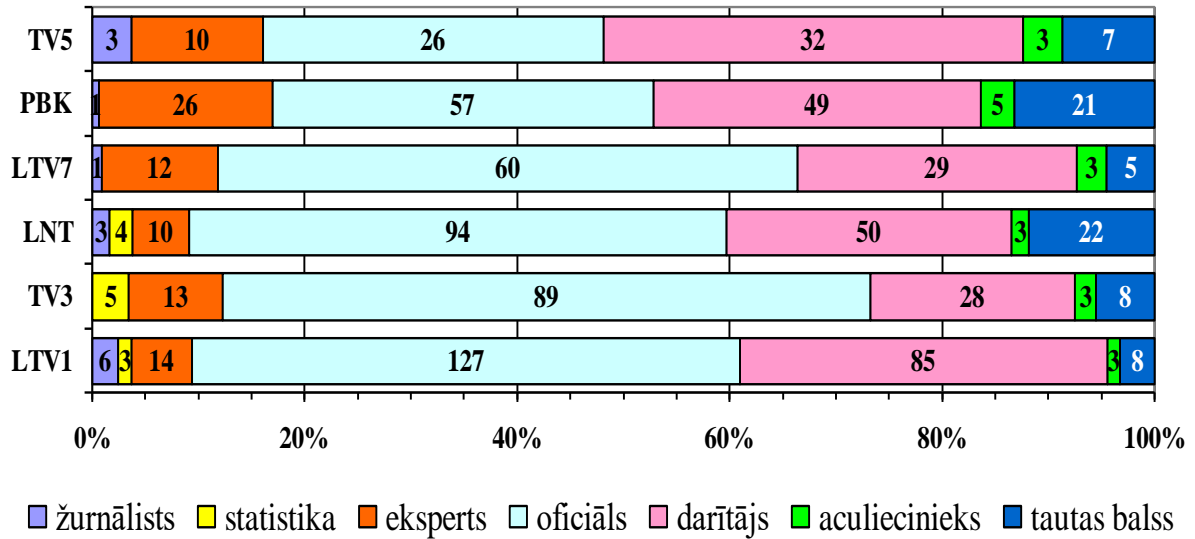
atspoguļošanas veids ir vienkāršais vidlasis (LTV1 arī video citāts): pāri pār 70% no šī bloka materiāliem.

3.6. Avoti

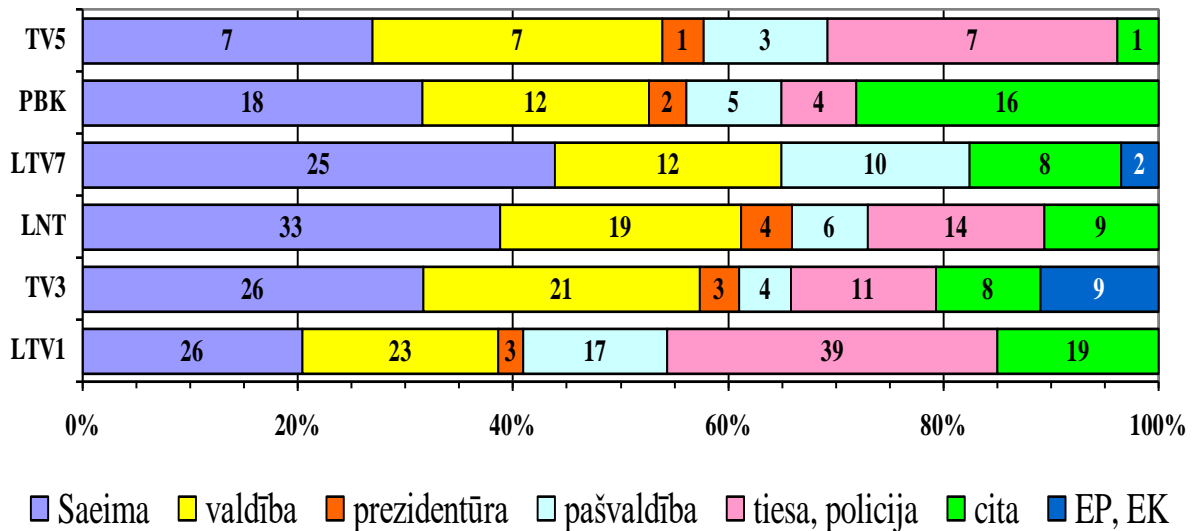
Kontentanalīzē ir iekļauti tieši nosauktie vai viegli atpazīstamie avoti Latvijas ziņās. Avots „žurnālists” ir tas, kuru intervē, lai uzzinātu kolēģa pieredzi, novērojumus, atrasto informāciju. Avots „statistika” ir viedokļa aptauju un statistikas datu prezentācija sižetā. Eksperts ir avots, kas komentē, vērtē dzīves fenomenus, balstoties savās speciālajās profesionālajās zināšanās, kuras apliecina avota titula pieteikums. Oficiālie avoti ir valsts institūciju darbinieki – deputāti, ministri, ierēdņi, tiesībsargājošo iestāžu darbinieki, – kuri pieņem un izpilda lēmumus. Sīkāk pārstāvniecības līmenis ir paskaidrots citā kategorijā. Darītāji ir avoti, kuri stāsta par savu personisko pieredzi, veicot kādas darbības. Aculiecinieki ir tie, kas ir novērojuši notiekošo no malas. Viņi var pastāstīt par notikuma attīstības gaitu, sniegt ilustrāciju, salīdzinājumu, izteikt versijas, toties viņu profesionālās zināšanas un pavirša saskarsme ar notikušo neļauj viņiem vērtēt un argumentēt. Tautas balss ir „cilvēki no ielas”, kuri īsi pasaka savu attieksmi pret sižeta tematu. Šīm intervijām nav viedokļu aptaujas vērtības, to uzdevums ir daudzveidot raidījumu ar balsīm. Slavenība ir plaši pazīstama publiska personība (kultūras, mākslas, politikas jomā), kas runā nevis par savu profesionālo nodarbi, bet izsaka attieksmi pret kādu dzīves parādību.

Latvijas televīziju ziņās dominē oficiālo amatpersonu viedoklis: 50% LTV1, 51% LNT, 54% LTV7, 61% TV3. TV5 ziņās amatpersonu ir tikai 32%, šeit dominē darītāji (40%), bet žurnālisti veiksmīgi konkretizē abstraktos politikas tematus, biežāk iztaujājot cilvēkus, kurus skar pieņemtie lēmumi. Visās ziņās reti izskan ekspertu balsis. Interesanti, ka proporcionāli viņu vairāk ir krievu ziņās.

15. tabula. Avotu veidi, Latvijas ziņas

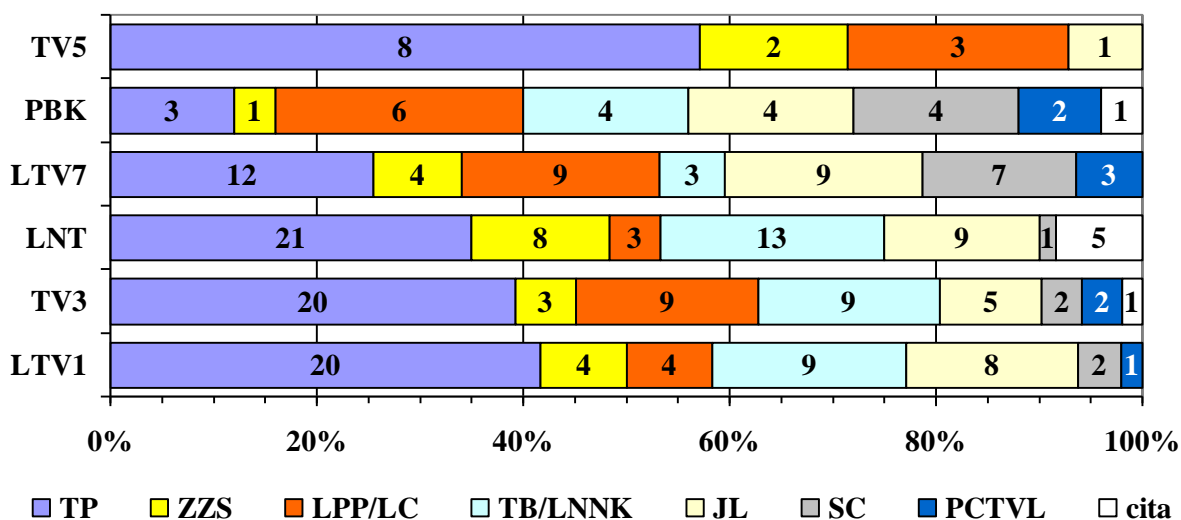

16. tabula. Oficiālo avotu pārstāvniecības institūcija

Oficiālo avotu institūcijas nav proporcionāli pārstāvētas. Tas, ka ziņās ir maz informācijas par notiekošo novados, nosaka arī pašvaldību avotu nelielu skaitu. LTV7 visbiežāk reportēja no Rīgas domes, dodot vārdu deputātiem. Kriminālo un tiesvedības ziņu popularitāte izskaidro to, kāpēc LTV1 oficiālo runātāju vidū trešdaļa ir tiesībsargājošo iestāžu darbinieku. Metodoloģisko apsvērumu dēļ, lai norādītu uz šīs tematikas ziņu izplatību raidījumos, šīs apakšskategorijas avotu vidū esam iekļāvuši policistus, tiesnešus, prokurorus, advokātus.

17. tabula. Avotu partijas piederība

Visu kanālu ziņās (un jo īpaši TV5, LNT, LTV1, un TV3) visbiežāk runā valdošās koalīcijas līderis Tautas partija. Tā dēvētās „krievu” parlamentārās partijas SC un PCTVL daudz retāk uzstājas latviešu ziņās, tomēr arī krievu ziņās tās nav galvenās viedokļa veidotājas. Ziņās pavisam nav pārstāvētas parlamentā neiekļuvušās partijas. Kopumā latviešu ziņām opozīcijas viedoklis ir mazāk interesants.

Oficiālie avoti ne vienmēr prot izvērsti pastāstīt par saviem lēmumiem, kodolīgi izklāstīt būtiskāko. Ekonomikas ministrs stāstot par MK plāniem mazināt tekošā konta deficītu (TV3, 17. aprīlis) izteicies, ka „jābūt pozitīvai domāšanai”: „Jo ja mēs iekšēji paši, teiksim, orientēsimies uz, teiksim, pozitīvismu un tendēti būsim uz pozitīvismu, parasti būs viens nākotnes scenārijs. Ja visu laiku būsim tendēti uz to, lai ka tik kaut kas

tūlīt notiks un sāks domāt, viena lieta domāt un otra tūlīt arī darīt soli pa solim uz to, protams, tad sagaidāmi daudz drausmīgāki rezultāti.”

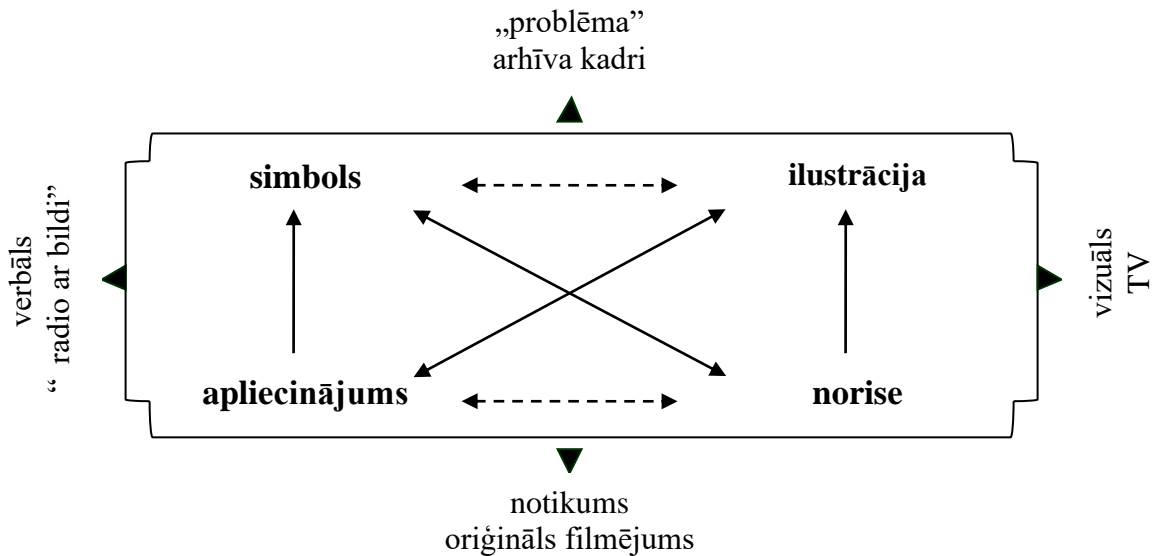
Labklājības ministres stāstījuma (LTV7, 13. aprīlis) būtību var atstāstīt dažos vārdos: ministrijai pieredze ir un tā ir gatava sākt risināt šo jautājumu. Video citāta jēga nav saprotama ne tikai tāpēc, ka ministrei bija grūti izteikties krieviski, bet arī tāpēc, ka nebija pamata vēstījuma, ko adresēt publikai. (Iepriekšējā citātā redzējām, ka ekonomikas ministram ir grūti izteikties arī dzimtajā valodā.)

Amatpersonas izvairās paust savu viedokli. To varētu skaidrot ar diplomātiskiem apsvērumiem partiju savstarpējās attiecībās, tomēr žurnālisti ignorē šo faktu un uzstājīgi prasa eksperta komentārus no deputātiem. Politiskās ziņas no parlamenta un valdības pēc būtības pārvēršas stāstījumos par lēmumu saskaņošanas procedūru starp dažādām iestādēm, bet netiek pausts, kādās vērtībās politika balstās un kādu sabiedrības mērķu sasniegšanai ir domāts lēmums. Par krimināllikuma labojumiem Saeimas Juridiskās komisijas pārstāvis (TV3, 17. aprīlī) Dz.Rasnačs skaidroja: ģenerālprokuratūrai ar Augstāko tiesu ir jāsaskaņo viedokļi, jo likumdevējs nevar uzņemt atbildību, kad Augstākā tiesa ir pret, bet ģenerālprokuratūra ir par.

3.7. Filmēšanas veidi

Ar šo kategoriju vēlamies noskaidrot ziņu vizuālo atraktivitāti. Viens no audiovizuāla medija uzdevumiem ir piesaistīt un noturēt auditorijas uzmanību ziņu raidījumos. To var panākt, rosinot skatītājos informatīvo interesi un sniedzot emocionālos kairinātājus, kas atbilst vizuālās uztveres īpatnībām. Šo faktoru vidū ir sižeta dinamika, kadra kompozīcija, krāsas, skaņas, kā arī informācija, kas iedarbojas vispirms uz emocijām – noziegumi, katastrofas, cilvēkziņas. Aplūkosim pirmo faktoru grupu, kas ir saistīti ar filmēšanas (rādīšanas) paņēmieniem. Esam izšķīruši četrus veidus, kurus apkopojām A.-Ž.Greimasa semiotiskajā kvadrātā, lai parādītu, ka tie nav pilnībā izolēti, bet ir savstarpēji saistīti bultiņu virzienā.

18. tabula. *Filmēšanas (rādīšanas) veidi*

Simboliskā rādīšana – „radio ar bildi” jeb televīzijas žargonā „piefilmējumi”. Šīs filmēšanas jēga ir nodarbināt vizuālo uztveri tajos gadījumos, kad ziņa ir tikai audiālā. Pēc sižeta veida tie ir vidlaši. Filmējumos ir ēkas un priekšmeti, kuri iegūst savu metaforisko nozīmi tikai ziņas kontekstā. Kuģis var apzīmēt jūras transportu, eksportu, ostu, Ventspili. Indeksiālā jeb realitātes pēdu nozīme ir uz sēkļa uzskrējis kuģis *Golden Sky* – tas ir tikai un vienīgi šis kuģis šajā situācijā. Vēlāk tas var zaudēt primāro tiešo jēgu un to var izmantot simboliski, lai apzīmētu jebkuru avāriju jūrā. Lata banknotes ilustrē finanšu ziņas, informāciju par iekšējā konta deficītu, par inflācijas apkarošanu, korupciju, pensiju pieaugumu. Garāmgājēji parasti ir „sabiedrība” vispār, jaunieši pie universitātes ēkas – studenti, parkā sēdošie vecie ļaudis – pensionāri vai „aprūpējamie” cilvēki. Ārpus telpas filmētie simboliskie kadri ir pieskaņoti gadalaikam.

Simbolisko nozīmi nes ne tikai pats attēlotais priekšmets vai cilvēks, bet arī filmēšanas tehniskie paņēmieni: rakurss, kadra kompozīcijas, plāns. Lai radītu uztraukuma noskaņu un negatīvu attieksmi pret attēloto personu, ziņās nepieņemtos (nekonvencionālos) filmēšanas paņēmienus izmanto LTV1 analītiskais raidījums *De facto*. Raidījums nav šī pētījuma priekšmets, tomēr simbolisko nozīmju ilustrācijai pielikumā 1. video sniedzam dažus nekonvencionāli filmētus kadrus. Daži divdomīgie kadri ir konstatēti arī darbdienu ziņu pārraidēs. Tendenciozitāti pastiprina tas, ka tie nav

šeit un šodien filmētie kadri, kas atspoguļotu notikuma neatkārtojamo norisi, bet tiek iemontēti aktuālajā ziņas sižetā no arhīva, lai radītu attieksmi pret rādāmo personu. Četri šādi kadri ir apskatāmi pielikumā 1. video.

Neuzmanīgā kadru lietošana var raisīt divdomības. TV3 ziņa 18. aprīlī par skolotāju prasībām valdībai ir ilustrēta ar piketa kadriem pie Ministru Kabineta ēkas – nav skaidrs, vai tie ir norises kadri un rāda šodienas piketu, vai arī tie jāuztver metaforiski kā protesta izteikšana.

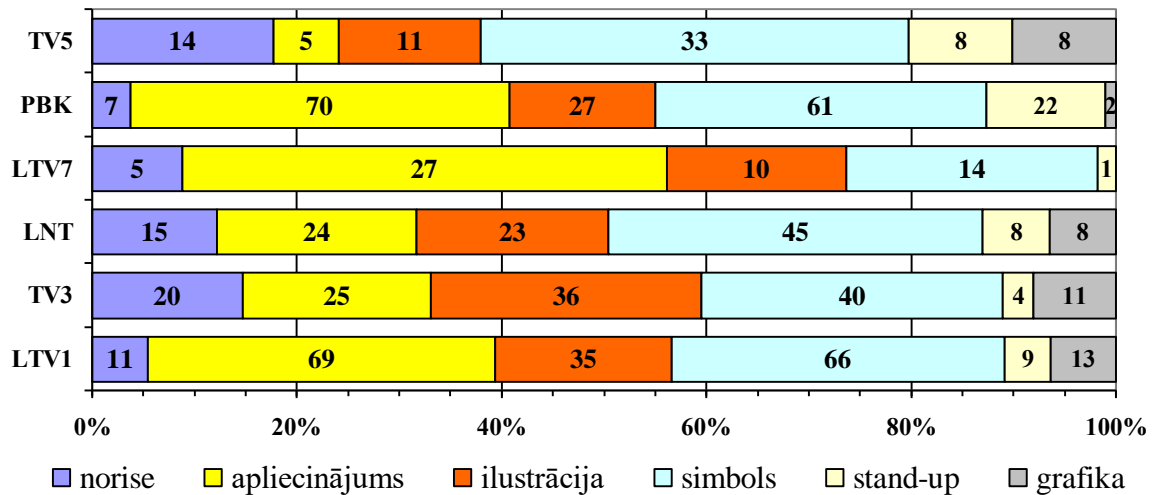
Apliecinājuma kadri veic apstiprinājuma funkciju: lūk, tas ir tas, par ko mēs stāstām, mēs esam bijuši šeit. Starptautiskajās ziņās tie ir rituālie plāni: Kremlis žurnālistam aizmugurē apzīmē Krieviju, Bigbens Londonu, Eifeļa tornis Parīzi. Vietējās ziņās šis filmējums tiek izdarīts runas notikumos – sanāksmēs, prezentācijās, sapulcēs, semināros. Tiek filmēts sarunu galds, pie galda sēdošie un tribīnē runājošie cilvēki, sanāksmes telpa, arī koridori vai kāpnēs, kur pārvietojas sarunu dalībnieki (8. video pielikumā). Kadrus iekļauj sižetā, lai autentificētu filmējumu: mēs bijām šeit. Taču tie var apzīmēt jebkuru līdzīgu pasākumu, jebkuru līdzīgu parādību. Piemēram, TV3 sižets par ēku remontiem Rīgas zoodārzā rāda dzīvniekus, ēkas, ezeru fonā, kas principā ļauj atpazīt zoodārzu, taču šos pašus kadrus var izmantot jebkurā citā sižetā par zoodārziem vai par dzīvniekiem.

Ilustrācijas rādīšanas uzdevums ir ilustrēt stāstījumu, sniegt piemēru. Sižetos par sarunām par pretraķešu aizsardzības sistēmas izvietošanu Čehijā tiek rādītas analogās konstrukcijas, kas sniedz priekšstatu, piemēram, par tās lielumu, ārējo izskatu. B. Jeļcina piemiņai veltītajos komentāros arhīva kadri ilustrēja Krievijas neseno vēsturi, atgādinot par prezidenta raksturu un darbiem. Tematiskajos kultūras sižetos ilustrācijas kadri sniedz priekšstatu par teātra izrādi, izstādes eksponātiem, telotājmākslas darbiem.

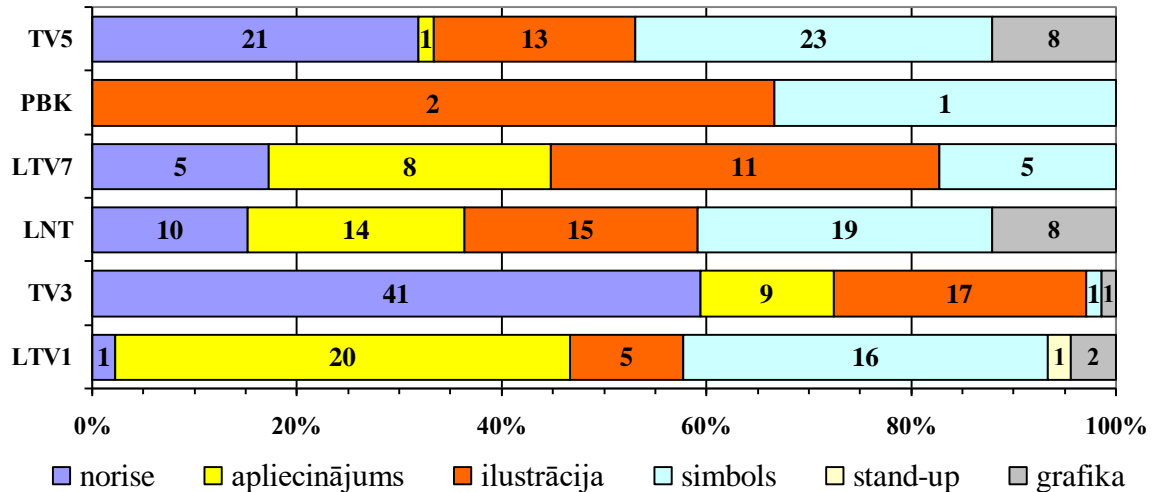
Norises filmējuma dabai ir jābūt televīzijas komunikācijas pamatā, jo tas ir neatkārtojams atgadījums šeit un tagad, attēlam nesot papildus, vārdos neietverto informāciju. Pēc žanra tās ir reportāžas, taču var būt arī vidlaši vai korespondences (īpaši ārzemju ziņās). Ziņas jēga šajā gadījumā ir vismaz nojaušama pat bez verbāla skaidrojuma. Šī norises filmējumu īpatnība skaidro negatīvo ziņu (katastrofu un negadījumu) iekļaušanu raidījumos – tajās ir redzama norise, situācijas izmaiņas, kas attaisno televīzijas žanra izmantošanu. Pētāmajā laikposmā spilgtākie notikumi, kas

atbilda realitātes rādīšanas prasībām bija noziegumi: meitenes meklēšana Inčukalnā (3. video pielikumā) un apšaude ASV Virdžīnijas Tehniskajā universitātē.

19. tabula. Filmēšanas veids, Latvijas ziņas

20. tabula. Filmēšanas veids, ārzemju ziņas

Paskaidrosim visus filmēšanas veidus ar vienu kadru, kas visai bieži tiek rādīts visās televīzijās – Saeimas ēka. Stāstot par ceturtdien notikušo sēdi, kadrs apliecina, ka žurnālists ir bijis tieši parlamentā. Komentāros, kad ir runa par valsts varu, kadrs ir Latvijas valstiskuma vai demokrātiskās varas simbols. Abi kadri nenes nekādu informāciju – sižets ir jā klausās, bet to nav obligāti skatīties.

Sižetā par Florences arhitektūru šis kadrs ir jāredz, jo skatītājs iepazīst, kāds ir šis stils. Operators pievērš uzmanību detaļām, un šiem kadriem ir vizuālā nozīme. Ja stāstījums ir par fasādes remontu, tad kadrs rāda, cik tālu ir paviszējušies darbi, kā strādā restauratori. Tā ir norise, reportāža, jo realitāte mainās skatītāja acu priekšā.

Shēmā (18. tabula) ir noprotams, ka striktu robežu starp filmējumiem nav un kadru nozīme var mainīties bultiņu virzienā. Remonta laikā stalažās filmētā Saeimas ēka var tikt izmantota kā likumdevēja varas krīzes simbols. Asiņainais nazis ir nofilmēts kā konkrētā noziegumā pielietotais ierocis, taču vēlāk ar to var ilustrēt jebkuru sižetu par noziegumu ar auksto ieroci. Cilvēku masas ar oranžajiem karogiem ir ukraiņu manifestāciju norises filmējumi, bet vēlāk ar tiem ilustrē ziņas par politisko krīzi Ukrainā vispār. Šie kadri var maldināt skatītāju, jo tie var tikt uztverti gan simboliski kā „politiskās krīzes” metafora, gan ilustratīvi tieši – lūk, kas šobrīd notiek Kijevā. Kadra interpretācija ir atkarīga no stāstījuma konteksta.

Analizētajā periodā bija maz gadījumu, kad saikne ar realitāti bija nepārprotami skaidra. Vairumā gadījumu tomēr stingras piesaistes notikuma laikam nebija, radot iespaidu, ka ar šiem kadriem var ilustrēt jebkuru notikumu par līdzīgu tēmu. Veidojot korespondences par runas notikumiem ziņās, esam konstatējuši šādas filmēšanas veidu kombinācijas izplatību (skat. vizuālos piemērus 2. un 5.-8. video pielikumos).

1. Cilvēki sarunājas pie galda, staigā pa gaitenītiem – apliecinājums tam, ka žurnālists ir apmeklējis tieši šo preses konferenci, semināru vai prezentāciju;
2. šļircis, cilvēks balta halātā, trauki ar medikamentiem – simbolizē medicīnas tematus, par kuriem ir runa preses konferencē, seminārā vai prezentācijā, un/vai
3. kādas mazpilsētas konkrētas slimnīcas fasāde, gaitenīti – ilustrācija tam, kā izskatās medicīnas iestādes provincē, kas ir preses konferences, semināra vai prezentācijas sarunas priekšmets.

Saistoša un dinamiska bilde parasti ir atrodama TV3 – daudzajās ziņās par noziegumiem Latvijā un neparastiem atgadījumiem ārzemēs, un TV5 – pašmāju reportāžās.

4. Ziņu raidījumu satura analīze

4.1. LTV1 *Panorāma*

Latvijas Televīzijas raidījumā *Panorāma* dominē iekšpolitiskā dienaskārtība (32%), daudz uzmanības pievērsts tiesvedības procesiem (14%), sociālajiem (13%) un kultūras jaunumiem (11%). Politika un tiesvedība visbiežāk ir raidījuma pirmā ziņa. Īpaši daudz politisko jaunumu ir ceturtdienas programmā – Saeimas plenārsēžu dienā. *Panorāma* mazāk stāstīja par ekonomisko dzīvi. Par vidējo uzņēmēju darbību LTV1 vēstīja tikai vienu reizi, stāstot par jaunas ražotnes atklāšanu, kurā makulatūru pārstrādās ēku siltināšanas materiālos (27. aprīlī). Politika izteikti dominē arī ārzemju ziņās (56%).

Žurnālisti daudz seko politiķu aktivitātēm (29% Latvijas ziņu), atreferējot viņu teikto, bet maz analizē viņu izteikumus un lēmumus. Salīdzinājumā ar citiem kanāliem LTV1 visbiežāk izmanto komentāra žanru – seši komentāri 10 raidījumos (5% Latvijas ziņu). Komentāra žanrā ir veidoti sižeti, kuru tematika ir pašas redakcijas iniciatīva – tā ir žurnālistu meklēta vai izraisīta informācija, nevis ziņu aģentūru dienaskārtības ilustrācija. Analizējot Ventspils uzņēmēju un politiķu attiecības, žurnālisti pētīja arī dokumentus (16. aprīlis). Korespondente izpētīja, ka LPP līdera A.Šlesera apgalvojumi ir pretrunā atrastajiem dokumentiem, kas apstiprina partiju un biznesa vienošanos.

Žurnālisti maz skaidro un analizē notikumus ārpus politiskās sfēras un salīdzinoši reti izmanto ekspertus kā informācijas avotus (6% avotu Latvijas ziņās), kuri būtu spējīgi skaidrot un komentēt notiekošo. Pie mikroфона galvenokārt tiek oficiālie informācijas avoti (50%).

Žurnālisti ietur neitrālu attieksmi, tomēr nereti sižeta verbālais vēstījums ir vērtējošs. Korespondenti izvairās no kokainās birokrātiskās valodas. Pārrakstot ziņu aģentūru un preses relīžu tekstus, viņi veido viegli uztveramus un saprotamus teikumus, tomēr reizēm ietver tajos vērtējošus spriedumus, kas pauž attieksmi pret faktiem un viedokļiem. Piemēram, 16. jūnija raidījuma ziņojumā diktors saka: “Pēc sociāldemokrātu un Ventspils uzņēmēju vienošanās publiskošanas atklātībā parādās aizvien netīrāki fakti par Latvijas politiku”. Tēlainie izteiksmes līdzekļi izmantoti arī diktora tekstā, piesakot 24. aprīļa sižetu par neskaidru apbūvi kāpās Jūrmalā netieši piešķir stāstam vērtējumu: “Valsts Meža dienests uzskata, ka šādiem darbiem vajadzīga valdības atļauja, taču tāda

nav saņemta, toties savu svētību būvniecībai devusi Jūrmalas dome”. Līdzīgi 26. aprīlī ziņots arī par parlamenta apspriestajām svētku un atceres dienām: “Nacionālas kaislības no Saeimas tribīnes virmoja, arī izskatot likumu par svētku un atceres dienām”. Pētījumā ir konstatēti vēl citi emocionālās leksikas pielietošanas gadījumi.

Šādi izteikumi stilistiski tuvina tekstus mutvārdu valodai, tomēr vienlaikus iezīmē redakcijas attieksmi. Lai arī daži sižeti rosina aizdomas par tendenciozu realitātes reprezentāciju, analīze neuzrāda sistemātisku verbālu un vizuālu tendenciozitāti. Žurnālisti tiecas sabalansēt dažādās realitātes versijas, neizceļot un nenoklusējot kādus tās aspektus. Ziņu žurnālistikas objektivitātes principus lauž A.Volmāra sižeti par kultūras jaunumiem. Līdzās realitātes atstāstām viņš iekļauj savu subjektīvo vērtējumu, tuvojoties recenzijas žanram. Viņa sižetos ir gan reportāžas, gan komentāra elementi. 18. aprīlī ziņojot par Baltijas baleta festivāla atklāšanu, žurnālists izsaka vērtējumu: “Ar katru gadu tajā mazāk skatāms balets. Droši vien komerciālu apsvērumu dēļ arvien vairāk baleta festivāla programmā tiek iekļauta modernā deja, tai gan nav mērķtiecības, kritēriju, sistemātiskuma programmas atlasē un izveidē”.

Tāpat kā citi ziņu raidījumi, *Panorāma* biežāk dod vārdu valdošās koalīcijas partijām (77% no visām pieminētajām partijām). Bet kopumā partiju pieminēšanas biežums neļauj runāt par kāda politiskā spēka vai spēku dominēšanu. Visbiežāk minēta ir Tautas partija (42%), „Tēvzemei un Brīvībai” / LNNK (19%), Jaunais laiks (17%), Zaļo un Zemnieku savienība (8%), Latvijas Pirmā partija / Latvijas ceļš (8%), Saskaņas centrs (4%) un PCTVL (2%).

Tautas partiju bieži piemin tāpēc, ka tā ir valdošās koalīcijas līdere, savukārt TB/LNNK pieminēšanu nodrošina Rīgas mēra postenis. Visbiežāk runā partiju līderi, Saeimas frakciju vadītāji un valdības ministri. Ierindas biedrs pie vārda bija ticis tikai vienu reizi. Tas bija sižets par Tautas partijas vadības tikšanos ar partijas biedriem Cēsīs, lai apspriestu partijas izraudzītos prezidenta amata kandidātus (20. aprīlī).

Lai arī kvantitatīvā analīze neuzrāda izteiktas politiskās simpātijas vai antipātijas, dažos gadījumos opozīcijā esošajam Jaunajam laikam piešķirta varas partiju izaicinātājas loma. *Panorāma* ziņojusi par Jaunā laika pieprasītajiem skaidrojumiem valdošās koalīcijas politiķiem.

Noskaidrojot dominējošo tematiku, atklājās, ka Latvijas Televīzija daudz uzmanības pievērš tiesvedības procesiem (14% Latvijas ziņu). Vairāki tiesas procesi attiecas arī uz politisko dzīvi. Visizteiktāk tas vērojams P.Jaundžeikara lietas gadījumā (sods par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpšanu), jo stāstījumos žurnālisti parasti uzsver viņa tēva Saeimas deputāta Dz.Jaundžeikara politisko darbību.

Tiesu procesu atspoguļošana korelē ar avotu izmantošanas biežumu: oficiālo avotu vidū dominē tiesībsargājošo iestāžu pārstāvji (32 %). Viņiem seko Saeimas (20%) un valdības (18%) avoti. Tiesu ziņu daudzums skaidro arī kategorijas „ikdienas neparastais” izplatību (21% Latvijas ziņu).

Ģeogrāfiski raidījumos dominē Rīgā tapušās ziņas (59%). Žurnālisti izmanto oficiālos informācijas avotus, kuru institucionālā mājvieta ir galvaspilsēta. Par novadiem ir runa 12% Latvijas sižetu. Tie ir ikdienas neparastie notikumi: noziegumi (meitenes pazušana, kriminālvajāšana), tiesu procesi (P.Jaundžeikars arestēts Limbažu policijas izolatorā), amatpersonu pārvietošanās ārpus Rīgas (Tautas partijas vadība Cēsīs skaidro politisko situāciju valstī, Kurzemē prezidente komentē parakstu vākšanu par referendumu, apmeklē Pelēko kāpu Pāvilostā un tiekas ar jauniešiem) un vieglās *soft* ziņas (kāda latviešu strēlnieka mirstīgo atlieku izcelšana no Tīreļpurva, aplokā atgriezušies Papes dabas parka sumbri, Ventpilī ar izrādi viesojas Marseļas ceļojošais cirks).

Ziņu materiāli par Siguldas apkaimē pazudušās meitenes meklēšanu ir nodrošinājusi augstu Vidzemes pieminēšanu (6%). Vienīgais stāsts par dzīvi Latgalē vēsta par uzsāktu kriminālvajāšanu pret Daugavpils Zemesgrāmatas nodaļas priekšnieci, bet vienīgā ziņa no Zemgales vēsta par latviešu strēlnieka mirstīgo atlieku atrašanu Tīreļpurvā. Ārpus raidījuma uzmanības paliek reģionu ekonomiskā un politiskā dzīve. Ir gan jāuzsver, ka Latvijas Televīzija darbadienās rāda novadu ziņu izlaidumu ar Latvijas reģionālo televīziju gatavotajiem sižetiem.

Pilsoņu dzīvei žurnālisti pievēršas reti. Avotu kontentanalīze uzrāda lielu darītāju skaitu (34%), tomēr viņu vidū ir maz pilsoniskās sabiedrības pārstāvju, kas izceltu publiskās politikas aspektus. Daudz darītāju ir sižetos par sociālajiem un ekonomiskajiem jautājumiem, kā arī kultūras un *soft* tematikas sižetos.

Ierindas pilsoņi reti parādās kā aktīvie politikas un sabiedrības viedokļa veidotāji. Pozitīvie piemēri ir 17. aprīļa sižets par skolotājiem, kuri norāda uz krīzi izglītības sistēmā un izvirza prasības valdībai, kā arī 24. aprīļa ziņa ar Jūrmalas aizsardzības biedrības viedokli par neskaidru apbūvi kāpās pilsētā. Abos gadījumos indivīdi pauž pilsonisko viedokli un aktīvi aizstāv savas intereses. 26. aprīlī *Panorāma* stāstīja par jauniešu pilsoniskās aktivitātes centieniem aizsargāt Pelēko kāpu Pāvilstā, tomēr šo ziņu izraisīja valsts varas dienaskārtība – prezidentes V.Vīķes-Freibergas vizīte Kurzemē. Centrālā vieta korespondencē bija atvēlēta nevis jauniešiem, bet valsts amatpersonai: jaunieši izstāsta lietas būtību, bet gala vārds pieder prezidentei, kas sniedz savu vērtējumu.

Maz bija rādīta pilsoņu ikdienas dzīve. Dominējošā oficiālajā dienaskārtībā vienkāršajam pilsonim ir piešķirta vērotāja loma. Ikdienas dzīve parādās vieglajās ziņās, kurās nav publiskās politikas komponentu. Šie sižeti neveido dienaskārtību, bet tikai padara raidījumu atraktīvāku. 18. aprīlī LTV1 stāstīja par rīdzinieku sūdzībām par būvdarbu iztraucētu ikdienu. Žurnālistu interesi par pilsoņu ikdienas dzīvi izsaukusi neparastā situācija un bagātīgais vizuālais materiāls: vibrējoši priekšmeti sekcijā, vibrējoši mājas logi, vibrējošs mājas jumts, citi vibrējoši priekšmeti mājā.

Vienkāršie cilvēki pie vārda tiek reti, galvenokārt tautas balss intervijās. Ilustrācijai minēsim 25. aprīļa sižetu par naturalizācijas tempu samazināšanos. Situāciju skaidro Naturalizācijas pārvaldes priekšniece, bet paši nepilsoņu viedoklis, viņu motivācija ir aizstāti ar ielas intervijās ierakstītajām īsām replikām. Ziņojot par parakstu vākšanu par referendumu, žurnālisti apspriež organizatoriskos jautājumus (trūkst informācijas par parakstu vākšanas vietām), mazāk interesējoties par pilsoņu viedokli par iespējamo referendumu un viņu vērtējumiem par Latvijas politiku.

Panorāmā dominē ieplānotie Latvijas notikumi (64%): tiesas, valdības, parlamenta sēdes, sanāksmes un konferences nodrošina informatīvo iegastu lielākajai daļai sižetu. Vizuāli tos ilustrē ar simboliskiem kadriem. Ziņas ir pasniegtas vienkāršajos veidos kā vidlaši (28%) un video citāti (20%).

Žurnālisti lielākoties savāc ziņu aģentūru piegādāto informāciju, kuru savukārt ierosina sabiedrisko attiecību dienestu materiāli. *Panorāma* pārveido ziņu aģentūru tekstus un piedāvā papildus informāciju. 16. aprīlī ziņojot par Rīgas domes plāniem

palielināt sabiedriskā transporta biļešu cenas, *Panorāma* ne tikai minēja Rīgas mēra un uzņēmuma *Rīgas satiksme* skaidrojumus, kurus izplatīja LETA un BNS, bet arī izklāstīja fona informāciju ar Valsts kontroles iepriekšējo ziņojumu par uzņēmumu finansēm. 20. aprīlī atreferējot Valsts robežsardzes izplatīto statistiku par aizturētajām meklēšanā esošajām personām, *Panorāma* robežsardzes paziņojumu papildina ar skaidrojumu.

Panorāmā ir maz pseidonotikumu (2% Latvijas ziņu), bet salīdzinājumā ar citiem kanāliem šeit ir samērā daudz sižetu, kuru pamatā ir redakcijas meklētā informācija. Līdzās oficiālajai dienaskārtībai LTV1 tiecas piedāvāt arī pašu ierosinātos tematus (8% Latvijas ziņu), meklē jaunus skatu punktus jau apspriestajām problēmām (5% Latvijas ziņās), tostarp turpina analītiskajā raidījumā *De facto* iesāktos tematus. *Panorāma* sekmīgi attīstījusi tematu par skolotāju prasībām, vispirms ziņojot par pašu skolotāju iniciatīvu (17. aprīlī), tad plašāk runājot par skolotāju trūkumu (19. aprīlī) un visbeidzot dodot iespēju valdībai atbildēt uz skolotāju jautājumiem (24. aprīlī). Korelējot sižetu izcelsmi un tematiku, redzams, ka biežāk žurnālisti rosina jaunus tematus un meklē jaunus skatu punktus par politiku, retāk par ekonomiku un sociālajiem jautājumiem, kā arī vienkāršo ļaužu ikdienu.

LTV1 ziņu attēls kopumā ir vājš, tas reti nes papildus informāciju. Ir maz reportāžu, kas liecinātu par žurnālistu klātbūtni notikumā (8% Latvijas ziņu). Izmantojot reportāžas elementus, žurnālisti vairās no savu novērojumu aprakstīšanas. Pozitīvs piemērs ir 16. aprīļa reportāža par maluzvejnieku aizturēšanu Babītes ezerā. Attēls un teksts krāšņi apraksta realitāti: “Inspektors Jānis Jansens rāda vienu no lielākajiem viņu lomēm šogad. Tikli Babītes ezerā bija izlikti X burta veidā, krusteniski. Tie pamatīgi piedzīti ar ezera dražu, tātad ūdenī atrodas jau labu laiku. Vakara krēslā gar tiem līkņāja divi cilvēki ar gumijas laivu”.

Vairumā sižetu ir iekļauti apliecināšie kadri, kas tikai apstiprina, ka operators šeit ir bijis, bet simboliskie kadri nodarbina redzi, nesniedzot informāciju. Visa jaunā informācija ir ietverta vārdos. Pēc žanra sižeti ir korespondences (38% Latvijas ziņu): realitātes atstāstījumi, faktu un viedokļu atreferējumi, nesniedzot viedokļus un fona informāciju. Kā piemēru minēsim 27. aprīļa sižetu par Tautas partijas konferenci, kurā bija izraudzīts kandidāts prezidenta amatam. Stāstījumu pavada rituālie kadri: sanāksmes dalībnieki zālē un runātāji tribīnē.

Korespondente: “103 Tautas partijas ietekmīgākie biedri, domju priekšsēdētāji, deputāti un ministri lēma par cienīgāko partijas priekšstāvi prezidenta vēlēšanās. Kā pirmais tribīnē kāpa premjers Aigars Kalvītis, kurš pretēji daudzu cerībām savu favorītu vēl nenosauca. [...]Tālāk sekoja abu prezidenta kandidātu uzrunas. [...] Aplausi seko abām uzrunām, taču zālē jūtams, ka pašvaldību vadītāji valsts pirmās personas krēslā labāk gribētu redzēt iekšpolitiskās problēmas risināt gatavo Štokenbergu. [...] Savukārt partijas valde savu izvēli pasaka skaidri. [...] Savukārt pēdējais debatēs uzstājās premjers, kurš tad arī atklāja savu izvēli. [...] Pēc premjera ieteikuma 68 Tautas partijas biedri nobalsoja par Riekstiņa kandidatūru. [...] Konferencē likts punkts un Tautas partija tagad apņēmusies sākt intensīvas sarunas ar koalīcijas partneriem par atbalsta balsojumu Riekstiņam. Visticamāk, tas notiks pēc valsts svētkiem”.

Simbolisko kadru izvēle ir klišejiska. Piemēram, stāstot par Ventspils uzņēmēju, amatpersonu un politiķu attiecībām, ekrānā redzam ostu, kuģus, termināļus. Ar šādiem kadriem var ilustrēt jebkuru notikumu, kas risinās jūras tuvumā. Piemēram, viens skolas klases kopplāna kadrs bija iekļauts divos sižetos par skolām un izglītību: 17. aprīlī stāstot par skolotāju pilsonisko iniciatīvu, bet 23. aprīlī par ugunsdrošības pārbaudēm izglītības iestādēs.

Arhīva kadri ziņās var piešķirt tendenciozitāti neitrālam vēstījumam. 16. aprīlī ziņojot par šaubīgām politiķu un uzņēmēju sarunām, uz īsu brīdi pavīd arhīva kadri ar aizkadra tekstā nosauktajiem politiķiem, kas kadrā redzami smejamies vai žāvājamies (1. video pielikumā, 13. un 14. kadrs). Stāstot par P.Jaundžeikara lietu, no arhīva tiek atlasīts psiholoģiski nepatīkams plāns (turpat, 15. kadrs). Strīdīga ir arhīva kadra izvēle 20. aprīļa sižetā par Tautas partijas vadības tikšanos ar partijas biedriem. Žurnāliste atstāsta arī Tautas partijas skaidroto citu politisko spēku pozīciju jaunā prezidenta izraudzīšanā. LPP un LC apvienības pozīcijas atreferējuma ilustrēšanai izvēlētajā kadrā redzam partijas līderi A.Šleseru nievājošā rakursā (turpat, 5. kadrs). Attēlu pavada aizkadra teksts: “Bet Pirmā partija ar Latvijas ceļu turpinot uzstāt, ka prezidenta amats pienākas tikai kādam no viņu biedriem”. Pārējo partiju pozīcijas ilustrētas ar neitrāliem arhīva kadriem no partiju sanāksmēm.

Žurnālisti reti ieraksta standapus (8% Latvijas ziņās), strādājot ārpus kadra. Grafika ir izmantota 12% Latvijas sižetu, parasti tās ir skaitļu virknes.

Secinājumi. *Panorāmā* dominē politikas un tiesvedības procesu atspoguļojums. Pie vārda biežāk tiek oficiālie avoti, īpaši daudz tiesībsargājošo institūciju darbinieki.

Lielākā daļa ziņu nāk no Rīgas, bet ziņojumi par dzīvi Latvijas reģionos stāsta par neparasto ikdienā. Salīdzinoši maz ir sižetu, kas stāstītu par vienkāršo cilvēku ikdienu un viņu viedokļiem par aktuālajiem dienaskārtības jautājumiem. Lai arī avotu darītāju ir daudz, tomēr pilsoņi nav parādīti kā aktīvie politikas un sabiedriskā viedokļa ietekmētāji.

Salīdzinot ar citiem kanāliem, LTV1 žurnālisti biežāk ierosina savus tematus un meklē jaunus skatījumus uz politiskās dienaskārtības jautājumiem. Tomēr *Panorāmā* dominē ieplānotie notikumi, žurnālisti seko valsts varas un tiesu institūciju dienaskārtībai. LTV1 lielākoties atstāsta realitāti, tomēr, salīdzinot ar citiem ziņu raidījumiem, *Panorāma* biežāk skaidro un analizē notikumus. Žurnālistu valoda ir neitrāla un tikai dažos gadījumos var runāt par verbālu un vizuālu tendenciozitāti.

4.2. LNT Ziņas

LNT ziņu pārraides hronometrāža ir 40 minūtes, no kā vidējais ziņām atvēlētais laiks ir 23:20, jo katras pārraides sākumā ir ziņu anotācijas jeb līdi, nobeigumā – sporta un laika ziņu, kā arī programmas turpinājumā plānoto raidījumu vai filmu pieteikumi, bet ziņu laikā regulāras anotācijas LNT vakara kriminālo aktualitāšu raidījumam „Degpunktā”. Šie programmas elementi veido vidēji 2 min. 56 sek. Reklāmas daudzums ir gandrīz 10 min. Raidījumā ir iekļautas arī sporta un laika ziņas. Pirms atdalošās reklāmas ziņu moderatori atvadās un tiek parādīti arī beigu titri ar programmas veidotāju vārdiem, ko var uzskatīt par faktisko ziņu noslēgumu.

Klasiski veidojies mediju funkciju sadalījums paredz, ka radio ir operatīvākais ziņotājs, stāstot par to, kas notika; televīzija – demonstrē, kā tas izskatījās (un tajā svarīgs notikuma vienreizējās klātbūtnes brīdis), bet prese sīkāk analizē iesaistīto pušu argumentāciju un problēmas kontekstu. Sabiedriskajiem medijiem – kā radio, tā televīzijai, pārstāvot visplašāko sabiedrības spektru, - ir papildus uzdevums pētīt notikušo dziļāk. LNT kā komerctelevisijai būtu pieļaujams vairāk orientēties uz skatītāja interesēm, pievērsties vai nu sensacionālajam, vai vienkārši īsākai un dinamiskai notikumu atainošanai. Pētījuma periodā vērtētie raidījumi gan ļauj izdarīt citus secinājumus – visvairāk pārsteidz oficiālo avotu izmantojums, politisko norišu dominante un simboliskā vizuālā materiāla pārsvars, ilustrējot tekstuāla rakstura ziņas.

Aplūkotajā divu nedēļu periodā LNT raidīja 82 Latvijas un 57 ārzemju ziņas ar kopējo garumu gandrīz trīs stundas. LNT sižetu vidējais garums ir samērojams ar sabiedrisko LTV nevis ar komerciālajām TV (Latvijas sižeti 2:06, ārzemju – 1:05), turklāt lielākā daļa materiālu ir saistīti ar politiku (49% Latvijas ziņu), kam seko sociālie jautājumi un tiesvedība (pa 10%). Šajā tematā parādās visas skaļākās lietas – gan Ventspils amatpersonu lieta un Jūrmalgeita, gan arī digitālās televīzijas lieta, kas uzmanību piesaista ar faktu, ka apsūdzība uzrādīta LNT ģenerāldirektoram Andrejam Ēķim. (Šī sižeta iztirzājums zemāk, runājot par tendenciozitāti).

Visu pētījumā ietvertu raidījumu pirmā ziņa ir vietējā, kas 60% gadījumu bija politiska. Politiskās tematikas prioritāte – 49% Latvijas ziņu – ir augstākais rādītājs starp komerctelevizijām, piekāpjoties tikai sabiedriskajam LTV7 (55%). Ārzemju ziņās LNT politikas notikumu atainošanā (54% sižetu) gan pārspēj TV3 (56%) un LTV1 (vairāk nekā 60%). Vēl no ārzemēm vairāk par piekto daļu sižetu (22%) ir par ikdienišķo un neparasto (*soft* ziņas), kamēr ekonomikas norises vismaz aplūkotajā divu nedēļu periodā nav tikušas aplūkotas.

Politisko ziņu daudzums liecina par kanāla vēlmi būt pietuvinātam svarīgo lēmumu pieņemšanai un politiskajai dienaskārtībai, rūpīgi atainojot dažādus valsts dzīvē svarīgus notikumus (partiju prezidenta kandidāti, Lemberga stipendiāti, parakstu vākšana referendumam, lēmumi par robežlīgumu, Satversmes labošanu). Lielākoties šie temati, lūkotī no lēmumu pieņēmēju pozīcijām, ignorējot pilsoņu viedokli: tipoloģiski dominē politiskās deklarācijas (55%), kam seko ikdienas dzīves neparastais (20%), bet citiem sižetu tipiem, kas pievērstos pilsoniskās dzīves analīzei un problematizācijai, ir nenozīmīga loma uz kopējā fona. Zīmīgi, ka pat politiskās (ne tikai pilsoniskās) norises LNT daudzos gadījumos nepadziļina un neanalizē, tikai reaģē uz varas institūciju lēmumiem, deklarācijām, norisēm politiskajā telpā. Sevišķi spilgtas šajā ziņā ir abas ceturtdienas (19. un 26. aprīlis), kad notiek Saeimas plenārsēdes – ziņu sākumā dominē „politiskais bloks” (Saeima atbalstījusi robežlīguma ratifikāciju; likumos sāk iedzīvināt pretinflācijas plānu; atbalsta strīdīgos Kriminālprocesa likuma grozījumus; 2. lasījumā svīturo Satversmes 81. pantu; lemj, ka 8. marts būs atzīmējams; pieņem robežlīguma likumprojektu).

Viens piemērs, kas iemieso deklaratīva tipa politiskās tēmas atainojumu, ir sižets par izmaiņām Kriminālprocesa likumā (ēters 18. aprīlī, pielikumā 2. video). Tajā korespondents izklāsta Ģenerālprokuratūras argumentus par izmaiņām likumā, politiķu iebildes pret tām. Stendapā pie Saeimas, kura funkcija ir tikai atstiprināt filmējuma autentiskumu, žurnālists pastāsta, ka rīt būs parlamenta balsojums. (Sižetā dominē simboliski kadri, nenesot papildus informāciju – arī citos sižetos rādītā ģenerālprokuratūras ēka, cilvēki ielās, portfeļi).

Diktors: Veiksmīgākai cīņai pret organizēto noziedzību nepieciešama Saeimas palīdzība. Ģenerālprokuratūra vērsusies parlamentā, lūdzot izdarīt būtiskas izmaiņas kriminālprocesa likumā. Politīķi gan nesteidzas atbalstīt prokuratūru, jo uzskata, ka izvēlēts ļoti nepiemērots brīdis spēles noteikumu mainīšanai. No Saeimas ziņo Gatis Suhoveckis. (0:22)

Korespondents: Ģenerālprokuratūra vērsusies pēc Saeimas palīdzības. Ierosināts izdarīt būtiskas izmaiņas Kriminālprocesa likumā, kas ievērojami atvieglotu cīņu ar organizēto noziedzību. Ģenerālprokurors uzskata, ka labākais veids, kā atšķetināt smagus un sevišķi smagus noziegumus, ļaut Ģenerālprokuroram atbrīvot no kriminālatbildības tos noziedzniekus, kas liecinās pret citiem noziedzniekiem. (0:26)

Maižītis: Tā ir viena noslēgta vide, kurā ir šī informācija, un mēs esam sastapušies ar to, ka mēs nevaram tā īsti izrādīt pretimnākšanu tām personām, kuras šo informāciju sniedz. (0:11)

Korespondents: Politīķi ļoti piesardzīgi ķeras klāt ierosinātajām izmaiņām. Saeimas Juridiskās komisijas vadītājs Mareks Segliņš norāda, ka grozījumi nepārprotami tiek saistīti ar smago un īpaši skaļo Aivara Lemberga lietu. Prokuratūra izvēlējusies nepiemērotāko laiku likuma grozījumiem, un deputāti nonākuši ķīlnieku lomā. Lai kādu lēmumu Saeima arī pieņemtu, tā palīdzētu vienai vai otrai pusei. (0:26)

Segliņš: Mana dzīves filozofija ir tāda, kad tomēr spēles laikā ir slikti mainīt spēles noteikumus un nevar tenisā pēc viena zaudēta seta paziņot, ka nākamajā setā skaitīsim punktus savādāk. Tā arī šijā gadījumā – ja kāds ir vainīgs, viņš ir jānotiesā un viņam vieta ir cietumā. Bet ir slikti kriminālprocesa laikā mainīt normas, kas palīdz vienai vai otrai pusei. (0:22)

Korespondents: Mareks Segliņš vērs uzmanību arī tam, ka jauno izmaiņu dēļ daļa noziedznieku paliks nesodīti, ja vien pietiekami čakli ziņos par citiem. (0:09)

Stand-up: Argumentus par un pret šodien izvērtēja valdošo frakciju vadītāji. Viņi ir vienoti, ka rītdien grozījumi konceptuāli jāatbalsta, lai pēc tam varētu turpināt diskusiju Saeimā par strīdīgi vērtētajām izmaiņām likumā. (0:14)

Korespondents: Valdošo Saeimas frakciju viedokli paust tika pilnvarots Tautas partijas frakcijas vadītājs. (0:06)

Kučinskis: Uz šo brīdi trūkst informācijas un īstenībā ir uz arī šo brīdi arī Augstākās tiesas negatīvs atzinums. Un jautājums – ja tiesneši galvenie saka iebildumus, tātad viņi ir jāuzklausā deputātiem. (0:14)

Korespondents: Politīķi ir domīgi, vai atbrīvojams no atbildības būtu arī tāds noziedznieks, kurš pastrādājis smagāku noziegumu nekā cilvēks, pret kuru viņš liecinājis. Gatis Suhoveckis, Valdis Auzāns, LNT. (0:13)

Ārzemju ziņās situācija ir līdzīga, tikai šajā gadījumā politiskās vai pilsoniskās dzīves analīze praktiski nav sastopama, uz kā rēķina pieaugusi to sižetu attiecība, kas stāsta par neparasto un ikdienas dzīvi (37%), kurā lielākoties ietilpst noziegumi (studentu nošaušana ASV Virdžīnijas Tehniskajā universitātē) un vieglās ziņas (orhideju izstāde, čempionāts maizes cepšanā, Dānijas kronprincesei piedzimusi meita).

Vairāk nekā puse visu ziņu ir plānotas, kas sasaucas ar politisko ziņu dominanti. Kamēr Latvijas sižetos plānoto notikumu ir 61%, tas nav augstākais rādītājs starp aplūkotajām ziņu pārraidēm dažādos kanālos. Tomēr LNT šo konsekvenci saglabā arī ārzemju ziņās (56%), sekojot plānotajām aktivitātēm starptautiskajās attiecībās. Apgriezti proporcionāla plānoto un neplānoto ārzemju notikumu atspoguļošanā skaitļi ir ar TV3, kur neplānoti ir 66% (LNT 14%), bet plānoti tikai 13%. Daudz ir notikumu turpinājuma (14% Latvijas, 26% ārzemju sižetu), ko nosaka vairāki notikumi attīstībā – tādi kā parakstu vākšana referendumam vai pazudušās meitenes meklēšana, kā arī Borisa Jeļcina bēres, Francijas prezidenta vēlēšanas un Virdžīnijas slaktiņa izmeklēšana.

Vēl politiskās norises, līdzīgi kā citos kanālos, noteikušas lielu pārsvaru oficiālo avotu izvēlē (51%); vidēji sižetā runā vairāk nekā viens avots, kas ir oficiāla amatpersona vai runasvīrs (1,15 oficiālo avotu sižetā). Lielākā daļa no šiem avotiem pārstāv Saeimu (33%) un valdību (22%). Darītāju ir gandrīz divas reizes mazāk (27%), un tie sastopami gan sociālās un politiskās, gan kultūras, sporta un citā tematikā. Avotu sadalījumu tematos sīkāk ilustrē 21. tabula (tematu numerācijā – pielikumā 5.1).

21. tabula. LNT avoti tematos, Latvijas ziņas

Temats	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	<i>Avotu skaits</i>
Žurnālists						1		1				1	3
Ziņu aģentūra													0
Statistika	1			1						2			4
Eksperts	3	3				1						1	8
Oficiāls	31	3	1	6	1			2	4			4	52
Darītājs	6	1	1	7		3		2	1	1	2	3	27
Aculiecinieks								2	1				3
Slavenība													
Tautas balss	3			2						2		2	9

No oficiālajiem politiskajiem avotiem visvairāk ziņās atainoti Tautas partiju pārstāvoši avoti (35%), kas ir valdošā koalīcijas partija. Bet starp citiem koalīcijas partneriem TB/LNNK (22%) un ZZS (13%) pa vidu atspoguļojuma biežuma ziņā ir opozīcijas *Jaunais laiks* (15%). Salīdzinoši maz izpētītajās divās nedēļās citēti koalīcijas apvienības LPP/LC avoti (5%).

Ģeogrāfiski vietējās ziņas lokalizējas Rīgā (46%), tās ir galvenokārt politiskās norises un lēmumi, savukārt reģioni ziņās ienāk caur Ventspils uzņēmēju un Lemberga stipendiātu lietu, kuģi *Golden Sky*, arī Beļģijas karaļa viesošanās Liepājā un vairākiem sociāliem tematiem (dāvinājums lauku bibliotēkām, kompensācijas par dīzeļa noplūdi Daugavā, nodegušā Reģu pansionāta iemītnieku jaunās mājas).

Žanriski LNT ziņās par Latvijas notikumiem dominē korespondences un vidlaši (59% un 25%), kamēr ārzemju ziņās attiecība ir pretēja (74% vidlašu un 25% korespondenču). Lielais vidlašu skaits ārzemju ziņās parāda, ka notikumi reti tiek interpretēti vai pasniegti izvērsti; tās ir teksta ziņas, kuras ilustrē ar vairāk vai mazāk aktuālu video (lielākajā daļā ārzemju ziņu dominē simboliskais filmēšanas veids (33%), kā arī ilustrācija (26%) un apliecinājums (25%).

Atsevišķas korespondences ir īsākas un robežojas ar vidlasi (diktoram no studijas lasot tekstu), kurā iekļauts arī citāts, tomēr pēc definīcijas šie sižeti tika pievienoti korespondencēm, tā kā pretendē uz izvērstu izklāstu, ko sekmē gan citāta iekļaušana, gan fona informācijas sniegšana. (Tādos gadījumos, kā Igaunijas prezidenta, kā arī Latvijas reakcija uz nemieriem Tallinā, vidlasi papildina citāts, materiāla kopējam garumam nepārsniedzot minūti. Līdzīgi arī ziņā par K. Krūmas ievēlēšanu par Satversmes tiesas tiesnesi to papildina pašas juristes sacītais kadrā.)

Šādu „īso korespondenču” LNT nav daudz, tomēr šis samērā tipisks žanrs, kā televīzijā izvērsti atspoguļot kādu notikumu, korespondentam neveidojot speciālu ierakstu. Līdzīgi kā vidlaši, arī šīs korespondences rada priekšstatu par žanrisko daudzveidību, kas – kā liecina pētījuma skaitļi – ir visai nosacīta.

Pārsteidzoši maz tiek izmantots televīzijai pēc būtības visatbilstošākais žanrs reportāža (6% Latvijas sižetu), tomēr tas ir vairāk nekā lielākajam LNT konkurentam no komerctelevīzijām TV3. Turklāt ja LNT ziņās ir reportāža, tajā ir visi būtiskākie žanra elementi – žurnālista klātbūtne procesā, notikuma attīstība kameras priekšā, atsevišķas

vidi un atmosfēru raksturojošas skaņas un skati bez verbāla komentāra, notikuma gaitas raksturojums.

Reportāžas piemērs par Inčukalnā pazudušās meitenes Justīnes Legzdiņas meklēšanu (20. aprīlī, 3. video pielikumā) gan neietver žurnālista stendapu, tomēr tas nav iekļauts pašmērķīgi, jo tekstos, gluži tāpat kā unikālo norisi fiksējošajos kadros (kā tiek pārbaudītas Siguldas tiltā dzīvojošā bezpajumtnieka sniegtās ziņas par it kā mežā atrodamu līķi), skaidri iezīmējas LNT korespondentes iesaiste notikumā.

Diktori: Policija turpina meklēt Inčukalna apkārtnē pazudušo meiteni. Atsaucoties valsts policijas lūgumam, šodien meklēšanā iesaistījās arī Nacionālo bruņoto spēku karavīri, meža pārmeklēšanā piedalījās arī daudzi brīvprātīgie. 13-gadīgā Justīne Legzdiņa no mājām Krimuldas pagastā izgāja pagājušajā sestdienā, lai dotos uz mūzikas skolu, un tā arī neatgriezās. Līdz šim meitenes meklējumi nav devuši nekādus rezultātus. Turpina Dana Albrehta. (0:33)

Vecmāmiņa: Galus kaut kur dabūt, bet nedabūjam.. Kur var nolikt cilvēkbērnus, es nesaprotu?! (0:16)

Korespondente: Pazudušās 13-gadīgās Justīnes vecmāmiņas uzdotajam jautājumam atbildi nerod neviens – arī policija ne, un arī pārējie aptuveni 250 ļaužu, kuri šodien brīvprātīgi iesaistās bērna meklēšanā.

Dzīvā cilvēku ķēde aplenca lielas mežu teritorijas, izložņāja grāvmalas, pamestas ēkas un abus Gaujas upes krastus. Pārmeklēja arī pašu upi no Siguldas līdz Ādažiem. Gluži kā meža sanitāri, armijas vīri, Sarkanā krusta cilvēki, policijas un ugunsdzēsības koledžas audzēkņi, kā arī kinoloģijas centra brīvprātīgie nepagāja garām nevienam zemē nomestam priekšmetam. Tika apskatīts katrs svaigs rakums un zaru kaudze. (0:45)

Sarkanā krusta pārstāvji: Mums bija pateikts, kādā krāsā bija drēbes – un ja mēs viņas ieraugām, mēs viņas vienkārši zvanam un sakām, ka esam atraduši, bet paši aiztīkt nedrīkstam.

– Ziņojāt, zvanījāt, vai neko neatradāt?

– Mēs zvanījām, ka neko neatradām.

– Mēs zvanījām, atradām, viņi pēc tam aizgāja. It kā atradām, protams, ne jau precīzi.

– Ko jūs it kā atradāt?

– Baltu džemperu, tur kaut kāds krekliņš vēl bija. Viņi bija atraduši arī veco mammu un parādījuši.

– Tas bija īsts? [noliedzošs galvas mājienis] (0:40)

Korespondente: Katrs sastaptais tika iztaujāts, vai nav redzējis, dzirdējis ko aizdomīgu. Armijas vīri saņēma rīkojumu apciemot arī bezpajumtnieku, kurš dzīvo tiltā pār Lorupes gravu. Tiltā viducī dzīvojošais vīrs sakās redzējis mežā svaigus rakumus. (0:14)

Balss: Nikolaj! Nāc uz šejieni! Parādīsi, kur tie rakumi ir. (0:24)

Korespondente: Lāpsta, kas paņemta no bezpajumtnieka mantu krājuma, tiek vesta līdz – ekspertīzei. Noskaidrojam, ka Nikolaja norādītā vieta bijusi viltus trauksme. (0:08)

Policists: Tika atrasts līķis, bet izrādījās suns, kad atrakām. Tā kā pagaidām, nu, negatīvs rezultāts arī ir rezultāts. (0:11)

Balsis: Varbūt mēs kopā? Jā, jā. 17 cilvēki un kā reize šito mežu masīvu varētu izķemmēt, jo tas arī nav pārbaudīts. (0:08)

Korespondente: Pazudušo meiteni meklēja no astoņiem rītā, spītējot lietum un vējam, un bez apstājas. Vienīgā pauze – pusdienas. Palīgā sabraukuši arī cilvēki, kas tikai nejauši izdzirdējuši par operāciju Rīgas rajona mežos. Ar savu apvidus auto ieradušies pat 4x4 kluba biedri. (0:15)

Brīvprātīgais: Bijām no paša rīta uz armijas daļu un arī purvam tajā pusē. Un? Diemžēl.. Neko neatradām. (0:10)

Policists: Esam apguvuši laikam 2 trešdaļas no tā pārbaudāmā, ko bijām ieplānojuši, nu, kopumā tas rajons ir apmēram kādi 6 reiz 10 kilometri. (0:13)

Korespondente: Pusaudze pagājušās nedēļas nogalē pazuda Siguldas šosejas malā, netālu no bijušā restorāna „Sēnīte”. Viņu pēdējo reizi redzēja kaimiņiene, kad meitene gājusi pa meža taciņu, lai pēc tam šķērsotu auto maģistrāli un dotos ar kājām uz 4 km attālo Inčukalna mūzikas pamatskolu uz orķestra mēģinājumu. Policijas informācija liecina, ka pēc tam meitenes telefons raidījis vēl signālu no gluži citas vietas, netālu no Siguldas pilsētas. Tāpēc pārmeklējamā teritorija ir tik liela. Policija sliecas domāt, ka Justīne kļuvusi par nozieguma upuri. Tikmēr meitenes vecmāmiņa saka paldies visiem meklētājiem, kas bija tik ļoti vienoti nelaimē. (0:36)

Karavīrs: Tad kad mēs paziņojām šo situāciju, šo kaujas pavēli saviem karavīriem, nu tur nebija ne kurnēšanas nekā. Lielākā daļa manu karavīru ir tēvi, es pats esmu tēvs. Un šeit nedrīkst būt nekāda runa kurnēšana, ja ir tādi jautājumi un tāda nelaime ģimenē. (0:15)

Vecmāmiņa: Ar vienu mazu prāta stūrīti tikai domāju, ka atvērsies un ienāks.. Pat biju aizgājusi uz dārza mājiņu paskatīties, ka varbūt tur iebēgusi... (0:11)

Korespondente: Grūtajā mirklī Zaigas kundzei atbalstu sniedz arī pirms 7 mēnešiem Aizkrauklē pazudušās Annemarijas tuvinieki. Bez vēsts pazudušo bērnu vecāki ir vienoti un cerību pilni. Dana Albrehta, Sergejs Zavorotņevs, LNT. (0:14)

Meitenes meklēšana ir piemērs, kad LNT padziļina atspoguļojumu, meklējot papildus dimensijas gan žanriski (reportāžas), gan pēc būtības (analīze un problematizācija). Kā piemērs mināms sižets par to, cik efektīvi bērnus Latvijā vispār meklē, iztaujājot gan ekspertus, gan cilvēku pieredzi līdzīgās situācijās. Ir pretēji piemēri, kad bija iespējams turpināt tematu, bet tas nav noticis. Piemēram, ziņā par nosacīta soda piespriešanu Ventspils skolēnam par vienaudžu saduršanu būtu iespējams izzināt skolasbiedru dzīvi tagad vai saistīt ar bērnu vardarbību plašāk, tomēr īsā ziņā runā tikai prokurore.

Interesanti arī tas, ka LNT par notikumiem Tallinā pirmajā dienā 26. aprīlī piedāvā tikai vidlasi. Policija norobežojusi laukumu, lai pārvietotu pieminekli – kamēr jau veidojas saspīlējums, LNT īsā ziņā, ilustrējot ar arhīva kadriem, tikai informē par faktu. Rodas iespaids, ka tad, ja nebūtu sekojuši nakts grautiņi, nekas vairāk netiktu stāstīts, tā kā šis notikums no 14 ziņām attiecīgajā dienā ir tikai astotais pēc kārtas.

Ārzemju ziņas lielākoties ir īsas, galvenokārt izmantojot vidlasi, bet atsevišķiem notikumiem (Borisa Jeļcina bēres, slepkavība Virdžīnijā, Francijas prezidenta vēlēšanas) izklāstu paplašinot ar korespondenci. Tieši uz šo korespondenču rēķina ārzemju ziņas vidējais garums LNT ir 1 min. 5 sek. (pārsniedzot gan TV3, gan LTV7 un TV5 attiecīgo garumu), kamēr vidlaši ir īsāki (no pusminūtes līdz minūtei), un tajos kanālos cenšas ietvert maksimāli plašu spektru (neizvērstu) ziņu, kurās izteikti dominē politika. 19.aprīļa pārraides piemērs: Virdžīnijas slepkavas pirmsnāves vēstījums, tam seko nozieguma atbalsošanās Dienvidkorejā, nacionālboļševiku partijas aizliegums Maskavā, varas krīze Rumānijā, kandidātu mītiņi pirms prezidenta vēlēšanām Francijā un tiesas noteiktie abortu ierobežojumi ASV. Ārzemju bloku noslēdz vieglā ziņa par draudiem Berlīnes zoodārza polārlācēnam.

Video kvalitāte atkarīga no aģentūru atsūtītā materiāla – vienreiz kadri ir gari un pat atkārtojas, jo trūkst materiāla, lai nosegtu tekstu, bet citā reizē tie mainās strauji un ir ļoti īsi.

Sīkāk analizējot Latvijā tapušo filmēto materiālu ziņu sižetiem, var secināt, ka lielākā daļa ziņu – kas arī sasaucas ar vidlaša vai korespondences žanra biežāku izmantošanu – ir tekstuālas, proti, pamatinformāciju sniedz teksts, kamēr video, kas daudzkārt tapis runas notikumos, tikai pavada tekstu. Tomēr, kā jau uzsvērts, televīzijai svarīgs ir vizuāli stāstošs filmētais materiāls, kas „runā pats par sevi”, parādot papildus dimensiju, kas tekstā nav ieliekama. Tieši šie kadri attaisno TV lomu un iespējas. Šādās ziņās stāstījums jārada, klātesot notikumā, bet tas ir grūtāk izdarāms teju paredzamajās politiskajās norisēs vai lēmumos, par ko tapušās ziņas ir audiāla rakstura un ar piedāvāto video tikai nodarbina vizuālo uztveri. Tieši tāpēc, tāpat kā vairumā citu kanālu, arī LNT dominē simboliskās rādīšanas veids (55% Latvijas sižetu, 33% ārzemju sižetu), bet norises atainojums ir vismazākais (gan Latvijas, gan ārzemju sižetos 18%). Līdzās politikai (kā redzams tabulā zemāk), arī sociālie jautājumi un tiesvedība ir temati, kuros visvairāk fiksēts simboliskais attēls.

Politiskās sfēras notikumus visbiežāk pavada atpazīstamu vietu un cilvēku demonstrēšana, kas varētu ilustrēt arī citus līdzīgus notikumus; tas, ka politikas notikumus LNT tik plaši ataino, arī nosaka apliecinošo kadru daudzumu (29% Latvijas

sižetos) – sākot ar robežlīguma ratifikāciju Saeimā un Beļģijas karaļa vīzīti, un beidzot ar Lemberga stipendiātu saraksta apspriešanu vai prezidenta kandidātu izvirzīšanu.

Spilgti norisi demonstrējoši kadri ārzemju ziņās ir negadījumu (Virdžīnijas traģēdija) vai *soft* ziņās – galvu reibinošs govs tvarstīšanas skrējiens kādā Austrālijas pilsētā, gadskārtējā starptautiskā orhideju izstāde Ņujorkā. Tiesa, ne vienmēr arī vieglās ziņas pavada norises kadri – kamēr Pāvesta 80. jubileju ilustrē Eiropā gaisā palaistie baloni, neparastajai ziņai par to, ka Igaunijas lidsabiedrībā strādā pirmā kosmonauta pilns vārda brālis Jurijs Gagarins, par vizuālo materiālu kalpo tikai lidmašīnu pacelšanās un nolaišanās uz skrejceļa.

Vietējos sižetos kadri, kas rāda notikumu tā attīstībā, sastopami sižetos par kultūru (Latvijas zinātnieki atgriezušies no Ēģiptes), sportu (Latvijas hokeja izlase dodas uz Pasaules čempionātu Maskavā) un noziegumiem (pazudušās meitenes meklējumi). Ir arī vairāki gadījumi, kad šādi tiek atainota ar politiku saistīta norise, taču lielākoties šajos sižetos norise ir viens no filmēšanas veidiem līdzās simbolam vai ilustrācijai ikonai. Piemēram, opozīcijas deputātu ierašanās Saeimā pirms robežlīguma ratifikācijas, satiekot piketējošos Abrenes aizstāvjus, vai arī Beļģijas karaļpāra viesošanos Liepājā un V. Vīķes-Freibergas Pāvilstas apmeklējums (sazināšanās pseidotiešraidē ar korespondentu Kurzemē, rādot sagatavotos videomateriālus).

Norises filmējuma daudzumu politiskajā tēmā palielina tajā iekļautie Tallinas nakts grautiņi pēc karavīra pieminekļa pārvietošanas (saistībā ar Latvijas vēstniecībai nodarīto skādi un izmantotajiem Latvijas avotiem, vairāki sižeti šajā grupā tika skaitīti pie Latvijas ziņām), demonstrējot protestētāju huligānisko darbību, kas pietuvināma noziegumam.

Vizuālajā noformējumā grafika vairāk parādās, ilustrējot ārzemju ziņas (14% sižetu, kamēr Latvijas notikumiem 10%), savukārt standapus LNT reportieri izmanto nedaudz (10% sižetu). Tas, aplūkojot datus par avotiem, liecina, ka esošie žurnālista „klātbūtnes paraksta” gadījumi ir formāli – tos lietojot klātbūtnes apliecinājumam vai saiknei starp apakštematiem, nevis oriģinālas informācijas paušanai. Kamēr standaps ir visredzamākā vieta sižetā, kur žurnālists var atklāt savu novērojumu, pats žurnālists kā avots aplūkotajos raidījumos parādījies tikai 2% Latvijas sižetu.

Tendenciozitāte LNT ziņām nav raksturīga – verbālā praktiski nav sastopama, jo apzīmējumus gan korespondenti, gan moderatori lieto piesardzīgi un, lai arī pieteikumos cenšas ieinteresēt skatītāju ar sakāpinātu formulējumu, tekstos parādības nosauc samērā neitrāli. Iespējams, var runāt par dažiem vizuālas tendenciozitātes gadījumiem, kas gan interpretējama atsevišķu kadru līmenī. Piemēram, gadījumā, kad Lembergs paliek apcietinājumā pēc prasības mainīt drošības līdzekli (23. aprīlis), protestētāji pie tiesas nama tiek parādīti sīki starp mašīnām, kas ļauj secināt par nelielo gadījuma rakstura atbalstu Lembergam. To pašu kadru filmējot klātienē pie pašiem piketētājiem, varētu radīt iespaidu, ka pulcējas daudz lielāks cilvēku pulks.

Vizuāli akcentējoši kadri redzami atsevišķos sižetos par Tautas partiju. Piemēram, sižetā, kad partija panāk vienošanos uz prezidenta amatu virzīt M. Riekstiņu (27. aprīlis), daudzos kadros parādās Andris Šķēle. Lai arī viņš neieņem nekādu vadošu amatu partijā, opozīcija viņu uzskata par ļoti ietekmīgu personu Tautas partijā. Savukārt, kad Tautas partija vēl nav vienojusies par vienu prezidenta kandidātu, partijas biedri tiek rādīti neierasti politiskajiem sižetiem (kuros dominē bezpersonisks apliecinājuma filmēšanas veids): šoreiz izvēlēti netipiski plāni (zemie rakursi, ierašanās ar personiskajiem auto, sarokošanās pirms sapulces, A. Kalvīša ironisks citāts („Ziniet, man abi šie kandidāti tik ļoti patīk, ka man ir ļoti grūti izšķirties, kurš no viņiem labāks ir”), kas kopumā ļauj radīt neformālu atmosfēru, dzīvīgumu, kas mazina oficiālās gaisotnes stīvumu (25. aprīlis).

Vēl iespējamās tendenciozitātes apzināšanā tematiski uzmanību pievēršam sižetam par faktu, ka ģenerālprokuratūra t.s. digitālās televīzijas lietā izvirzījusi apsūdzību LNT ģenerāldirektoram un valdes priekšsēdētājam Andrejam Ēķim (26. aprīlis). Bija sagaidāms, ka redakcija šo notikumu var neatspoguļot vai arī centīsies publiski atspēkot prokuratūras argumentus. Lai arī LNT veidotajā vidlasi var runāt par freima tendenciozitāti, Ēķa apsūdzības nozīme tiek mazināta neuzkrītoši – informējot par digitālās televīzijas procesa ieviešanas vēsturi, atgādinot, ka Ēķis nav lietā vienīgais apsūdzētais (ir arī citi cienjami cilvēki, kuru vaina nav pierādīta), ka lietā iesaistītas visas lielās televīzijas Latvijā, kā arī citē Ēķa paziņojumu medijiem, nemaz nepievēršoties apsūdzības iemesliem vai būtībai. Visu sižetu (vidlasi) pavada simboliskie kadri ar televīzijas tehniku – magnetofoniem, monitoriem, pultīm, TV torni, nerādot apsūdzētās

personas un šādi distancējoties no cilvēka faktora, tostarp sižeta tapšanas cēloņa – apsūdzības Ēķim.

Diktors: Ģenerālprokuratūra tā dēvētajā digitālās televīzijas lietā šodien uzrādījusi apsūdzību LNT valdes priekšsēdētājam Andrejam Ēķim un kompānijas „Interbaltija AG” padomes priekšsēdētājam Gintam Bandēnam. (0:11)
[Sākas video.] Ēķis izplatījis paziņojumu medijiem, kurā uzsver, ka apsūdzības pamatā ir bijušā premjera biroja vadītāja Jurgā Liepnieka intervija laikrakstam Dienas Bizness. Ēķis norāda, ka šī intervija, kā jebkura cita, ir brīva faktu interpretācija, tāpēc viņš uzskata, ka arī pašam faktu interpretētājam Liepniekam būtu jāuzrāda vismaz tāda pati apsūdzība.
Ēķis atgādina, ka nekad nav slēpis dalību digitālās televīzijas ieviešanā; par to viņš liecinājis arī Stokholmas starptautiskās arbitrāžas tiesā, kas nolēma, ka lietā krāpšanas nav un ka televīzijas ieviesējs (Digitālais Latvijas radio un televīzijas centrs) pats ir maldījies.
Ēķis norāda, ka par viņa spējām dibināt televīziju var pārliecināties jebkurš skatītājs, un secina, ka visi šajā lietā apsūdzētie ir cienjami cilvēki, kuru vaina nav pierādīta. Lietā kopumā apsūdzētas 15 personas.
Tikmēr cīņa par digitālās televīzijas ieviešanu Latvijā joprojām turpinās. Tajā ir iesaistītas visas lielākās Latvijā radošās televīzijas, tostarp TV3, Latvijas televīzija, kā arī kabeļtelevīzijas operators Baltkom un citi. Saskaņā ar Eiropas Savienības prasībām digitālā televīzija Latvijā jāievieš 2012.gadā. (1:06)

Secinot, atgādināsim, ka LNT ziņās ir vērojama izteikta politiskās tematikas dominante – 49% Latvijas ziņu, kas ir augstākais rādītājs starp komerctelevisijām. Arī pirmā LNT ziņa 60% gadījumu bijusi politiska, turklāt augsts politiskās tematikas procents ir arī ārzemju ziņās. Lielākoties temati tiek aplūkoti no lēmumu pieņēmēju pozīcijām, un dominē politiskās deklarācijas (55%), kam seko ikdienas dzīves neparastais (20%), bet maz ir sižetu, kas pievērstos pilsoniskās dzīves analīzei un problematizācijai.

Lielākoties izmantoti oficiālie avoti (51%); vidēji Latvijas sižetā runā vairāk nekā viens avots, kas ir oficiāla amatpersona vai runasvīrs. No politiskajiem avotiem izteikti dominē Tautas partija (35%), kam seko TB/LNNK (22%) un Jaunais Laiks (15%). Kvantitatīvi LNT izmanto daudz avotu (vidēji 2,27 sižetā). Pašu ziņu blīvums ir vidēji liels – 8,2 Latvijas un 5,7 ārzemju ziņas raidījumā.

LNT veido vairākas izvērsta reportāžas, kurās parāda notikuma attīstību kameras priekšā, ļauj attēlam runāt un ataino norises procesu. Kamēr reportāžu ir 6%, žanriski LNT ziņās par Latvijas notikumiem dominē korespondences un vidlaši (59% un 25%), kamēr ārzemju ziņās attiecība ir pretēja (attiecīgi 25% un 74%). Ir daži gadījumi, kad

žurnālisti padziļina temata izpēti, meklējot papildus dimensijas gan žanriski (reportāžas), gan informatīvi (analīze). Tematiski tas saistīts ar pazudušo bērnu meklēšanu Latvijā.

Filmēšanā dominē simboliskā rādīšana (55% Latvijas, 33% ārzemju sižetu), bet norises atainojums ir vismazākais (gan Latvijas, gan ārzemju sižetos 18%). Līdzās politikai, sociālie jautājumi un tiesvedība ir temati, kuros visvairāk fiksēts filmēšanas veids, kas tikai pavada audiālas kompozīcijas tekstu.

4.3. TV3 Ziņas

Ziņu raidījuma hronometrāža ir 30 min., tajā ir iekļauts daudz sižetu – vidēji 11 Latvijas un 7 ārzemju materiāli. Ziņu daudzums un pasniegšanas ātrums reizēm neļauj sniegt izsmelšu informāciju, lai saprastu notiekošā jēgu. Šajos īsajos sižetos problēma ir tikai nosaukta – piemēram, par izmaksām cukurbiešu audzētājiem, inflācijas un iekšzemes kopprodukta statistika. Tomēr tos varētu izvērst problēmreportāžās.

Pirmā ziņa biežāk ir politiskā un šis temats dominē – 34% procenti Latvijas ziņu. Otrajā vietā ir noziegumi (19%) – šie sižeti ir apkopoti atsevišķā blokā pēc ārzemju ziņām. Bet kopā ar tiesvedības ziņām 30% materiālu stāsta par likumu pārkāpumiem. Tāpat ārzemju ziņās priekšroka ir dota politikai (56%) un noziegumiem (25%).

Latvijas politikas atspoguļojums ir līdzīgs citiem kanāliem – tas ir deklarāciju atstāstījums (43%). Kriminālo ziņu daudzums nosaka sižeta tipa „ikdienas neparastais” daudzumu (27%). Ārzemju notikumi ir atspoguļoti līdzīgās proporcijās: 51% ir politiskās deklarācijas un 37% - neparastais.

Latvijas politiku veido lielākoties iepļānotie notikumi (58%). Bet kriminālās ziņas nodrošina neplānoto notikumu atspoguļošanas daudzumu (29%), šādu notikumu skaits ir 4-5 reizēs lielāks nekā citos kanālos. Ārzemju ziņu blokā dominē negaidīto notikumu atspoguļojums (66%), kas piešķir visam raidījumam dinamiku un aktualitāti.

TV3 ziņas ir stāstāmās, tajās galvenais ir verbālais teksts. Žanriski 90% ārzemju un 44% Latvijas sižetu ir vidlaši un vēl 10 un 55% attiecīgi – korespondences. Tas nozīmē, ka žurnālisti atstāsta notikušo.

Vairāk nekā pusē gadījumu TV3 stāsta par Rīgas notikumiem (54%). Divu nedēļu laikā ārpus galvaspilsētas tapa 3 sižeti: divi no Inčukalna par pazudušās meitenes meklēšanu un viens Latgales kultūras darbiniekam veltīts nekrologs. Ārzemju ziņās

nedominē tradicionālie politisko notikumu centri, jo TV3 dod priekšroku rādāmajām krīzes ziņām.

Politisko tematu daudzums nosaka oficiālo avotu dominanti (61%). Katrā Latvijas sižetā ir 0,82 oficiālo avotu. Visbiežāk tie ir Saeimas deputāti un valdības pārstāvji (57% no visiem oficiāliem avotiem). Lielākās iespējas piekļūt pie vārda ir Tautas partijai (39% no partiju avotiem) un četrām valdības koalīcijas partijām kopā (81%). No visiem partiju avotiem tikai 18% bija trīs opozīcijas partiju pārstāvji. Kanāls nelabprāt izmanto ekspertu viedokli (9% avotu), bet darītāji (19%) runā neaktuālajos sižetos.

Kriminālo notikumu daudzums nodrošina relatīvi biežu norises filmējuma izmantošanu (19% Latvijas sižetos). Veiksmīgi šāda filmēšana ir iekļauta nedaudzajās reportāžās. Piemēram, filmējot sižetu par mītiņa saskaņošanu Rīgas domē, operators ir noskatījies pieteicēja emocionālo uzvedību. Stāstot par aizturētājiem naudas viltotājiem, policists rāda, kā mainās neīstās banknotes izskats, saburzot to ar pirkstiem. Tomēr izplatītākais filmēšanas veids ir simbols (37% Latvijas sižetos) – stāstāmos materiālus ilustrē ar vispārējiem kadriem, kas tikai norāda uz tematu. Simboli noformē sižetus par politiku, makroekonomiku un sociāliem jautājumiem. Ilustrācijas filmēšana ir sastopama noziegumu un politikas tematos (arhīvu kadri, kas atgādina kādu notikumu). Ārzemju ziņās dominē norises filmējumi (60%) – ir tendence *rādīt* ziņas: negadījumi, demonstrācijas, parādes, terorakti.

Norises filmēšanas veids padara raidījumu skatāmu. Ar to var skaidrot īso kriminālo un ārzemju ziņu daudzumu (teroraktu sekas, manifestācijas, militārā parāde), jo kadrā ir redzama pati darbība un/vai tās sekas. Bilde sniedz informāciju neatkarīgi no verbālā komentāra.

22. tabula. Filmēšana tematos, TV3 Latvijas ziņas

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Norise	3			3			2	6	2		2
Apliecinājums	15	3		1		3			3		
Ilustrācija	11		1	4		3		9	4	1	2
Simbols	12	7		12		1		4	3		
Stand-up	2			1				1			
Grafika	3	2				2			2	2	

TV3 nerūpīgi atlasa video arhīva materiālus, maldinot skatītājus. Skolotāju izvirzītās prasības valdībai bija ilustrētas ar piketa pie Ministru kabineta kadriem, kas izskatījās pēc šodien notikušā piketa. Sižetā par iecietības pētījuma rezultātu prezentāciju Saeimas deputāts J. Šmits uzstājies ar homofobiskiem paziņojumiem. Izteikums no arhīva bija iemontēts, lai sniegtu uzskatāmu ilustrāciju, taču tas radīja iespaidu, ka tāda ir Šmita nepiekāpīgā reakcija uz pētnieku secinājumiem. Nākamajā sižetā par Saeimas nodomu apkarot pornogrāfiju atkal runāja Šmits, taču tagad citā uzvalkā.

Lai arī TV3 ziņās ir vērojami žurnālistu centieni veidot izvērstus sižetus, analizēt problēmas, tas ne vienmēr izdodas, jo trūkst avotu un novitātes. Par skolotāju pilsonisko iniciatīvu – petīcijas iesniegšana valdībai – TV3 sniedza tikai hronoloģiskos atskaites materiālus (petīcijas iesniegšana, sūdzība Eirokomisijai). 24. aprīlī bija parādīta korespondence par Latvijas kara misiju Irākā. Sižetā runāja divi valdības un viens opozīcijas pārstāvis, kuri deklarēja pretējos politiskos viedokļus, tomēr pietrūka detalizētās argumentu analīzes. Materiālos par ekonomikas tematiem nav konkretizācijas un ir maz avotu, kas pārstāvētu biznesmeņu (darītāju) un ekspertu vērtējumus. Korespondences ar analīzes iezīmēm TV3 žurnālisti veido, balstoties viena avota sniegtajā informācijā. Latvijas Bankas paziņojumu par inflācijas apkarošanu komentē viens LB pārstāvis; par pazudušo personu meklēšanu stāstu viens policijas pārstāvis. Viens intervijas plāns tiek iemontēts sižetā divas un vairākas reizes.

Šajā sižetā 17. aprīlī TV3 korespondents apliecināja, ka valdība ir pieņēmusi kādu lēmumu maksājuma bilances tekošā konta deficīta samazināšanai (5. video pielikumā). No visiem valdības instrumentiem ekonomikas ministrs spēja nosaukt tikai „pozitīvo domāšanu”, neatšifrējot tās būtību – vai tā ir attiecināma uz valdību, patērētājiem, ražotājiem vai visiem reizē. Tālāk Unibankas eksperts apšaubā aicinājumus iegādāties tikai vietējos produktus. Visbeidzot, korespondents skaidro, ka pateicoties ārējām investīcijām, Latvijas ekonomika vēl nav apdraudēta. Sižets ir sagatavots nerūpīgi. Nekonkrēta atskaite par lēmumu tika ilustrēta ar diviem paviršiem video citātiem, kuri nespēj atklāt problēmas būtību.

Korespondents: Starpība starp importa un eksporta vērtību, kas attiecināta pret IKP, tiek saukta par maksājuma bilances tekošā konta deficītu. Tas norāda, par cik sabiedrība pelna vairāk nekā nopelna. Pērn šis rādītājs pārsniedza 21% no IKP, bet šī gada sākumā uzleca pat līdz 26%. Pieklājīgie rādītāji stabilām ekonomikām ir zem 10%. Valdība šodien pieņēma zināšanai pasākumu plānu, kurā ekonomikas ministrija klāsta savu

redzējumu par šīs visnotaļ nepatīkamas parādības atgriešanu pieņemamos procentu rāmjos. Plaši pieminēti uz zināšanām balstīta ekonomika, inovācijas un citi sarežģīti termini, kam iznākumā jāceļ Latvijas preču un pakalpojumu konkurētspēja un pievilcība gan vietējo, gan ārzemju patērētāju acīs. Galvenais esot mainīt domāšanu.

Ekonomikas ministrs: Jo ja mēs iekšēji paši teiksim orientēsimies uz teiksim pozitīvismu un tendēti būsim uz pozitīvismu, parasti būs viens nākotnes scenārijs. Ja visu laiku būsim tendēti uz to, lai ka tik kaut kas tūlīt notiks un sāks domāt, viena lieta domāt un otra tūlīt arī darīt soli pa solim uz to, protams, tad sagaidāmi daudz drausmīgāki rezultāti.

Korespondents: Ekonomikas ministrs aicina arī dot priekšroku vietējiem ražojumiem, lai tā mazinātu importa apjomus. Pēc makroekonomikas eksperta domām šis risinājums nav sevišķi efektīvs.

Unibankas eksperts: Pie patriotisma apelēt vienmēr var teikt, ka vajag savus produktus savas preces lietot. Jāskatās, kāds cenu līmenis ir, jo pašlaik tā īsti nevar pateikt ja vietējam produktam vai pakalpojumam ir pietiekoši augsta cena un ambīcijas augt un arī kvalitāte brīžiem sāk klibot, tad jautājums, kāpēc mums jāizvēlas tas.

Korespondents: Pagaidām kā mierinājumu var minēt, ka importā nav tikai plaša patēriņa preces, ko Latvijas iedzīvotāji nolieta vai apēd un to iegādei nemitīgi aizņemas. Pie importa pieskaita arī izejvielas un energoresursus, kas tiek izmantoti arī eksporta produkcijas ražošanā. Kamēr Latviju iecienījuši ārzemju investori, kas pērn vien sagādājuši gandrīz miljardu latu, tikmēr briesmas nedraud. Nepatīkšanās sāksies, ja investīcijas apstāks, bet pretēji mēs neliksim eksporta ienākumus. Tad varēsim piedzīvot arī daudz zināto lata devalvāciju un citas ar dzīves krišanos saistītās nelaimes.

Sekojošā korespondence par politisko tematu (ēters 20. aprīlī, 6. video pielikumā) balstās viena oficiālā avota sniegtajā informācijā. Lai gan diktora pieteikumā ir norādīts, ka „arvien vairāk politiķu iestājas par strīdīgā panta saglabāšanu”, korespondents to neapliecina. Sižets ir nevis par Latvijas politikai būtisko izpildvaras un lēmējvaras attiecību līdzsvara trūkumu, bet tikai par formālo likumu pieņemšanas procedūru. Netiek minēti piemēri par veiksmīgiem vai neveiksmīgiem panta lietošanas gadījumiem un parlamentārās demokrātijas principiem.

Diktors: Saeima lielā vienprātībā atbalsta 81. panta svītrošanu no Satversmes. Valdībai, šķiet, būs jāšķiras no privilēģijas pieņemt likumus parlamenta brīvlaikos. Taču arvien vairāk politiķu iestājas par strīdīgā panta saglabāšanu. Viņu vidū Saeimas priekšsēdētājs un premjera amatā ne reizi vien izmantojušais 81. pantu Indulis Emsis.

Korespondents: Satversmē paredzētās tiesības valdībai neatliekamās vajadzības gadījumā pieņemt noteikumus ar likuma spēku līdz šim daudzreiz tika kritizētas, jo ikviena valdība brīvi traktēja savas neatliekamās vajadzības, un iznākumā nereti gadījās vai nu likuma brāķi, vai arī bija sabiedrības sašutumu raisošie normatīvie akti. Taču pagaidām ne visai izskaidrojams lūzums attieksmē pret 81. pantu notika pēc Drošības likuma izmaiņām, ko steidzīgi veica valdība, bet valsts prezidente apturēja, ierosinot pat referendumu. Tad 81. pants pēkšņi visos varas līmeņos tika atzīts par nevajadzīgu arhaismu, jo Saeimas deputāti vajadzības gadījumā tik pat labi varot organizēt virtuālo sēdi internetā. Tiesa, jo tuvāk nāk galīgais Satversmes izmaiņu lasījums, jo vairāk ir atbalstītāju idejai, ka 81. pants ir jā saglabā patiesās krīzes gadījumiem.

I.Emsis: Uzrakstām, ka tās ir, piemēram, ārkārtas situācijas, kurās tiešām var būt nepieciešamība, ka kabineta rīcības spēja netiktu ierobežota. Tāpēc es domāju, ka pilnīga šī panta svītrotāšana nav lietderīga.

Korespondents: To, cik populārs ir 81. pants, liecina piemēram, iepriekšējās Saeimas statistika, kad E.Repšes valdības laikā tas lietots 44, I.Emša 19 un A.Kalvīša valdības laikā 21 reizi. Juristi norāda, ka pilnībā svītrojot 81. pantu, var nākties arī citviet mainīt Satversmi, kur eksistē norādes uz šo normu. Tagad deputātu ziņā ir, vai lielā vēlmē atņemt valdībai iemīļoto instrumentu neradīs jucekli valsts pamatlikumā.

TV3 ziņās ir sastopama viedokļu atlasē tendenciozitāte. 18. aprīļa ziņā, kur atspoguļota pētījuma par homofobiju prezentācija, pēdējais vārds bija dots Saeimas komisijas priekšsēdētājam J.Šmitam, kurš izteica nosodījumu un neargumentēti apgalvoja, ka pētniekus apmaksā ārzemnieki, kas cenšas destabilizēt situāciju valstī. Žurnālists nav noskaidrojis iecietības būtību un to, kā šajā ietvarā ir skaidrojamas Saeimas komisijas priekšsēdētāja tiesības un pienākumi publiskajā sfērā. Kā redzams, pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas tiek skatītas caur valsts amatpersonu viedokļa prizmu, savukārt amatpersonu vēstījumi TV ziņās netiek komentēti vai analizēti no ekspertu un pilsoniskā sektora puses.

Otrais tendenciozitātes paveids ir verbālais komentārs. Stāstot par pieminekļa pārvietošanu Tallinā 27. aprīlī žurnāliste radīja ārkārtīgi tendenciozu verbālu ainu, lietojot vērtējošos, nevis neitrālos vārdus. Turklāt pati žurnāliste nav notikumu lieciniece – sižets ir Rīgā veidots vidlasis. Viņa ir nostājusies policijas pusē un nav centusies izziņāt atšķirīgos viedokļus par Igaunijas valdības politiku, ko citos kanālos ir izteikuši gan paši igauņi, gan vietējie krievi. Tendenciozie un neargumentētie izteikumi ir pasvītroti.

Diktors: Padomju karavīra pieminekļa pārvietošana Tallinā izraisīja masu nekārtības un Igaunija tam nebija gatava. Nogalināts viens cilvēks, vairāk nekā 50 ievainoti. Pilsētas centrs atgādina kaujas lauku.

Korespondents: Šo nakti Igaunija atcerēsies kā baisāko murgu. Piedzērušies krievu jaunieši nolēma demonstrēt Maskavas viedokli bronzas kareivja jautājumā, izmantojot brutālu vardarbību. Igaunijas policija nebija gatava notiekošajam. Jaunieši nekontrolēti sīta ārā logu vitrīnas, zogot visu, kas pa rokai: mobilos telefonus, tehniku, dārgus apģērbus. Neizpalika arī alkohola veikalu demolācijas. Automašīnas, kas gadījās viņiem pa ceļam, tika sadauzītas un apgāztas uz jumta.

Aculiecinieks: Manā pagrabā ir ievainota meitene. Es zvanīju policijai piecas reizes. Viņi teica, ka zina, ka pilsētā ir nekārtības. Un tad pateica uz redzēšanos.

Korespondents: Grautiņos nelielais policistu skaits arestēja aptuveni 300 nemierniekus. Viņi izmantoja arī ūdens lielgabalus. Tallinas ielās izgāja tie, kas nav apmierināti ar bronzas kareivja pārvietošanu. Paši savā starpā viņi alkohola reibumā nogalināja vienu cilvēku. Viņš ir nodurts ar nazi. Aptuveni pussimts cilvēku ir ievainoti un nogādāti slimnīcās. Premjers savu runu teica no rīta jau pēc grautiņiem. Viņš aicināja nemierniekus palikt mājās.

Ansips: Nav pamatoti sākt savu dzīvi, pavadot 5 gadus cietumā. Palieciet mājās un neiesaistieties protestos.

Korespondents: Naktī sasauktā ārkārtas sēde nolēma, ka vardarbību var pārtraukt, ātrāk pārvietojot pieminēto. To slepenā vietā apsargā policija. Tāpat pieņemts lēmums par alkohola tirdzniecības pārtraukšanu līdz nākamajai trešdienai.

Raidījuma izskaņā reportāžā par latviešu hokeja fanu aizbraukšanu uz Pasaules čempionātu Maskavā tiek izcelts, ka šoreiz fanu ir maz, jo viņi sagaida sadursmes ar maskaviešiem Tallinas notikumu iespaidā.

4.4. Pirmā Baltijas kanāla *Latvijas laiks*

Latvijas ziņas krievu valodā *Pirmajā Baltijas kanālā* turpina Krievijas *Pirmā kanāla* ziņu programmu *Laiks*. Tieši tāpēc Rīgas raidījumā nav ārzemju un sporta ziņu (izņemot tās, kas tieši saistītas ar Latviju). *Latvijas laiks* stāsta par lokālo politiku (35% sižetu), informē par zinātņu un kultūru (16%) un sociāliem jautājumiem (15%).

Latvijas laiks nav sistemātisks raidījums, tas neievēro vienotu hronometrāžu (vidēji 20 min.) un ētera sākuma laiku. Sižetu hronometrāža svārstās no 39 sekundēm līdz 5 min. 49 sek. Vidējais ziņu daudzums pārraidē nepārsniedz desmit. Dominē sižeti, kas tikai konstatē realitāti, proti, informē par pieņemtajiem politiskajiem lēmumiem un varas institūciju reakciju uz notiekošo, kā arī tematiski neitrāli sižeti (par kultūru, zinātņu, neparasto). Raidījumā ir manāma „krievu jautājuma” ietekme. 13% Latvijas sižetu problematizē notikumus gan politiskajā, gan pilsoniskajā perspektīvā. Ārzemju ziņas stāsta par neparastiem notikumiem, kultūru un sportu.

Ziņu izvēlē ietekmē ziņu aģentūru piedāvājums – 72% sižetu balstās uz iepriekš pieejamu, plānotu informāciju. Par spīti tam PBK cenšas izcelt savu unikalitāti, atspoguļojot notikumus, kas ir interesanti pirmkārt vietējai krievu auditorijai – stāstījums par *Pirmā kanāla* šovu „Zvaigznes uz ledus”, krievu filmu pirmizrādēm Rīgā, Krievijas ārlietu ministra S.Lavrova preses konferenci Latvijas žurnālistiem, krievu tautiešu kongresu, ierobežojumiem antifašistiem iebraukšanai Igaunijā. Izteikti maz (2%) ir sižetu, kuros žurnālisti paši aktīvi meklējuši papildus informāciju, padziļināti analizējot notikušo.

Vairāk nekā pusē ziņu ir izstāstītas vienkāršotajos veidos – vidlasis, video citāts un pat teksta ziņa. Ievērojami daudz ir arī korespondenču; šīs paplašinātās ziņas ar fona informāciju palīdz izvērst video citāti.

Reti sastopams reportāžas žanrs (3% sižetu). Tās stāsta par tematiem, kas ir īpaši interesanti nelatviešu auditorijai: filoloģijas konkurss krievu skolotājiem, antifāšistu pikets pie Igaunijas vēstniecības Rīgā, nezināmā kareivja mirstīgo atlieku atrašana Daugavpilī. Izvēloties realitātei pietuvināto reportāžas žanru tieši šādos tematos, kanāls apzināti akcentē savu politisko pozīciju.

Kā jau minējām, t.s. vienkāršoto žanru izmantošanu *Latvijas laiks* kompensē ar ievērojamu video citātu apjomu (vidēji 1,57 sižetā), kas izceļ ziņu autentiskumu un nozīmīgumu. Video citātu izmantošana reizēm ir pašmērķīga un ne vienmēr attaisno viegli pieejamo oficiālo avotu intervēšanu. Amatpersonām mēdz būt ne tikai grūti izteikties krieviski, bet arī nav iepriekš apdomāta skaidra vēstījuma, ko viņi vēlētos pārraidīt skatītājiem. Jo īpašu pārsteigumu rada amatpersonu neprasme kodolīgi paust būtisko domu pseidonotikumos, kas ir speciāli organizēti žurnālistu uzmanības piesaistīšanai. Kopā ar korespondentiem 16. aprīlī apskatot jauno veloceliņu, Rīgas mērs J.Birks 19 sekunžu garajā citātā pauda banālu domu:

Каждый велосипедист должен думать о себе, о своем здоровье, ведь часто бывают всякие падения, травмы, и так далее. Так что будьте внимательны – все-таки экипировка должна быть, шлем должен быть, и, так что, думайте, как себя поберечь.

Stāstot par Beļģijas karaļa vizīti Latvijā 24. aprīlī mērs kokainā valodā teica:

Образование, культура – это очень важные пути сотрудничества между народами, между государствами. Это фундамент, можно так сказать. Так что я очень рад, что приезжают не только бизнесмены, которые смотрят насчет развития, возможностей развития своего бизнеса, которое очень важно, но я думаю, что основа всего – это будет образование и культура. (36 сек.)

Veselības ministrs V. Veldre 28 sekundēs spēja nosaukt tikai meklējamo budžeta summu (28. aprīlis):

Я надеюсь добиться ассигнации более 40 миллионов еще, это как минимум, по оптимальным подсчетам, что нам надо. Не только надо, почему надо – потому что мы можем гарантировать и операции [runā neskaidri], операции, и очереди чтобы унизились – около 150 миллионов евро.

Skaitliski avotu izvēli var raksturot kā sabalansētu – līdzās oficiālajiem avotiem (36%) aktīvi tiek izmantoti notikumos tieši iesaistīto dalībnieku jeb darītāju viedokļi (31%), kā arī ekspertu vērtējums (16%). Eksperti galvenokārt parādās sižetos, kas saistīti ar sociālajiem jautājumiem, zinātņu un kultūru – tās ir tēmas, kuras PBK ziņās aizņem vairāk par 30% kopējā ziņu daudzuma. Vēl ekspertu vērtējums tiek iekļauts, stāstot par ekonomikas jautājumiem (kas pamatā saistīti ar situāciju nekustamo īpašumu jomā), kā arī piešķirot svarīgumu pseido ziņām, ko iniciējis pats kanāls (koncerts „Zvaigznes uz ledus” Rīgā, konkursa „Gada cilvēks” fināls Daugavpilī). Tikmēr politiskajās ziņās eksperti kā avoti praktiski nav sastopami – iespējams, tāpēc, ka ir pietiekami daudz brīvi pieejamu oficiālo avotu, kas, pēc žurnālistu domām, spēj piešķirt ziņai aktualitāti un dziļumu.

Ziņās plaši pārstāvēto oficiālo politisko dienas kārtību PBK ikdienas dzīvei cenšas pietuvināt ar tautas balss palīdzību (13%), tomēr tā galvenokārt parādās vieglajās *soft* ziņās, jaunumos par kultūru un sociālajiem jautājumiem, kā arī tiem, kas varētu interesēt krieviski runājošo auditoriju.

No oficiālajiem avotiem vairāk nekā puse pārstāv Saeimu un valdību (attiecīgi 32% un 21%), kā arī citas valsts institūcijas (28%). Salīdzinoši liels valsts iestāžu funkcionālo ierēdņu daudzums ziņā ļauj tai izskatīties pragmatiskāk – tā nešķiet pārlietu politizēta, jo ierēdņi skaidro likuma normas. Jāatzīmē, ka gana daudz ir arī pašvaldības oficiālo avotu (galvenokārt no Rīgas domes), kas, savukārt, lokalizē ziņu raidījumu.

Par spīti prognozētajam oficiālo avotu vidū dominē nevis opozīcijas partijas, kas aizstāv krievvalodīgo iedzīvotāju intereses (SC 16%, PCTVL 8%), bet gan valdošās koalīcijas avoti (TP 12%, LPP/LC 24%). Avotu izvēli nosaka ziņu dienas kārtība: vairums ziņu ir plānotas un tās biežāk un pilnīgāk apraksta tieši valdošās koalīcijas aktivitātes.

No vietējām ziņām vairums ir saistītas ar Rīgu vai Latviju kopumā (85%). Pārējo sižetu ģeogrāfija saskan ar mērķauditorijas interesēm. Novadu vidū dominē Latgale (4%, tiesa *soft* un sociālajās ziņās), bet ārzemju ziņas nāk no Krievijas (5%).

Latvijas laiks lielākoties ir audiālas ziņas – vizuālajam saturam tiek veltīts maz uzmanības; tikai 35% sižetu, kas ar video vai nu ilustrē stāstīto, vai parāda notikuma attīstību. Tikmēr visbiežāk video tiek izmantots apliecinājuma nolūkos, lai radītu

klātbūtnes efektu, rādot atpazīstamas situācijas, vietas vai personas, kas var arī neattiekties uz konkrēto notikumu (aplīdzinājuma kadri ir iekļauti 71% sižetu). Plaši tiek rādīti objekti ar simbolisko vērtību – bērni reportāžās par ģimenes problēmām, tumšādaini cilvēki sižetos par ksenofobiju, nauda sižetos par inflāciju (simboliskie kadri 62% sižetu). Abi pieminētie filmēšanas veidi visbiežāk sastopami kopā, šādi veidojot lielāko daļu tekstuālo ziņu, kas neizmanto plašās televīzijas iespējas informācijas pasniegšanā. Piemērs ir 7. video pielikumā.

Plašo simboliskā un aplīdzinājuma filmēšanas veida izmantošanu PBK kompensē, bieži iekļaujot standapus (22%), kas sižetus piesaista konkrētām vietām un notikumiem, rada klātbūtnes efektu. Visbiežāk standaps ir vai nu loģiskā saite starp nereti nesaskaņotām viena sižeta daļām, vai arī pauž redakcijas pozīciju konkrētajā problēmjautājumā. Standapi nenes papildus informāciju.

Latvijas laika ziņu verbālais saturs – diktora teksts un korespondenta stāstītais – bieži ir formulēts nepietiekami skaidri, neļaujot gūt precīzu priekšstatu par to, kāpēc attiecīgā ziņa ir aktuāla šeit un tagad un kāda ir atspoguļotā notikuma būtība. Sižeti ir vāji fokusēti, jo no diktora pieteikuma ir grūti noprast, kāda problēma vai notikums tiks izvērsti. Sižets bieži vien atgādina faktu savirknējumu, ko satur kopā visai nosacītas loģiskās saites. Uzskatāms šāda sižeta piemērs ir materiāls par iespējamo augstskolu krīzi, ko var radīt studentu trūkums (18. aprīlis, 7. video pielikumā).

Diktors: Из-за сложной демографической ситуации многие латвийские вузы в ближайшие годы могут оказаться перед банкротством. Спасти ситуацию могли бы студенты из зарубежных стран, но готова ли Латвия принять тысячи молодых людей другой культуры? Как утверждают социологи, пока – нет. Подробности – в материале нашего корреспондента Ольги Пилиповец.

Korespondente: Томас Брунер в Латвии уже два месяца. Сюда он приехал из Франции в рамках учебной программы по обмену студентами. После солнечного Парижа здесь непривычно холодно, говорит Томас, и не столько из-за погодных условий, сколько из-за отношений между людьми.

T. Bruners: В отличие от Франции, где люди говорят друг другу «Пожалуйста», «Спасибо», здесь люди нелюбезны, неулыбчивы, особенно в магазинах и кафе. Такое отношение ко всем – приезжим или местным, будь то латыш или русский. Но чаще всего такое отношение к иностранцам.

Korespondente: В группе вместе с Томасом учатся студенты из Англии, Германии, Финляндии, Швеции и Португалии. После окончания лекций они стараются держаться вместе, вместе гуляют по городу и отдыхают, говорят – так надежнее. Ребята наслышаны о случаях нападения на иностранцев, и хотя студенты этой группы – европейцы, судьбу они стараются не испытывать. [Stand-Up] В Латвии в последнее время нарастает неприязнь к представителям различных религиозных и общественных групп. Дискриминации подвергаются

люди с другим цветом кожи, люди с нетрадиционной сексуальной ориентацией. От высказываний на форумах в Интернете веет пещерной ненавистью. Анонимные ксенофобы не стесняются призывать к насилию. [Video] Тревожные сообщения пришли на днях из Литовского города Клайпеда. Там жертвами расизма стали темнокожие студенты из Африки. Преступники пока не задержаны. Литовские власти приставили к общежитию, в котором проживают иностранцы, дополнительный патруль. Ректор международного вуза, американец Джеймс Мененгер уверен, что расизм в Клайпеде набирает силу.

Dž. Menengers: Темнокожих студентов и студентов из стран Азии, которые приезжают к нам, мы сразу предупреждаем, что не все литовцы нормально воспринимают людей, выглядящих не так, как они. Мы предупреждаем о том, где и когда не стоит ходить вечерами, но это уже не действует – на ребят нападают уже днем, по дороге в школу. Расизм есть во всех странах, и надо признать, что он есть и в Клайпеде, и во всей Литве.

Korespondente: Случаи нападения на иностранцев были и в Латвии, но до последнего времени бытовой расизм не особенно волновал Латвийские власти. Все изменилось, когда стало ясно, что без притока рабочих рук экономика страны обречена. Неожиданно проблемой национальной нетерпимости озаботились руководители латвийских вузов. Рост неприязни проходит на фоне массового отъезда местных жителей за границу. В условиях угрожающей демографической ситуации через несколько лет получать высшее образование будет некому.

T. Volkova: Это вопрос о будущем исследований и науки в Латвии в целом, и о развитии государственности в будущем. И для этого, чтобы не пришлось из-за нехватки студентов сокращать или даже ликвидировать некоторые направления образования в Латвии, нам очень актуально привлечение иностранных студентов, может, призыв вернуться тех студентов, которые учатся сейчас за границей, продолжить учебу в Латвии.

Korespondente: Сегодня в латвийских вузах учится 1400 иностранцев. По сравнению с другими странами это ничтожно мало. И хоть в Латви нет таких известных университетов, как Сорбонна или Оксфорд, власти намерены сделать все, чтобы привлечь студентов из-за рубежа.

O. Kastēns: Настала ситуация, когда надо принимать такие решения иногда, к которым еще полностью общество не готово, и может быть даже я согласен с тем, что не все будут согласны с тем чтобы увеличить число зарубежных студентов в латвийских вузах. Но это то, что надо делать, способствовать, чтобы в будущем нас не постигли экономические последствия.

Korespondente: По замыслу властей, студенты-иностранцы во-первых пополнят госказну, так как будут учиться платно. Во-вторых, общение на одной студенческой скамье культурно обогатит местную молодежь. Среди потенциальных студентов жители бывших советских стран: Узбекистана, Казахстана, Киргизии, а также выходцы из Средней Азии и Африки. Правда, всем этим грандиозным планам не суждено будет сбыться из-за царящей в латвийском обществе атмосферы национальной нетерпимости. По данным социологов, каждый второй латвиец не готов к этническим контактам и с большим недоверием относится к приезжим. Вот и получается, что политики, наконец-то заметив катастрофическую угрозу, намерены вкладывать огромные средства в информационные кампании по развитию толерантности и терпимости к иностранцам, приезжающим в Латвию, в то время как в последнее десятилетие они, с одной стороны, настойчиво пугали народ образом

соседа – инородца, а с другой – создавали условия для массового бегства из страны своих сограждан.

Kā galvenā tēma tiek pieteikts studentu trūkums augstākās izglītības iestādēs, ko radījusi sarežģītā demogrāfiskā situācija, kā izeju no krīzes piedāvājot ārvalstu studentu piesaistīšanu. Sižeta gaitā ārvalstnieku piesaistīšanas problēma augstskolās tiek aizstāta ar augošo ksenofobiju un nacionālo naidu, to apstiprinot ar rasistiska uzbrukuma gadījumu pret studentiem Klaipēdā. Avoti (eksperti, oficiālās amatpersonas) konstatē abu problēmu esamību – rasisms un ksenofobija (sižetā tiek jaukti rasisma un nacionālisma jēdzieni), un studentu trūkums. Izteiktie spriedumi neļauj saprast, vai šīs problēmas ir savstarpēji saistītas un vai vienas problēmas risinājums dod iespēju atrisināt otro.

Lai saistītu abas problēmas, sižetā ir iekļauts standaps: žurnāliste stāsta par Latvijas sabiedrībā augošo naidu pret dažām reliģijām un seksuālajām minoritātēm (lai gan par tām nav runa sižetā). Secinājumu vietā ir izteikta doma, ka valdība pati ir vainīga esošajā situācijā, sējot sabiedrībā nacionālās nesaskaņas un biedējot iedzīvotājos ar „kaimiņa cittautieša tēlu”. Šādi sižetā ir iekļauta tēma par krievu stāvokli Latvijā, kam arī nav eksplīcītas saiknes ar sižeta būtību. Tādējādi bez diktora pieteiktās tēmas, sižetā tiek iekļautas vēl divas problēmas: studentu trūkums, rasisms un krievu stāvoklis. Neviens temats nav argumentēti iztirzāts.

PBK ziņās diezgan bieži ir ietverti tendenciozi formulējumi (22% sižetu), freimīgi (6%), kadri (4%). Īpaši tas vērojams sižetos, kas saistīti ar krievvalodīgo iedzīvotāju interesēm vai ar Krieviju. Verbālā tendenciozitāte izpaužas vērtējošos spriedumos, ko nebalsta analīze vai fakti, kā arī pašu faktu atlasē.

Freimīga tendenciozitātes piemērs ir reportāža par pieminekļa pārvietošanu Tallinā (25. aprīlis). Notikuma freimu veido vārdi, kas ir izvēlēti, lai noslēgtu sižetu: „Igaunijas premjers arī paziņoja, ka esot zināms, ka Tenismegi laukumā apglabātie karavīri nejauši pakļuvuši zem tanka 1944. gada septembrī, kad padomju karaspēks esot pārmērīgi lietojis alkoholu, atzīmējot Tallinas ieņemšanu.”

Situācijas saspīlēšana pirms 9. maijā svinamās Uzvaras dienas bija vērojama arī citu sižetu verbālajā komentārā. Materiālā par 8. un 9. maijā gaidāmajiem pasākumiem, ko organizē Latvijas Antifašistiskā komiteja (17. aprīlis), retoriskajos nolūkos ir pausta cerība, ka pasākumu „neaptumšos nacionālistu izlēcieni, kuri 16. martā tādām pašām

vainagam fašisma upuru piemiņai nogrieza sēru lenti.” Interesantu mājienu par „krievu jautājumu” var saklausīt sižetā par sabiedriskās politikas centra *Providus* homofobijas pētījumu. Sižetā tiek stāstīts, ka „politiķu izteikumi no Saeimas tribīnes vai masu medijos noveduši pie neciešamiem apstākļiem Latvijā ne tikai citādi domājošajiem seksuālajā sfērā, bet ikvienam citādi domājošajam” (18. aprīlis).

Tendenciozi kadri arī tikuši izmantoti galvenokārt sižetos par krievvalodīgo dzīvi Latvijā. Sižetā par antifašistu rīkotajiem piemiņas pasākumiem ilustrē atkārtoti vainagu tuvplāni ar uzrakstiem „to tūkstošu latviešu piemiņai, ko zvērīgi nomocījuši Waffen SS bendes” (17. aprīlis). Atspoguļojot Krievijas ārlietu ministra S.Lavrova preses konferenci Maskavā, tiek rādīti daudzi kadri ar padomju simboliku, lai arī kopējais preses konferences atainojums ir neitrāls (17. aprīlis).

PBK pozicionē sevi kā Latvijas krievu un citu etnisko minoritāšu interešu aizstāvis, bet neiegulda līdzekļus savas neatkarīgās analītiskās žurnālistikas attīstībā. Valdošās politiskās elites aktivitāšu un Latvijas ziņu aģentūru veidotajā dienas kārtībā ir „krievu” ziņu deficīts. PBK atstāsta vietējās politiskās („latviešu”) ziņas, maz rūpējoties par analīzi un viedokļu izzināšanu. Krievu mērķauditorijas interesēm pieskaņotais saturs tiek atspoguļots resursu un laika ietilpīgajā reportāžas žanrā. Ir izteikta tendence interpretēt nacionālās politiskās ziņas krievu mērķauditorijas interesēs, kaut arī biežāk tas tiek darīts tendenciozo freimingu veidā.

Secinot, atkārtosim, ka *Latvijas laiks* praktiski neatspoguļo ārzemju un sporta ziņas. Vietējās ziņās galvenā uzmanība tiek veltīta politikai (35%), zinātnes un kultūras jaunumiem (16% – vislielākais rādītājs no visiem analizētajiem kanāliem) un sociālajām problēmām (15% – otrā vieta aiz TV5). Visbiežāk sastopamais sižeta veids ir deklarācijas (35%), kuras informē par pieņemtajiem politiskajiem lēmumiem un par oficiālo institūciju reakciju uz notiekošo, vai arī tematiski neitrāli sižeti (35%) – kultūra, zinātne, neparasti notikumi. Kanāla neliela opozicionāra nostāja parādās problemātisku sižetu lielajā skaitā (13%). Sižetu izvēli ietekmē ziņu aģentūru piedāvājums (72% sižetu ir ieplānotie, tas ir otrais rādītājs pēc LTV7). Sižetu skaits, kuri saistīti ar papildus informācijas padziļinātu izpēti un analīzi, ir minimāls – 2%. Tas ir viszemākais rādītājs analizētajos kanālos. Galvenokārt tiek izmantoti vienkāršoti žanri – vidlasis un video

citāts (51%). Reportāžas atspoguļo tikai tēmas, kas ir saistītas ar krievu minoritātes politiku un kultūru (3%) .

PBK izmanto daudz avotu, vidēji 1,57 katrā sižetā. Dominē oficiālie avoti (36%), kurus pārsvarā izmanto politiskajos sižetos, kā arī notikumu dalībnieki (31%) un eksperti (16%) – kultūras un sociālajos tematos. Tautas balss (13%, vislielākais rādītājs no visiem kanāliem) bieži tiek izmantota sižetos, kuri skar krievvalodīgo iedzīvotāju intereses. Oficiālo avotu vidū dominē valdošās koalīcijas pārstāvji.

Sižetos parasti izmanto vairākus filmēšanas veidus (vidēji 1,8 vienā sižetā), visplašāk pārstāvēts ir apliecinājums un simboliskā rādīšana, ko atdzīvina daudzie standapi (22%). Norises atainojums ir vismazākais sešu kanālu praksē (7%). Akcents galvenokārt tiek likts uz skanošo, nevis redzamo informāciju.

Bieži ir sastopami slikti fokusēti sižeti, kuri tiecas vienlaikus aptvert vairākas tēmas, kuru savstarpējā saikne ir neskaidra. Kanāls bieži pielieto tendenciozus izteikumus, kadrus un freimingus, īpaši sižetos, kuri saistīti ar krievvalodīgo iedzīvotāju un Krievijas interesēm.

4.5. TV5 Ziņu vakars

Raidījums ir pusstundu garš, tā otrajā daļā ievērojamu vietu ieņem ekonomikas ziņas, sports un reklāmas bloks. Dinamiskuma ziņā TV5 līdzinās ziņām kanālā TV3. Sižeti vidēji ir tikpat īsi: 1 min. 33 sek. Latvijas un 58 sek. ārzemju ziņas. Tas ļauj iekļaut raidījumā daudz informācijas: vidēji ir ap 13 sižetu. Dinamiku palielina īso kadru izmantošana – vidējais garums ir 5,5 sek.

41% sižetu stāsta par Rīgas notikumiem. Ekonomikas ziņas no Ventspils skaidro Kurzemes novada pieminēšanas biežumu (5%). Viena reportāža ir tapusi Zemgalē, stāstot par zemnieku rūpēm. Ārzemju ziņu prioritātes ir Ziemeļamerika (arī pateicoties ekonomikai), Krievija un ES (13, 11 un 10%).

Populārākie temati ir ekonomika (29%, pateicoties ekonomikas ziņu blokam) un politika (28%), savukārt sociālās tematikas šeit ir vairāk nekā citos kanālos (17%). Žurnālisti orientējas uz ierindas iedzīvotāju rūpēm, ne tikai atspoguļojot ikdienas dzīves būtisko informāciju, bet arī veiksmīgi konkretizējot abstraktās politiskās ziņas. TV5 var kalpot par piemēru tam, ka politiskās deklarācijas netiek atspoguļotas kā ziņas, bet kalpo

par ieganstu skaidrojošā sižeta veidošanai. Rīgas domes lēmumu izmaksāt Rīgas simtgadniekiem 100 latus žurnāliste nosauca par reklāmas triku, izmantojot sabiedrisko attiecību dienesta informāciju, lai stāstītu par kādas konkrētas ģimenes dzīvi; bet lēmums par denacionalizētajiem namiem ir ierosinājis reportāžu no tāda nama. Kādā sanāksmē izskanējušās politiķu raizes par darba migrāciju pamudināja uz telefoninterviju ar Īrijā strādājošo latvieti. Integrācijas sekretariāta paziņojums par iecerēm mazināt rasismu bija iegansts, lai intervētu Latvijā studējošos ārzemniekus.

Pateicoties ekonomikas blokam, arī ārzemēs tapušo ziņu klāstā ir daudz biznesa jaunumu (36%). Līdzīgi komerciālajai TV3 arī TV5 uzmanības noturēšanai veido daudz „slikto” un „vieglo” ziņu – kopā 32%.

Politisko deklarāciju ziņu tips ir dominējošs visos kanālos, arī TV5 tas veido 49%. Ievērojama atšķirība ir pilsoņu dzīvi atspoguļojošie sižeti: norišu analīze un problematizācija no ierindas iedzīvotāju viedokļa ir raksturīga 17% sižetu un tas ir visaugstākais rādītājs Latvijas televīziju žurnālistikā. Ārzemju ziņās 62% ir politiskās deklarācijas un viena trešdaļa – ikdienas neparastais.

Tāpat kā citos kanālos TV5 paļaujas uz plānotām ziņām (60%), tomēr šeit ir arī izraisītās ziņas (7%). Jāatgādina, ka žurnālisti veiksmīgi pārformulē un konkretizē aģentūru un sabiedrisko attiecību ieplānotās ziņas. Tas izskaidro vislielāko reportāžu skaitu analizētajās televīzijās – 13%. Ir izskanējušās arī divas telefonintervijas ar notikumu aculieciniekiem Tallinā. Stāstījumu aktualitāte, raidījumu vadītāju mijiedarbība un prasme uzturēt kontaktu ar skatītāju padarīja šos sižetus par saistošiem par spīti video attēla trūkumam. Īso ekonomikas ziņu skaits ir noteicis vidlašu daudzumu (58%).

TV5 ir kanāls, kur nedominē oficiālie avoti (32%). Galvenie informācijas avoti ir darītāji (40%) – viņu vidū ir daudz vienkāršo ļaužu stāstu par savām rūpēm. Intervēto politiķu vidū pārsvarā ir Tautas partijas locekļi (57%), bet „krievu” partijas SC un PCTVL vispār nebija tikušas pie vārda. Tas apgāž pieņēmumu par tiešo korelāciju starp raidījuma valodu un politikas reprezentāciju.

Ziņu vakars piedāvā veiksmīgu sižetu vizuālo risinājumu. Reportāžas nodrošina lielu norises filmēšanas veida daudzumu. Ja ignorē specifisko ekonomisko ziņu bloku ar vidlašiem un simboliskajiem kadriem, tad norises filmēšana ir izmantota 26% sižetu. Žurnālisti bieži parādās kadrā paši – standaps ir iekļauts 11% sižetu. Šī prakse ir visnotaļ

attaisnota, jo žurnālists darbojas kadrā: rāda, eksperimentē, runā ar cilvēkiem. Pielikumā 4. video ir atrodami sižeta kadri no Mangaļsalas. Korespondente stāsta, ka kokapstrādes rūpnīca nefiltrē izpūšamo gaisu – skaidas lido pa gaisu un sakrājās tuvumā esošā nama pagalmā, uz jumta, uz mašīnām. Žurnāliste ir savākusi rokās „nedēļas devu” un pūš skaidas, demonstrējot, kāds gaiss mēdz būt šajā apvidū.

Vizuāli tikpat dinamiskas ir ārzemju ziņas. Ignorējot ekonomikas bloka simboliskos kadrus, sižetos pārsvarā tiek izmantoti norises un ilustrāciju filmējumi. Sižetu dinamika, studijas dizains, vadītāju interakcija ir *Ziņu vakara* atraktivitātes ķīla. Tāpēc redakcija var atļauties vizuāli neizteiksmīgus, toties aktuālus sižetus, ilustrējot tos ar grafiku, parasti ar personu fotogrāfijām.

4.6. LTV7 Šodien. Ziņas

LTV7 krievu ziņas ir nesistemātisks raidījums. Raidījumiem ir atšķirīgi maketi. Pusē gadījumu nebija iekļautas sporta ziņas, un to garums ir 3 līdz 6 min.; reizēm nav ārzemju ziņu bloka. Piektdienā izskan tikai sadzīviskas vieglās ziņas bez politikas un ekonomikas jaunumiem, jo šajā dienā nav runas notikumu valdībā un Saeimā. Pārraidē mēdz būt iekļauta reklāma latviešu valodā, kas nav domāta mērķa auditorijai. Pārraides hronometrāža svārstās no 14 līdz 24 min., bet sākuma laiks mainās atkarībā no sporta tiešraidēm. Šī iemesla dēļ pētniekiem nebija izdevies ierakstīt divus izlaidumus – tie nebija pieejami arī ziņu arhīvā LTV7 interneta mājaslapā. Kontentanalīzē esam iekļāvuši 12. un 13. aprīļa raidījumus.

Tematiski visbiežāk sižeti skar politiku (55%), un lielākoties politika ir deklarāciju līmenī: oficiālo personu paziņojumi, lēmumi, apspriedes (51%). Žurnālisti darbojas pēc ziņu aģentūru un sabiedrisko attiecību noteiktās dienas kārtības: 78% sižetu ir plānotās norises (galvenokārt runas notikumi) un vēl 10% ir pseidonotikumi. Tas ir visaugstākais rādītājs analizētajos TV kanālos. Tikai 6% gadījumu redakcija ir atspoguļojusi negaidītus notikumu pavērsienus. Sižetu žanrs parasti ir korespondence (76%) – žurnālisti atstāsta notikumu, iekļaujot atskaitē interviju citātus. Raidījumos pavisam nav iekļautas reportāžas, komentāri. Rīgā ir tapuši 43 Latvijas sižeti, bet divus neaktuālus sižetus sagatavoja Daugavpils komerctelevizijas korespondente.

Sižetos problēmas nav izvērstas un nav ilustrētas ar konkrētiem piemēriem; žurnālisti tikai informē par attiecīgas sanāksmes faktu. Piemēram, sižetā par darbaspēka emigrāciju amatpersonas un eksperti runā ne tikai par pašu fenomenu, bet arī par indivīdu motivācijām, par ko gan būtu jāprasa pašiem iedzīvotājiem. Stāstot par vardarbību ģimenēs, korespondents atreferē divu ministru tikšanos (13. aprīlis, 8. video pielikumā). Diktora pieteikumā ir runa par seksuālo vardarbību pret bērniem, bet sižetā – par vardarbību ģimenē vispār. Korespondents nav atklājis problēmas būtību, bet runājis par ministriju vienošanos "koordinēt visu darbu", "sākt izstrādāt programmu cīņai pret vardarbību ģimenē". Kas ir jādara – par to ne korespondents, ne ministri nepastāstīja. Intervijās ministri neprata formulēt lietas būtību, runājot kokainā birokrātiskā valodā.

Skaidras domas neesamība jo vairāk apgrūtina izteikšanos valodā, kas nav dzimtā. Piemēram, labklājības ministre D.Staže teica:

Под нашей крышей уже находится программа реабилитации и насилие детей в семьях, как мы знаем от наркотиков, именно подростков, и алкоголизма например, и тех лиц, которые пострадали от торговли людьми. Так что у нас опыт уже есть и мы готовы начать этот вопрос решать.

No redzētajām ziņām var secināt, ka LTV7 ziņu veidošanas pamatprincips ir ziņu aģentūru un sabiedrisko attiecību dienestu piegādāto runas notikumu anonsu vizualizācija, iekļaujot video citātus. Intervija tiek izmantota kā metode: intervējamie atstāsta sanāksmes būtību, pieņemtā lēmuma saturu, bet žurnālisti neaicina viņus analizēt un izteikt viedokļus. Runas notikumi tiek atspoguļoti momentāni kā atskaites, bet tos neizmanto, lai turpmāk veidotu izvērstus sižetus. 20. aprīlī Rīgas domes amatpersonas izvērsti stāstīja par lēmumu atjaunot galvaspilsētas centrā atkritumu savākšanu konteineros, 25. aprīlī plaši bija atspoguļots policijas lēmums dibināt cilvēku meklēšanas biroju.

Video citāti ir ziņu raidījuma pašmērķis. Runājošās personas žurnālisti meklē viegli pieejamajās „runas” institūcijās, kur tiek filmēti materiāli vairākiem sižetiem. Sevišķi bieži kadrā ir Saeima, no kurienes reportē ne tikai par notikušajām debatēm, bet aicina deputātus komentēt jebkādu citu aktuālo problēmu.

Ceturtdien sēdes dienā vairums sižetu top parlamentā. 26. aprīlī programmā bija trīs atskaites par pieņemtajiem lēmumiem. Pēc Tallinas ziņas Saeimas deputāti klāstīja savu viedokli par Uzvaras pieminēkli Rīgā un vēl žurnālists izmantoja izdevību intervēt

par prezidenta vēlēšanām Saeimas ēkā atrodošos ārlietu ministru A.Pabriku, kurš dienu iepriekš bija atteicies kandidēt prezidenta amatam. Kopumā šajā ceturtdienas raidījumā 7 min. 20 sek. bija Saeimā filmētie materiāli un 8 min. – trīs korespondences par citiem notikumiem. Citā reizē Saeimas ēkā operators nofilmē arī deputāta J. Šmita monologu par pornogrāfijas apkarošanu un Centrālās vēlēšanu komisijas vadītāja A. Cimbara izteikumus par referendumu. Raidījumā abi citāti kļūst par viena avota ziņu sižetiem.

Valsts amatpersonu īsie video citāti tiek iekļauti raidījumā, lai dinamizētu oficiālo notikumu atspoguļojumu, kur vizuāli dominē vienmuļie apliecinājuma (55% sižetu) un simboliskie (29% sižetu) kadri. Kadrā ir atpazīstama telpa, dalībnieki, sarunu galds u.tml. Norises filmēšana ir izmantota ārkārtīgi reti – tikai 5 sižetos (10%). Tas ir divreiz mazāk nekā TV3 un TV5.

Ilustrācijas kadru dominēšanu ārzemju ziņās nosaka tas, ka žurnālisti runā par problēmām, bet maz rāda notikumus un negatīvās ziņas. Bildē ir atpazīstamas personas un vietas, par kurām ir runa, taču video nesniedz papildus informāciju un nav pārlicības, ka redzamais ir, piemēram, tieši šodien notikušais pikets Kijevā.

Dominējošie avoti ir oficiālās personas (60%). Vidēji vienā Latvijas sižetā runā 1,22 oficiālo avotu. Viņu vidū pārsvarā ir Saeimas deputāti (44%) un valdības locekļi (21%). LTV7 žurnālisti dod priekšroku Tautas partijai (26%) un arī valdošās koalīcijas locekļiem no LPP / Latvijas ceļš (19%). Ir pārstāvēti opozīcijas Jaunā laika (19%) un Saskaņas centra (15%) runātāji. Opozīcija runā daudz biežāk nekā citos kanālos. Relatīvi daudz ir intervēti darītāji (26%), taču lielākoties viņi runā kultūras un neaktuālajos *soft* sižetos (18 no 29 avotiem).

Avotu izmantošanas praksi ilustrēsim ar piemēriem. 24. aprīlī Tautas partijas konference izvirzīja prezidenta amata kandidātu. Par to tika intervēti tikai Tautas partijas pārstāvji un vienlaikus valdības locekļi. Viņi slavēja savu kandidātu, bet sižetam trūka politikas analītiķa vērtējuma. Turklāt, izmantojot iespēju piekļūt avotiem, žurnālists divus Tautas partijas pārstāvjus iztaujāja arī citai ziņai par notikumiem Tallinā. Savukārt notikumus Tallinā komentēja viens cilvēks, uzstājoties gan liecinieka, gan eksperta lomā. Padomju kareivja pieminekļa demontāža ir notikums, kas ir interesants un nozīmīgs LTV7 ziņu mērķauditorijai, tomēr žurnālisti nebija sagatavojuši analītiskas intervijas, kaut arī notikums bija iepriekš iekļauts.

LTV7 raidījuma vadītāji lasa monotoni, bez balss modulācijas, viņiem nav izkopta fatiskā (kontakta) komunikācija ar skatītāju. Monotono oficiozu stilu un analīzes trūkumu kompensē ar nevajadzīgo ironizēšanu un vārdu spēli. Tekstos ir sastopami neloģiski, sasteigti izteikumi. Kā piemēru minēsim divu minūšu garo korespondenci 26. aprīlī, kur viedokli par hipotētisko notikumu scenāriju Latvijā pēc padomju karavīra pieminekļa demontāžas Tallinā izsaka divu Saeimas frakciju pārstāvji.

Diktors: Ну, а латвийские политики по-разному восприняли раскопки в Эстонии. Левые считают, что эстонский сценарий ждет и Латвию, ну а правые тут же вспомнили, как много лет назад хотели избавиться от памятника в Пардаугаве.

Korespondente: Гробокопательство, борьба с мертвыми или борьба за справедливость – единства нет не только в эстонском, но и в латвийском парламенте. Как только не называют происходящее в Эстонии. Такой пример может быть заразителен – считают в объединении ЗаПЧЕЛ. Ведь по стопам эстонских правых могут пойти и правые местные, латвийские

Deputāts Sokolovskis: Какая-нибудь партия может сказать, как хорошо получилось у некоторых партий в Эстонии раскрутить вот эту тему и на этой эмоциональной волне пройти в Сейм или в местное самоуправление. Поэтому тоже достанем, начнем, раскрутим эту тему. Поэтому я не исключаю, что такой вопрос может возникнуть когда-то и в Латвии, может не в ближайшее время, может через год, через два.

Korespondente: Некоторую ревизию памятных мест Латвии следует провести уже сегодня, считает Петерис Табунс, депутат объединения ТБ/ДННЛ. Он замечает, что, когда еще ДННЛ было без ТБ, они уже поговаривали о том, что с задвинской композицией надо что-то делать.

Deputāts Tabuns: Было решение съезда ЛННК и поручение рижской думе, чтобы этот памятник снести. Я остаюсь на этой же позиции. Потому что нам не нужно напоминание о том, что нас 50 лет мучали.

Korespondente: Как показывает эстонский опыт, уже зарастающая за годы независимости тропа к бронзовому солдату заметно проявилась именно в последнее время, когда уже не он в борьбе, а борьба за него. Латвийские левые давно закрепили это место в Латвии как свое. Имеено здесь проходили марши несогласных с реформой образования, с положением неграждан.

Vēstījuma būtība nav skaidra. Rodas iespaids, ka jautājums par Uzvaras pieminekli ir iekļauts Saeimas darba kārtībā. Žurnāliste veidoja neloģiskus teikumus, kurus nav iespējams saprast kontekstā: „neatkarības gados aizaugošā taka pie bronzas kareivja manāmi parādījās tieši pēdējā laikā, kad jau ne viņš ir cīņā, bet cīņa par viņu”. Tam sekojošais teikums attiecinā uz Tallinas pieminekli, runājot par „šo vietu”. Verbāli Latvijas kreisie tātad ir saistīti ar Tallinas pieminekli, jo kadrā nav kāda Rīgas pieminekļa, uz kuru būtu attiecināma norāde „šī vieta”.

5. Literatūra

Aumont, J., M. Marie (2002) *L'analyse des films*. Paris: Nathan.

Baum, M. A. (2002) "Sex, Lies, and War: How Soft News Brings Foreign Policy to the Inattentive Public", *The American Political Science Review* 96(1): 91-109.

Entman, R.M. (1989) *Democracy without Citizens: Media and Decay of American Politics*. New York: Oxford University Press.

Jullier, L. (2002) *L'analyse de séquences*. Paris: Nathan.

Lemert, J.B. (1989) *Critisizing the Media*. Newbury Park, CA: Sage.

Lochard, G., J.C. Soulages (1998) *La communication télévisuelle*. Paris: Armand Colin.

McQuail, D. (2000) *Mass Communication Theory*. London: Sage.

6. Pielikumi

6.1. Kontentanalīzes kategorijas

1. Kanāls
2. Datums
3. Sižeta temats
 - politika
 - makroekonomika
 - mikroekonomika
 - sociālie jautājumi
 - ekoloģija
 - kultūra
 - dabas un tehnogēnās katastrofas
 - noziegumi
 - tiesvedība
 - vieglā (*soft*) ziņa
 - sports
 - laika ziņas
 - reklāma, programmas elementi (pieteikums, atteikums, anonsi)
4. Sižeta tips
 - politiskā dzīve: deklarācija, reakcija uz notikumu, politiķu lēmumi
 - politiskā dzīve: problematizācija, izmeklēšana, viedokļu sadursme
 - politiskā dzīve: analīze, skaidrojums
 - pilsoņu dzīve: varas izaicinājums un prasības (intervija, problēmsižets)
 - pilsoņu dzīve: analīze, skaidrojums
 - kultūra un zinātne
 - ikdienas dzīve: derīgā informācija (medicīna, soc. jautājumi utt.)
 - ikdienas dzīve: neparastais
5. Sižeta izcelsme
 - ieplānots notikums
 - pseudonotikums
 - neplānots notikums
 - notikuma turpinājums
 - meklētā informācija (izmeklēšana, pētījums)
 - izraisītā informācija (aptauja, intervija)
6. Sižeta veids/žanrs
 - vidlasis
 - vidcits
 - reportāža, apraksts
 - korespondence
 - intervija
 - komentārs, analīze
 - tiešais vai pseidotiešais ēters
7. Sižeta vieta

- 7.1 Rīga
 - 7.2 Vidzeme
 - 7.3 Latgale
 - 7.4 Kurzeme
 - 7.5 Zemgale
 - 7.6 Igaunija
 - 7.7 Lietuva
 - 7.8 Krievija
 - 7.9 Ukraina
 - 7.10 Eiropas Savienības valstis
 - 7.11 Citas Eiropas valstis
 - 7.12 ASV un Kanāda
 - 7.13 Tuvie Austrumi (Izraēla, arābu valstis, Irāna)
 - 7.14 Citas valstis
8. Avoti
- žurnālists
 - ziņu aģentūra
 - statistika, aptauja
 - eksperts
 - oficiāls, amatpersona vai runasvīrs
 - darītājs
 - aculiecinieks
 - slavenība
 - tautas balss
9. Tajā skaitā oficiālie avoti
- Saeima
 - valdība
 - prezidentūra
 - pašvaldības deputāts vai amatpersona
 - tiesu vara
 - cita valsts pārvaldes institūcija
 - EP, EK
10. Filmēšanas veidi
- norise
 - apliecinājums
 - ilustrācija
 - simbols
 - nekonvencionālie paņēmieni (slēptā kamera, izsekošana, nakts)
 - stand-up
 - grafika, foto
11. Sižeta (ziņas) garums ar pieteikumu
12. Video garums
13. Kadru skaits
14. Tendenciozitātes iezīmes
- verbālā
 - vizuālā

freimings

15. Latvijas politisko avotu partijas piederība

Tautas partija

Zaļo un Zemnieku savienība

LPP / Latvijas ceļš

Tēvzemei un Brīvībai / LNNK

Jaunais laiks

Saskaņas Centrs

PCTVL

cita

6.2. Kontentanalīzes rezultātu tabulas

23. tabula. Vieta

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
vieta	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. Rīga	88	59	66	46	93	54	43	57	55	41	90	85
2. Vidzeme	9	6	2	1	4	2			4	3		
3. Latgale	1	1	2	1	1	1	2	3			4	4
4. Kurzeme	6	4	5	3					7	5	3	3
5. Zemgale	1	1	5	3					1	1		
6. Igaunija	4	2	7	5	4	2	5	7	5	4	3	3
7. Lietuva												
8. Krievija	12	8	15	10	10	6	3	4	14	11	5	5
9. Ukraina	3	2	4	3	5	3	6	8	3	2		
10. ES	13	9	15	10	11	6	6	8	13	10		
11. cita Eiropā			2	1	4	2	1	1	2	1.5		
12. ASV, Kanāda	8	5	11	8	7	4	7	9	17	13	1	1
13. Tuvie Austrumi	3	2	1	1	12	7	2	3	3	2		
14. cita	2	1	8	6	20	12	1	1	9	7		
kopā	150	100%	143	100%	171	100%	76	100%	133	100%	106	100%

24. tabula. Tematika: Latvijas ziņas

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
tematika	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. politika	36	32	40	49	37	34	27	55	20	28	34	35
2. makroekonomika	5	4	3	4	10	9	2	4	18	25	10	10
3. mikroekonomika	1	1	1	1	1	1			3	4	2	2
4. sociālie	15	13	8	10	14	13	4	8	12	17	15	15
5. ekoloģija	4	4	2	2					2	3		
6. kultūra	13	11	6	7	6	6	6	12	2	3	16	16
7. dabas, tehnogēnās katastrofas					2	2			1	1		
8. noziegumi	9	8	3	4	20	19	1	2	6	8	4	4
9. tiesvedība	16	14	8	10	12	11	2	4	4	5.5	7	7
10. <i>soft</i>	9	8	3	4	3	2	6	12	4	5.5	4	4
11. sports	4	4	2	2	3	2	1	2			4	4
12. cita	1	1	6	7							2	2
kopā	113	100%	82	100%	108	100%	49	100%	72	100%	98	100%

25. tabula. Tematika: ārzemju ziņas

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
tematika	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. politika	20	56	31	54	38	56	19		17	28	3	75
2. makroekonomika	3	9							22	36		
3. mikroekonomika												
4. sociālie	2	6	1	2	1	1			1	2		
5. ekoloģija	2	6	1	2			1					
6. kultūra	2	6	2	4	2	3	1		1	2		
7. dabas, tehnogēnās katastrofas			1	2	6	9			6	10		
8. noziegumi	4	11	6	11	17	25	4		7	11		
9. tiesvedība			1	2								
10. <i>soft</i>	2	6	12	21	4	6	2		7	11		
11. sports			1	2							1	25
12. cita			1	2								
kopā	35	100%	57	100%	68	100%	27		61	100%	4	100%

26. tabula. Sižeta tips, Latvijas ziņas

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Sižeta tips	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. politiskā: deklarācija	33	29	45	55	46	43	25	51	35	49	37	38
2. politiskā: problematizācija	6	5			2	2	1	2	1	1	6	6
3. politiskā: analīze	2	2	5	6	1	1			1	1	5	5
4. pilsoņu: problematizācija	11	10	5	6	7	7	6	12	8	11	7	7
5. pilsoņu: analīze	1	1	1	1	2	2	1	2	4	6	3	3
6. kultūra, zinātne, sports	22	20	5	6	10	9	7	14	2	3	20	20
7. ikdienas: derīga info	14	12	5	6	9	8	4	8	9	12	5	5
8. ikdienas: neparastais	24	21	16	20	29	27	5	10	12	17	15	15
kopā	113	100%	82	100%	106	100%	49	100%	72	100%	98	100%

27. tabula. Sižeta tips, ārzemju ziņas

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Sižeta tips	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. politiskā: deklarācija	19	54	32	56	35	51	19	70	38	62		
2. politiskā: problematizācija												
3. politiskā: analīze	1	3			1	1						
4. pilsoņu: problematizācija	2	6			4	6	1	4	1	1.6	1	25
5. pilsoņu: analīze												
6. kultūra, zinātne, sports	4	11	3	5	3	4	1	4	1	1.6	1	25
7. ikdienas: derīgā info	3	9	1	2					1	1.6		
8. ikdienas: neparastais	6	17	21	37	25	37	6	22	20	33	2	50
kopā	35	100%	57	100%	68	100%	27	100%	61	100%	4	100%

28. tabula. Izcelsme, Latvijas ziņas

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Izcelsme	skaits	%	Skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. ieplānots	72	64	50	61	60	58	38	78	43	60	71	72
2. pseidonotikums	2	2	9	11	4	4	5	10	5	7	6	6
3. neaplānots	18	16	6	7	30	29	3	6	6	8	1	1
4. turpinājums	6	5	11	13	4	4	2	4	13	18	12	12
5. meklēta	9	8	2	2	3	3					6	6
6. izraisītā	6	5	4	5	3	3	1	4	5	7	2	2
kopā	113	100%	82	100%	104	100%	49	100%	72	100%	98	100%

29. tabula. Izcelsme, ārzemju ziņas

Kanāls	LVT1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Izcelsme	skaits	%	Skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. ieplānots	16	42	32	56	9	13	2	7	28	47	3	75
2. pseidonotikums			2	4					3	5		
3. neaplānots	10	34	8	14	45	66	7	26	21	35	1	25
4. turpinājums	9	24	15	26	13	19	18	67	8	13		
5. meklēta												
6. izraisītā					1	1						
kopā	35	100%	57	100%	68	100%	27	100%	60	100%	4	100%

30. tabula. Sižeta veids/žanrs, Latvijas ziņas

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Sižeta veids/žanrs	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. vidlasis	32	28	21	25	47	44	6	12	42	58	49	50
2. vidcits	22	20	5	6			6	12	4	6	1	1
3. reportāža	9	8	5	6	1	1			9	13	3	3
4. korespondence	43	38	49	59	60	55	37	76	15	21	41	42
5. intervija									2	3		
6. komentārs	6	5	1	1							1	1
7. tiešais	1	1	1	1								
8. teksta ziņa			1	1							3	3
kopā	113	100%	83	100%	108	100%	49	100%	72	100%	98	100%

31. tabula. Sižeta veids/žanrs, ārzemju ziņas

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Sižeta veids/žanrs	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. vidlasis	19	54	42	74	61	90	27	100	51	82	2	50
2. vidcits	5	14										
3. reportāža	2	6										
4. korespondence	8	23	14	25	7	10			10	18	1	25
5. intervija												
6. komentārs	1	3										
7. tiešais												
8. teksta ziņa			1	2							1	25
kopā	35	100%	57	100%	68	100%	27	100%	61	100%	4	100%

32. tabula. Avoti Latvijas ziņās

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Avots	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. žurnālists	6	2	3	2			1	1	3	4	1	1
2. ziņu aģentūra	2	1										
3. statistika, aptauja	3	1	4	2	5	3						
4. eksperts	14	6	10	5	13	9	12	11	10	12	26	16
5. oficiāls	127	50	94	51	89	61	60	54	26	32	57	36
6. darītājs	85	34	50	27	28	19	29	26	32	40	49	31
7. aculiecinieks	3	1	3	2	3	2	3	3	3	4	5	3
8. slavenība	5	2									1	1
9. tautas balss	8	3	22	12	8	5	5	5	7	9	21	13
kopā	253	100%	186	100%	146	100%	110	100%	81	100%	160	100%

33. tabula. Avotu skaits sižetā (Latvijas)

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Avots	skaits	sižetā	skaits	sižetā	skaits	sižetā	skaits	sižetā	skaits	sižetā	skaits	sižetā
1. žurnālists	6	0.05	3	0.04			1	0.02	3	0.04	1	0.01
2. ziņu aģentūra	2	0.02										
3. statistika, aptauja	3	0.03	4	0.05	5	0.05						
4. eksperts	14	0.12	10	0.12	13	0.12	12	0.24	10	0.12	26	0.25
5. oficiāls	127	1.13	94	1.15	89	0.82	60	1.22	26	0.32	57	0.56
6. darītājs	85	0.75	50	0.61	28	0.26	29	0.59	32	0.40	49	0.48
7. aculiecinieks	3	0.03	3	0.04	3	0.03	3	0.06	3	0.04	5	0.05
8. slavenība	5	0.04									1	0.01
9. tautas balss	8	0.07	22	0.27	8	0.07	5	0.10	7	0.09	21	0.21
kopā	253	2.24	186	2.27	146	1.35	110	2.24	81	1.13	160	1.57

34. tabula. Oficiālie avoti

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Institūcija	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. Saeima	26	20	33	39	26	32	25	44	7	27	18	32
2. valdība	23	18	19	22	21	25	12	21	7	27	12	21
3. prezidentūra	3	2	4	5	3	4			1	4	2	4
4. pašvaldība	17	13	6	7	4	5	10	18	3	12	5	9
5. tiesa, policija	39	32	14	16	11	13			7	27	4	7
6. cita valsts institūcija	18	14	9	11	8	10	8	14	1	4	16	28
7. EP, EK	1	1			9	11	2	3				
kopā	127	100%	85	100%	82	100%	57	100%	26	100%	57	100%

35. tabula. Latvijas avotu partijas piederība

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Partija	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. TP	20	42	21	35	20	39	12	26	8	57	3	12
2. ZZS	4	8	8	13	3	6	4	9	2	14	1	4
3. LPP/LC	4	8	3	5	9	18	9	19	3	21	6	24
4. TB/LNNK	9	19	13	22	9	18	3	6			4	16
5. JL	8	17	9	15	5	10	9	19	1	7	4	16
6. SC	2	4	1	2	2	4	7	15			4	16
7. PCTVL	1	2	0	0	2	4	3	6			2	8
8. cita			5	8	1	2					1	4
kopā	48	100%	60	100%	51	100%	47	100%	14	100%	25	100%

36. tabula. Filmēšanas veidi sižetos, Latvijas ziņas (skaits un procents sižetu, kuros ir izmantots kāds filmēšanas veids)

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Filmēšana	skaits	%sižetu	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. norise	11	10	15	18	20	19	5	10	14	**19	7	7
2. apliecinājums	69	61	24	29	25	23	27	55	5	7	70	71
3. ilustrācija	35	31	23	28	36	33	10	20	11	15	27	28
4. simbols	66	58	45	55	40	37	14	29	*33	46	61	62
6. stand-up	9	8	8	10	4	4	1	2	8	11	22	22
7. grafika	13	12	8	10	11	10			8	11	2	2

* t.sk. 18 gadījumu ekonomikas ziņās

** 26% ja ignorē ekonomikas ziņu bloku

37. tabula. Filmēšanas veidi sižetos, ārzemju ziņas (skaits un procents sižetu, kuros ir izmantots kāds filmēšanas veids)

Kanāls	LTV1		LNT		TV3		LTV7		TV5		PBK	
Filmēšana	skaits	%sižetu	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
1. norise	1	3	10	18	41	60	5	19	21	34		
2. apliecinājums	20	57	14	25	9	13	8	30	1	2		
3. ilustrācija	5	14	15	26	17	25	11	41	13	21	2	50
4. simbols	16	46	19	33	1	1	5	19	*23	38	1	25
6. stand-up	1	3										
7. grafika	2	6	8	14	1	1			8	13		

* t.sk. 22 gadījumu ekonomikas ziņās